

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ANTS
Act. Navigate. Transform. Shape

КОНЦЕПЦІЯ ВІДБУДОВИ ТА СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Шабівської сільської
територіальної громади
Одеської області

с. Шабо

листопад 2022

Даний проект «Зміцнення громад заради перемоги та відродження України» виконується за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID).

ЗМІСТ

Звернення Наглядової Ради Проєкту	3
Звернення Голови Правління Громадської організації “Мережа захисту національних інтересів “АНТС””	4
Про Проєкт №UKR096 “Зміцнення громад заради перемоги та відродження України” “Зміцнення громадської довіри” USAID/UCBI III.	7
Меморандум про співпрацю між Шабівською сільською громадою та ГО “Мережа захисту національних інтересів “АНТС”	8
РОЗДІЛ I. ІНСТИТУЦІЙНИЙ, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ТА КУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК ШАБІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ДО 24 ЛЮТОГО 2022 РОКУ	9
Заснування та формування громади. Відомі історичні факти та видатні постаті.....	9
Демократичні перетворення на місцевому рівні. Діяльність органів місцевого самоврядування щодо розвитку громади.....	11
Успішні реалізовані проєкти мирного життя та розвитку громади	15
Інституційні основи діяльності Шабівської територіальної громади	24
РОЗДІЛ II. РОСІЙСЬКА ВОЄННА АГРЕСІЯ: РУЙНУВАННЯ, ВТРАТИ, СТРАЖДАННЯ ТА ЗБИТКИ З 24 ЛЮТОГО 2022 РОКУ	27
РОЗДІЛ III. ПРОТИДІЯ РОСІЙСЬКІЙ ВОЄННІЙ АГРЕСІЇ, ПЕРЕБУДОВА ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА УМОВИ ВОЄННОГО СТАНУ.....	31
Стратегічна сесія Шабівської селищної територіальної громади Одеської області	33
РОЗДІЛ IV. ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТИ, НАПРЯМИ, ШЛЯХИ ТА СПОСОБИ ВІДБУДОВИ МІСЦЕВОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	35
ГЛАВА 1. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ	35
ГЛАВА 2. ФОРМУВАННЯ УМОВ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	36
ГЛАВА 3. СОЦІАЛЬНИЙ ТА ГУМАНІТАРНИЙ ЗАХИСТ.....	39
ГЛАВА 4. ЗМІЦНЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ТА ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ.....	52
ГЛАВА 5. ЗАХИСТ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	86
ЮРИДИЧНА ОСНОВА – АКТУАЛЬНІ НОРМИ ЗАКОНОДАВСТВА.....	103
ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	116
ПОДЯКИ.....	117
КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ	118

Звернення Наглядової Ради Проєкту

Наглядовій раді Проєкту №UKR096 “Зміцнення громад заради перемоги та відродження України” “Зміцнення громадської довіри” USAID/UCBI III випала відповідальна місія щодо відбору місцевих територіальних громад, які постраждали від російської повномасштабної воєнної агресії, для участі в проєкті, який здійснює надзвичайно професійна команда ГО “Мережа захисту національних інтересів “АНТС””

В кожного члена Наглядової ради було велике бажання допомогти кожній із 71 місцевих громад, органи місцевого самоврядування яких подали заявки від громад, на території яких площею 33,8 тис. км² (5,6 % площі України) проживало 3523,9 тисяч осіб (8,6 % населення України) в 1 967 населених пунктів (32 міста, 42 селища міського типу, 1 852 села та 41 селище) в 16 областях. До вступу в силу 24 лютого 2022 року успішно працювало 56,1 тисяч суб'єктів підприємницької діяльності - юридичних осіб (3,9% СПД - юридичних осіб в Україні), 188,4 тисяч фізичних осіб (9,5 % ФОП в Україні), 605 комунальних підприємств, що забезпечували послугами населення громад (4,3 % КП в Україні).

Однак, обмежені наявні ресурси змусили залишити в Проєкті лише 30 місцевих територіальних громад, розміщених на території площею 17,7 тис. км² (2,93 % площі України) в 10 областях з населенням 794,4 тисяч осіб (1,93 % населення України) в 1 030 населених пунктах (16 міст, 15 селищ міського типу, 986 села та 13 селищ).

Впевнені, що **Шабівська сільська громада** в особі ГО “Мережа захисту національних інтересів “АНТС”” отримала надійного партнера, у співпраці з яким буде представлено цілісне розуміння розвитку місцевої територіальної громади - від її історичних коренів через теперішні воєнні руйнування та страждання до бачення майбутньої ролі, місця та можливостей для безпеки та сталого економічного розвитку громади, України та світу.

Михайло Гончар,
Президент
Центру глобалістики
Стратегія XXI

Сергій Касянчук,
Директор
Представництва
Світового Конгресу
Українців в Україні

Олена Кравченко,
Директор
Міжнародної
благодійної
організації
“Екологія-Право-
Людина”

Звернення Голови Правління Громадської організації “Мережа захисту національних інтересів “АНТС””

Дорогі українці!

21 сторіччя – це час лідерства України. Час відповідальності за розвиток власної держави та світу, який переживає кризу цінностей. Кризу ефективності міжнародних організацій, які мали б бути насторожі демократії та запобігати агресії авторитарних режимів. Зокрема, вони б мали запобігти геноциду, який держава-терорист вчиняє проти нашого народу.

Збройні сили України, всупереч багатьом прогнозам, продемонстрували неймовірну звитягу та здатність давати відсіч ворогу при нерівних силах та військовому забезпеченню. Наш досвід успішного звільнення землі від окупантів, як і ефективність територіальної оборони, протидії кіберзагрозам та пропаганді, уже вивчають у різних куточках планети. Там де інші авторитарні режими чекають можливості атакувати.

Кожен українець - від дитини до пенсіонера - об'єднали зусилля і стали на захист держави та щодня здійснюють свій внесок в історичну перемогу.

Хочеться кожного обійняти і подякувати за важку працю задля правосуддя, справедливості та перемоги України. Я впевнена — проект "Зміцнення громад заради перемоги та відродження України" допоможе відновити зруйноване. І ми передамо успадщину прийдешнім поколінням країну-мрію, лідера демократичного світу.

Лідера, який задає тренди у відстоюванні правди та справедливості, лідера, який через передові технології сприяє вирішенню від локальних до глобальних проблем. «Цивілізація виросла, Людина змаліла», - казав Євген Смерстюк. Хочеться перефразувати ці слова морального авторитету України: «Нова цивілізація постала в Україні, де Людство через розквіт Людини змужніло».

І ще я хочу бачити українські громади комфортними для людини. Де «в садку вишневому біля хати» будуть усміхнені сусіди, діти навчатимуться в сучасних дитсадках і школах, а підприємці втілюватимуть найкращі ідеї. Де економічне благополуччя та інфраструктура будуть орієнтовані на потреби суспільства.

Саме місцеве самоврядування через власний розквіт укріпить фундамент незворотності нашого лідерства і нанесе поразку тоталітарному режиму, автократії.

Ганна ГОПКО

Передмова Сільського голови Шабівської громади

Шановні колеги та партнери!

Село Шабо, розташоване на березі Дністровського лиману, на відстані 10 км від Чорного моря, має безцінний ресурс лиману - лікувальні грязі, вигідне географічне положення, так як знаходиться поряд з основними портами України та кількома міжнародними транспортними коридорами. Шабівська громада має великий туристичний потенціал та значну кількість земель рекреаційного призначення.

Шабівська територіальна громада символізує собою велике землеволодіння, на які ступали греки і генуезці ще у VI столітті, турки, франкомовні швейцарські переселенці, одвічну родючість землі та має велику кількість сільгоспвиробників. Нині територіальна громада має потужний промисловий рівень розвитку, Шабо відоме своєю виноробною та сирною продукцією. «Центр культури вина Шабо» – єдиний в Україні туристичний комплекс та є культурною спадщиною Європи.

Сьогодні Шабівська громада прагне відкритих та взаємовигідних стосунків з інвесторами, та володіє усіма параметрами, які роблять її привабливою для інвестицій, адже ми чітко розуміємо, що інвестиції - це створені робочі місця, підвищення соціальних стандартів життя людей в громаді та підвищення умов життя самої громади.

Шабівська територіальна громада має у собі велику історію справжньої та чесної української громади.

Щиро будемо раді бачити Вас в Шабівській територіальній громаді, гарантуємо підтримку і супровід кожного інвестиційного проєкту, разом будемо працювати для досягнення успіху.

Дякую за розуміння та згуртованість!

Слава Україні!

Павло ПАВЛЕНКО

Передмова Керівника Проєкту від ГО “Мережа захисту національних інтересів “АНТС”

Перемога та відродження України як світоглядна основа буття кожного українця з нечуваною силою об’єднали в громадські ініціативи усі сторони життя в потребі бути, жити, відроджуватися, зростати і розвиватися.

Наш проєкт це властиво є ця громадська ініціатива і активність людей, котрі обіймали і обіймають різні позиції в суспільстві: від юних активістів-волонтерів, - до народних депутатів і міністрів, котрі об’єднали свої професійні таланти для допомоги громадам у якнайшвидшій оцінці наслідків війни, мінімізації її щоденних загроз, напрацюванні та реалізації проєктів захисту, відновлення та розвитку.

Надамбінні завдання Проєкту в гіперкороткі терміни з максимально професійним підходом – єдина прийнятна формула допомоги громадам України в оцінці та реалізації воєнних та післявоєнних економічних, інфраструктурних і соціальних потреб громад.

Напрацьовані підходи реагування та допомоги повинні масштабуватися і стати модельними для швидкого подолання все ще існуючих пострадянських правил паразитування на бюджетних ресурсах, запровадження енергоощадних технологій, плекання національного економічного потенціалу, втілення прозорих механізмів управлінських рішень, відродження традицій соціальної відповідальності громади за потребуємого.

Ми маємо повернути спадщину Київської Русі додому в Україну і зайняти вкрадене в України місце у великій 20, керівних органах міжнародних організацій.

Для цього національна ідея під назвою Україна має об’єднати і працювати щодня у кожній громаді нашої Батьківщини.

Наталя ФЕДОРОВИЧ

Про Проєкт №UKR096 “Зміцнення громад заради перемоги та відродження України” “Зміцнення громадської довіри” USAID/UCBI III.

Нещодавно відновлені території потребують більш масштабної підтримки для ревіталізації, відродження, адаптації та сталого розвитку. Реформа децентралізації стала однією з найефективніших змін в історії незалежної України, наділивши органи місцевого самоврядування повноваженнями та ресурсами для вирішення більшості громадських проблем на місцевому рівні.

Відповідно до Грантового проєкту Громадська організація “Мережа захисту національних інтересів ”АНТС”” має завдання надавати постраждалим від війни містам необхідну аналітичну підтримку та допомогу у розробці стратегії подолання наслідків бойових дій, провести інтерв'ю з лідерами місцевого самоврядування, представниками бізнесу та громадянського суспільства щодо проблем, спричинених війною, з метою виявлення та проведення комплексної оцінки проблем громади у воєнний та післявоєнний період в областях економіки, інфраструктури, доступу до публічних послуг, зайнятості, соціальної сфери тощо, дослідження перерваних бізнес-процесів у громаді, у тому числі сформулювати передумови їх відновлення та потенційні наслідки для бюджетів місцевого самоврядування, провести серію комунікаційних та стратегічних заходів з метою збору вичерпної інформації та розробки науково обґрунтованих концепцій розвитку, які повинні бути імplementовані органами місцевого самоврядування в плани розвитку громад, забезпечити технічні завдання для щонайменше 10 міжнародних донорських і спільних ініціатив з відновлення готовності життєво важливої інфраструктури для безпечного життя, а також покращення надання соціальних послуг особам у цільовій області.

Під час реалізації цієї діяльності Грантоотримувач запропонує постраждалим громадам допомогу, необхідну для подолання наслідків, пов'язаних із вторгненням, шляхом формулювання стратегій відновлення для громад та розробки дорожніх карт впровадження. Окрім сприяння взаємодії між містами-побратимами, ця діяльність забезпечить ефективну координацію та співпрацю з іншими відповідними проєктами та програмами, підтримку у складанні програм підтримки та оптимізації логістичних операцій, а також залучення прямої фінансової підтримки для ремонту необхідної інфраструктури міст шляхом створення та розробки інвестиційних проєктних пропозицій для обраних громад.

Громадська організація забезпечуватиме вивчення потенційних законодавчих перешкод для розвитку та просування необхідних реформ в оцінюваних сферах, підготовку ідей для успішної адаптації цілей і пріоритетів відповідної іноземної технічної допомоги, а також процесу відновлення підтримки громад, які будуть пов'язані із загальним шляхом реформ в Україні: відповідно до її прозахідних зобов'язань і пріоритетів.

Меморандум про співпрацю між Шабівською сільською громадою та ГО “Мережа захисту національних інтересів “АНТС”

У Шабівській сільській раді 8 Вересня 2022 року було підписано Меморандум про співпрацю між Шабівською сільською громадою та ГО “Мережа захисту національних інтересів “АНТС”. Метою Меморандуму є публічне засвідчення сторін про співпрацю, спрямовану на досягнення спільної мети щодо перемоги в боротьбі українського народу із збройною агресією російської федерації, підтримки місцевого самоврядування у подоланні наслідків руйнувань, соціально-економічних, культурних та інших втрат, спричинених воєнними діями країни-агресора. А також створення передумов для швидкого відновлення та сталого економічного розвитку місцевої територіальної громади.

Меморандум про співпрацю
між Шабівською сільською територіальною громадою Одеської області та
Громадською організацією «Мережа захисту національних інтересів «АНТС»»

08 вересня 2022 року с. Шабі

З метою ефективного захисту національних інтересів та сприяння відбудові та сталого економічного розвитку Шабівської сільської територіальної громадою Одеської області в особі Сільського голови Павленка Павла Петровича, який діє на підставі Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», надалі іменована Орган місцевого самоврядування (скорочено ОМС) та Громадська організація «Мережа захисту національних інтересів «АНТС»» в особі Голови правління Гопко Ганни Миколаївни, яка діє на підставі Статуту, надалі іменована Громадська організація (скорочено АНТС), іменовані разом Сторони, а кожна окремо – Сторона, засвідчують свої наміри щодо подальшої співпраці та уклали цей Меморандум про співпрацю.

Розділ 1. МЕТА І ПРЕДМЕТ

1.1. Метою Меморандуму є публічне засвідчення співпраці Сторін, спрямованої на досягнення спільної мети щодо перемоги в боротьбі українського народу із збройною агресією російської федерації, підтримки місцевого самоврядування у подоланні наслідків руйнувань, соціально-економічних, культурних та інших втрат, спричинених воєнними діями країни-агресора, створення передумов для швидкого відновлення та сталого економічного розвитку місцевої територіальної громади.

1.2. Предметом Меморандуму є визначення діяльності Сторін з урахуванням територіальної цілісності України, інтересів суспільства, держави та громадян України, ґрунтуючись на засадах законності, взаємодопомоги та взаємоповаги.

1.3. Громадська організація оголосила про прийняття заявок від органів місцевого самоврядування для участі в програмі технічної допомоги: проєкті Гранту №UKR096 «Зміцнення громад заради перемоги та відродження України» «Зміцнення громадської довіри» USAID/UCBI III (надалі Грантовий проєкт).

Проект №UKR096 “Зміцнення громад заради перемоги та відродження України” “Зміцнення громадської довіри” USAID/UCBI III. Громадська організація “Мережа захисту національних інтересів “АНТС”

1.4. Орган місцевого самоврядування Місцевої територіальної громади подав заявку для участі в Грантовому проєкті, підтвердивши готовність підписати Декларацію про демократичний розвиток та нульову толерантність до корупції в місцевій громаді та Меморандум про співпрацю з ГО «Мережа захисту національних інтересів «АНТС»», а також надати необхідні документи для належного виконання програми Грантового проєкту.

Розділ 2. НАПРЯМИ ТА ФОРМИ СПІВПРАЦІ

2.1. Співпраця у рамках Меморандуму здійснюватиметься в межах компетенції Сторін шляхом взаємодії та спільних координаційних дій задля реалізації спільної мети.

2.2. З метою виконання цього Меморандуму Сторони визначають наступні форми співробітництва:

- об'єднання та координація зусиль в боротьбі зі збройною воєнною агресією російської федерації, захисту національних інтересів України, захисту прав та інтересів місцевої територіальної громади, сприяння її відбудові та розвитку;
- сприяння розвитку громадянського суспільства та належного державного та місцевого управління на принципах демократії, верховенства права, прозорості, професіоналізму та партнерства;
- обмін досвідом, навчаннями та знаннями щодо впровадження ініціатив вітчизняних та іноземних практик для компетентного захисту національних інтересів, захисту прав та інтересів місцевих територіальних громад;
- підтримка законопроектів та нормативно-правових актів, необхідних для захисту національних інтересів України, захисту прав та інтересів місцевих територіальних громад, сприяння їх відбудові та розвитку;
- участь представників Сторін у спільному обговоренні, обміні думками та інформацією щодо проблемних питань, опрацюванні проєктів документів, необхідних для досягнення мети цього Меморандуму;
- будь-які інші форми співробітництва, узгоджені Сторонами.

2.3. Громадська організація в межах компетенції відповідно до Грантового проєкту має наміри:

- надавати Органу місцевого самоврядування необхідну аналітичну підтримку та консультативну допомогу у розробці стратегічних документів щодо подолання наслідків бойових дій;
- провести комплексну оцінку економічних, інфраструктурних, соціальних та інших потреб ОМС;
- розробити рекомендації щодо проєктів швидкого відновлення;
- надати підтримку ОМС у розробці Концепції відбудови та сталого економічного розвитку ОМС та Дорожньої карти впровадження Концепції;

Проект №UKR096 “Зміцнення громад заради перемоги та відродження України” “Зміцнення громадської довіри” USAID/UCBI III. Громадська організація “Мережа захисту національних інтересів “АНТС”

- забезпечити технічну допомогу у підготовці проєктів для міжнародних донорів;

- здійснювати інформаційну підтримку та адвокацію проєктів, які ОМС впроваджуватиме для відбудови та сталого економічного розвитку ОМС.

2.4. Орган місцевого самоврядування для виконання Меморандуму:

- надаватиме через своїх уповноважених контактних осіб уповноваженим контактним особам Громадської організації обумовлену інформацію, необхідну для виконання програми Грантового проєкту;
- забезпечуватиме взаємодію депутатів ОМС, фахівців Виконавчого комітету та відповідних структурних підрозділів, підприємств та активних представників громади з експертами та аналітиками Громадської організації, здійснюватиме організаційну та технічну підтримку проведення громадського обговорення проєктів документів, розроблених за підтримки Громадської організації, а також презентацій, стратегічних сесій, круглих столів, навчальних семінарів, направлених на досягнення завдань, визначених цим Меморандумом.

2.5. Додаткові напрями та форми співпраці визначаються за домовленістю Сторін.

Розділ 3. ВЗАЄМОДІЯ СТОРІН

3.1. При виникненні цього Меморандуму Сторони діють відповідно до Конституції України та законів України, здійснюють взаємодію на принципах рівноправності, відкритості та доброчесності.

3.2. Сторони здійснюють одна з одною з питань виконання цього Меморандуму через уповноважених контактних представників Сторін.

3.3. Уповноваженими контактними особами від Органу місцевого самоврядування визначено:

3.4. Уповноваженими контактними особами від Громадської організації визначено:

Осадча Валентина Вікторівна, e-mail: vosadcha12@gmail.com;
Вусенко Юлія Василівна, e-mail: vusenkojulija@gmail.com.

3.5. В рамках дії цього Меморандуму, Сторони дотримуються конфіденційності інформації, що передається одна одній і зобов'язуються не розголошувати і не передавати отриману одна від одної інформацію третім особам. Передача конфіденційної інформації іншим особам можлива при згоді іншої Сторони та у випадках, передбачених законодавством України.

Розділ 4. НАБУТТЯ ЧИННОСТІ ТА ІНШІ УМОВИ

4.1. Цей Меморандум набуває чинності з дати його підписання. Для цього Меморандуму може бути припинена за обопальною згодою Сторін або за

Проект №UKR096 “Зміцнення громад заради перемоги та відродження України” “Зміцнення громадської довіри” USAID/UCBI III. Громадська організація “Мережа захисту національних інтересів “АНТС”

бажанням однієї із Сторін з попереднім повідомленням іншої Сторони не пізніше ніж за 60 днів до дати припинення.

4.2. Положення цього Меморандуму можуть бути змінені або доповнені за згодою Сторін і оформлені письмово додатками, які підписуються кожною із Сторін і після підписання набувають статусу його невід'ємних частин.

4.3. Цей Меморандум не має наслідком жодних фінансових зобов'язань для Сторін.

4.4. Меморандум втрачає силу у разі виявлення фактів корупції, проявів недоброчесності чи втрати легітимності Органу місцевого самоврядування.

4.5. Спори та розбіжності між Сторонами з питань, що належать до сфери дії цього Меморандуму, вирішуються шляхом переговорів або консультацій між Сторонами.

4.6. Жодні з положень цього Меморандуму не можуть бути розтлумачені як підстава для будь-якого виду юридичної відповідальності Сторін, як під час його дії, так і після припинення.

4.7. Текст цього Меморандуму складено у двох примірниках, по одному примірнику для кожної Сторони.

Розділ 5. РЕКВИЗИТИ ТА ПІДПИСИ СТОРІН:

Шабівська сільська територіальна громада Одеської області Адреса: Одеська обл., Білгород-Дністровський р-н, с. Шабі вул. Центральна, буд. 63 E-mail: ekonomika.shabo@gmail.com shabo.rada@gmail.com Сільський голова Павло Павлович Павленко	Громадська організація «Мережа захисту національних інтересів «АНТС»» Адреса: м. Київ, вул. Велика Васильківська 102, м/с 122 Код ЄДРПОУ – 43262336 E-mail: ants.org.ua@gmail.com Голова Правління Гопко Ганна Миколаївна
--	--

Проект №UKR096 “Зміцнення громад заради перемоги та відродження України” “Зміцнення громадської довіри” USAID/UCBI III. Громадська організація “Мережа захисту національних інтересів “АНТС”

Сільський голова громади Павло Павленко підписав Декларацію про демократичний розвиток та нульову толерантність до корупції в громаді.

РОЗДІЛ І. ІНСТИТУЦІЙНИЙ, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ТА КУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК ШАБІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ДО 24 ЛЮТОГО 2022 РОКУ

Заснування та формування громади. Відомі історичні факти та видатні постаті.

Шабівська сільська рада розташована на території Білгород-Дністровського району, Одеської області.

Адміністративний центр громади - село Шабо, яке розташоване на березі Дністровського лиману, на відстані 10 км від Чорного моря.

Село Шабо знаходиться на правому березі Дністровського лиману.

Перше татарське поселення на місці сучасного Шабо з'явилося близько 500 років тому. Найбільш раннє свідчення про існування Шабо зафіксовано у формі «Аша-Абага» в картографічному джерелі 1788 року. Ця дата вважається датою заснування Шабо.

10 листопада 1822 року було створено поселення переселенців з швейцарського кантону Во. Натхненник переселення швейцарців і засновник колонії — Луї-Венсан (Іван Карлович) Тардан.

Учений і педагог Луї Венсан Тардан у першій чверті 19 століття займався пошуком родючих земель, придатних для виноградарства. Після відвідування Шабо в 1821 році Тардан дасть наступний опис Шабо для своїх співвітчизників: «Якщо хочете побачити рай на Землі — кращого місця не знайдете».

Шабо має свій замок — особняк відомого в Європі винороба Андре Ансельма. Цей особняк дійсно нагадує мініатюрний замок, тому був побудований

в замковому стилі. У 1895 році фотографія особняка була опублікована в Паризькому журналі.

Станом на 1886 рік у швейцарській колонії, центрі Шабівської волості Аккерманського повіту Бессарабської губернії, мешкало 494 особи, налічувалось 83

дворових господарства, існувала лютеранська церква, школа, крамниця. За 7 верст — молитовний будинок.

Колоністи за декілька років перетворили Шабо в селище міського типу з підпорядкуванням Аккерманському магістрату, почали розводити нові сорти винограду, з якого виготовляли високоякісні вина, яки завоювали швидко ринок Європи.

Великі улови риби, достаток вина і винограду зробило мешканців Шабо такими заможними, що слава про Шабо понеслася по всій країні.

В 1889 і в 1891 в Шабо перебувала Леся Українка. Влітку 1891 лікуючись у Криму в Євпаторії, під час спалаху епідемії тифу вона захворіла і змушена була виїхати в серпні 1891 року у Шабо. Родина швейцарських переселенців-колоністів Тардан гостинно приймала Лесю Українку близько двох місяців, аж до її повного видужання. У Шабо Лесю Українку відвідали М. В. Лисенко та сім'я Комарових. Під час перебування в Шабо Леся багато читала і вела інтенсивне листування. Зокрема писала листи до письменника і видавця М. І. Павлика, до свого дядька — відомого вченого і суспільного діяча М. П. Драгоманова, до матері — Олени Пчілки та батька — П. А. Косача.

В Шабо похований український патріот Ігор Іванов, командир-десятник одеського відділення «Правого сектора», який загинув у зіткненні з проросійськими бойовиками під час протистояння в Одесі 2 травня 2014 року.

Демократичні перетворення на місцевому рівні. Діяльність органів місцевого самоврядування щодо розвитку громади.

Із здобуттям Незалежності України на територія місцевої громади успішно розвивалась.

Утворено Шабівську об'єднану територіальну громаду 28 жовтня 2017 року, відповідно до статті 8 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05 лютого 2015 року.

До складу громади увійшли 5 сільських рад та 14 сіл, а саме: Шабо, Біленьке, Прибережне, Бритівка, Вигон, Польове, Черкеси, Салгани, Абрикосове, Привітне, Софіївка, Адамівка, Авидівка, Благодатне.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 р. № 720-р «Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Одеської області» до Шабівської сільської ради було приєднано Адамівську сільську раду (с.Адамівка, с.Авидівка, с.Благодатне), тим самим збільшивши кількість населених пунктів громади до 14.

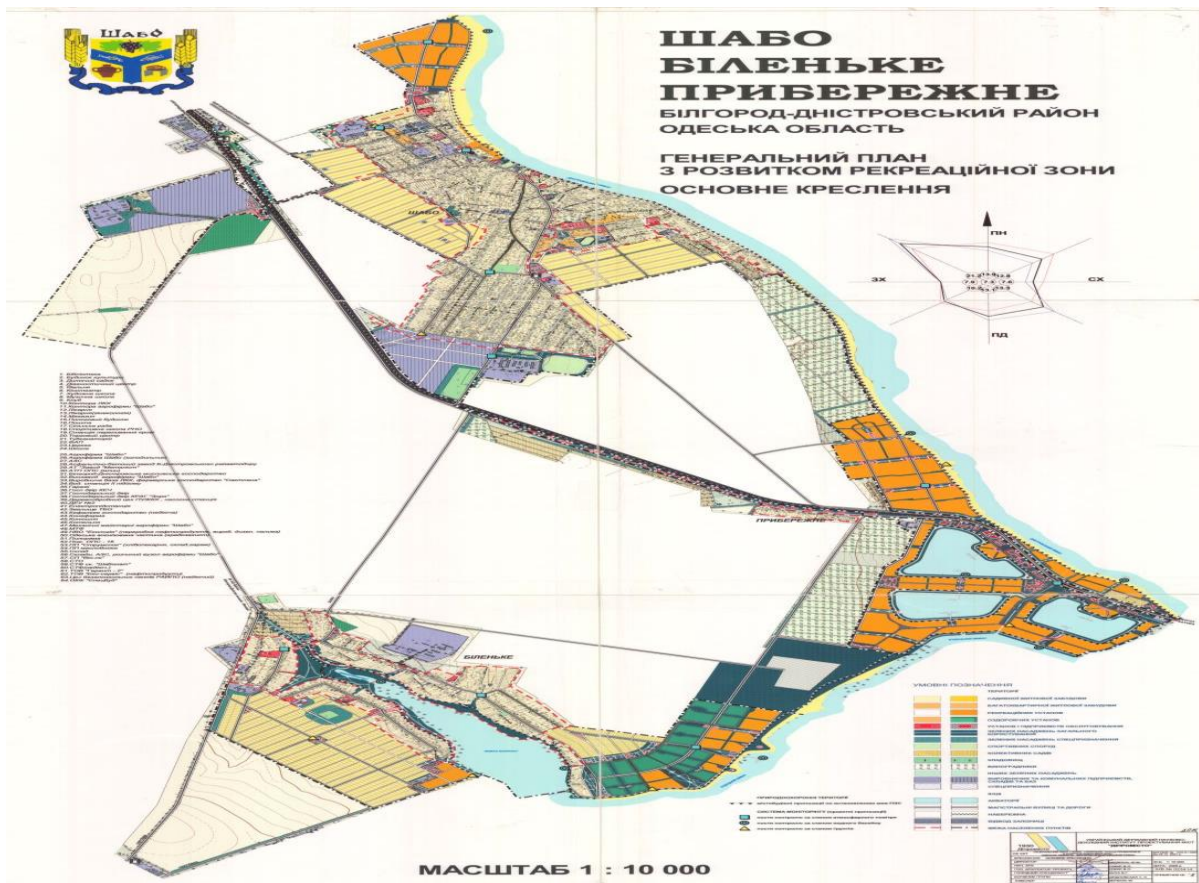

Перша сесія громади 2017 рік

25 жовтня 2020 року відбулися місцеві вибори у до Шабівської сільської ради.

У результаті голосування виборці віддали свої голоси за виборчі списки місцевих організацій політичних партій та за кандидатів у депутати від цих партій у достатній кількості для визнання їх обраними депутатами Шабівської сільської ради.

Постановою Шабівської сільської територіальної виборчої комісії від 06.11.2020 року № 39 визнано обраними депутатами Шабівської сільської ради Білгород-Дністровського району Одеської області у єдиному багатомандатному виборчому окрузі від місцевих організацій партій:

1. Територіальні виборчі списки кандидатів від кожної організації політичної партії:

- Одеської обласної організація політичної партії «За майбутнє» - 4 депутати
- Одеської регіональної організації політичної партії «Опозиційна платформа – за життя» - 6 депутати
- Одеської обласної організації політичної партії «Слуга народу» - 1 депутат
- Одеської обласної регіональної організації політичної партії «Довіряй ділам» - 3 депутати

2. Список депутатів до Шабівської сільської ради за єдиними виборчими списками організацій політичних партій:

- Одеської обласної організація політичної партії «За майбутнє» - 4 депутати
- Одеської регіональної організації політичної партії «Опозиційна платформа – за життя» - 3 депутати
- Одеської обласної організації політичної партії «слуга народу» - 3 депутати
- Одеської обласної регіональної організації політичної партії «довіряй ділам» - 2 депутати

Відповідно до результатів виборів, які проведено 25 жовтня 2020 року та першої сесії новообраної Шабівської сільської ради з 20 листопада 2020 року, Шабівським сільським головою є Павленко Павло Петрович.

Регламент Шабівської сільської ради затверджений рішенням Шабівської сільської ради від 18. 12. 2020 № 2/3- VIII

Залученість громадськості в розбудові місцевої територіальної громади

У Шабівській громаді активно використовують електронні сервіси, як дієвий механізм комунікації з громадою – електронні звернення, петиції та публічні е-консультації, які дозволяють швидко й ефективно дізнатись думку громади з приводу того чи іншого актуального питання.

Шабівська ТГ була відібрана на відкритому конкурсі у січні-лютому 2020 р, для побудови власної історії успіху впровадження електронних рішень за Програмою EGAP. За умовами конкурсу, участь могли брати лише ті ТГ, які, готові до змін та впровадження цифрових технологій. На меті – покращення якості надання публічних послуг громадянам та підвищення їхньої довіри до місцевої влади.

Програма EGAP, що реалізується Фондом Східна Європа та Фондом Innovabridge у партнерстві з Міністерством цифрової трансформації України та фінансується Швейцарською агенцією розвитку і співробітництва, спрямована на використання новітніх ІКТ для вдосконалення якості врядування, покращення взаємодії влади і ТГ, та сприяння соціальним інноваціям в Україні.

У Шабівській громаді активно використовують електронні сервіси, як дієвий механізм комунікації з громадою – електронні звернення, петиції та публічні е-консультації, які дозволяють швидко й ефективно дізнатись думку громади з приводу того чи іншого актуального питання.

Через війну в країні та зміну пріоритетності у фінансуванні господарських робіт – використання деяких сервісів стало менш актуальним. Однак кожен з них є дієвим інструментом в процесі взаємодії влади та громади, вирішення проблем та реалізації проектів.

Незважаючи на це, досвід розвинутих демократій та вимоги часу переконують, що громадська участь – це необхідний, корисний та вкрай важливий механізм позитивного впливу громадськості на діяльність влади в державі в інтересах громадян. З іншого боку, громадська участь – це джерело додаткового інтелектуального ресурсу для публічної влади і тому є корисною і потрібною також і для неї (звичайно, у разі усвідомлення посадовими особами цього незаперечного факту).

В контексті управлінської діяльності громадська участь дає змогу враховувати соціальні чинники в процесі планування, мінімізувати соціальні та

політичні ризики внаслідок ухвалення та реалізації управлінських рішень, корегувати плани та поведінку влади відповідно до інтересів тих чи інших суспільних груп, а також залучати їх до процесу ухвалення управлінських рішень. Таким чином, громадська участь дозволяє, з одного боку, мінімізувати соціальні та політичні ризики, а з іншого – визначати, формулювати та відстоювати інтереси громади.

У Шабівській ТГ проведено три громадські слухань, але без громадських організацій.

Громадські організації та неформальні об'єднання громадян на території

Шабівської ТГ

Назва	Сфера діяльності / інтересів	Орієнтовна кількість членів
Білгород-Дністровське районне товариство осіб з інвалідністю	Захист законних соціальних, творчих, економічних, культурних та інших законних інтересів осіб з інвалідністю	32
Громадська організація "ЦЕНТР КУЛЬТУРИ ВИНА ШАБО"	Просвітницька діяльність	3
Первинна ветеранська організація при Шабівській сільській раді (67700, Одеська обл., Білгород-Дністровський р., с. Шабо, вул. Центральна, 65 "а")	Сприяння в реалізації прав та захист законних соціальних, творчих, економічних, наукових, культурних інтересів ветеранів	13
Шабівський місцевий осередок Білгород-Дністровської районної громадської жіночої організації "Червона калина"	Сприяння соціально-культурному розвитку, правовий захист дітей, матері та сім'ї.	2
Громадська організація "ЧОРНОМОРСЬКА БУДЖАЦЬКА СІЧ ВІЙСЬКА ЗАПОРІЖСЬКОГО"	Патріотичне виховання нового покоління в дусі українського козацького лицарства, української національної ідеї, відданості рідному українському народові	28
Об'єднання громадян "Надія"	Громадська діяльність по захисту законних соціальних, економічних та інших законних інтересів членів організації	7

Успішні реалізовані проекти мирного життя та розвитку громади

Адміністративний центр територіальної громади – село Шабо носить назву, яке водночас є виноробним брендом – Шабо. Саме цей бренд визначає інвестиційну та туристичну привабливість громади.

Якщо пірнути глибоко в історію, то можна вважати, що виноробство на території Шабо зародилося ще у VI – II ст. до н.е. Саме тут древні греки заснували на березі Чорного моря поселення Тіра (пізніше – місто Акерман) і першими висадили виноградники.

Тому сміливо можна вважати Шабо одним із стародавніх теруарів Європи.

Завдяки швейцарським колоністам були закладені основи професійного виноградарства і виноробства для всього бессарабського і аккерманського регіонів.

До середини XIX століття, швейцарська колонія Шабо стала одним з найбільших центрів виноробства на півдні України. А в кінці XIX століття в Шабо

налічувалося понад 3 мільйони кущів, які давали дивовижний за якістю урожай, що перетворювався потім в неповторне вино. На плантаціях вирощувалося до 50 сортів винограду.

На жаль, на початку Другої Світової війни швейцарські переселенці були змушені виїхати з території Шабо. Але за радянських часів шабське виноробство теж мало успіх, адже це було одне з найбільших виноробних підприємств в країні.

Великим досягненням є те, що під час антиалкогольної кампанії 1985 року та за часів перебудови, шабські фермери та виноградарі не дали знищити насадження, тому наразі залишилися оригінальні виноградники ще тих часів.

Вже після 90-х почався занепад. На підприємстві вже не виробляли вино, а лише займалися продажем виноматеріалу.

В 2003 році із започаткуванням торгової марки Shabo почалася велика реконструкція і підприємство почало набувати такого вигляду, який має сьогодні. За останні 10 років обсяг виробництва благородних напоїв Шабо збільшився майже в 2 рази: в 2008 р – 533,5 тис. декалітрів, в 2018 р. – 989,8 тис. декалітрів. З

2012 року Shabo активно експортується в 18 країн світу – від Бразилії та США до Японії та Канади.

Виробничий комплекс «Шабo» знаходиться в безпосередній близькості від виноградників терруара Шабo, які розташовані на півдні України, між Чорним морем і Дністровським лиманом, на одній виноградної широті з Бургундією. Підприємство випускає тихі та ігристі вина, вермути, бренді, коньяки України і виноградну горілку, загалом понад 200 найменувань.

Терруар Шабo – це 1200 га виноградників, 4 млн виноградних лоз, велика частина з яких – європейські сорти з кращих розплідників Європи (Каберне Совіньон, Каберне Фран, Мерло, Мускат Оттонель, Піно Грі, Піно Нуар, Ріслінг Рейнський, Совіньон Блан, Сіра, Трамінер рожевий, Шардоне і ін.). Цим лозам 15

років, вони знаходяться у віці, оптимальному для створення високоякісних вин. Є також лози, висаджені в 1978 році.

Всі виноградники Шабo, в залежності від індивідуальних терруарних особливостей, районовані, поділені на ділянки, міні-ділянки і мікро-ділянки, мають карти ґрунтів, рельєфу і

термічних ресурсів. Щорічно в Шабo збирають близько 9 тис. тонн винограду 20 різних сортів – переважно вручну. Серед них і унікальний Тельті Курук, який був завезений ще за часів Османської Імперії. Це рідкісний автохтонний сорт

винограду, що зростає тільки на території України – гордість і родзинка в колекції виноградних насаджень Шабo.

На базі винзаводу працює Центр культури вина Шабo, який пропонує екскурсії по виробництву та екскурси в історію виноробства – ну і продукцію, звісно.

Центр культури вина Шабo — розташований за 70 кілометрів від Одеси в селі Шабo об'єднує діюче

високотехнологічне підприємство, стародавні винні підвали, дегустаційна зала, експозиції сучасного скульптурного та архітектурного мистецтва, а також Музей вина та виноробства.

Центр є заснованим 2009 року соціальним проектом виноробної компанії «Шабо» (ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо»), є першим і єдиним подібним освітнім комплексом в Україні. Його головна мета — підвищення в Україні культури пиття. Щороку центр відвідують десятки тисяч осіб. Найпопулярніші — сімейні тури.

Центр представляє Україну на карті музеїв вина Європи, є членом міжнародної «Асоціації культурного і туристичного обміну», визнаний об'єктом винної культурної спадщини Європи.

Ініціатор створення — голова правління компанії «Шабо» Важа Іукурідзе.

На території Шабівської сільської ради (с. Шабо) відкрито «Європейську сироварню», яка не тільки є унікальною для Південного регіону, одночасно як досконалий витвір голландського сироробного мистецтва беззаперечного якості, а також туристичний об'єкт, що розвиває «сирний туризм» в регіоні, проводяться екскурсії по сироварні і дегустації натуральних сирів.

Це нова, сучасна сироварня, побудована за європейським зразком, в поєднанні новітнього і автентичного обладнання з Голландії, з оригінальними голландськими технологіями та українськими майстрами-сироварами. Використовуються виключно голландські живі закваски, які надають сирам особливу неповторність, текстуру і тонкий сирний смак. Використання латексного і парафінового покриття забезпечує сиру правильне дозрівання, надаючи йому можливість дихати. Сироварня має замкнутий цикл виробництва, від вирощування кормів до переробки молочної сировини та отримання кінцевого продукту – високоякісного сиру.

Сироварня побудована за європейським зразком, облаштована новітнім устаткуванням, привезеним з Голландії. Сир тут виготовляють за оригінальними голландськими технологіями найкращі українські майстри-сировари.

У виробництві використовується виключно голландські живі закваски, які надають сирам особливу неповторність, текстуру і тонкий сирний смак. Використання латексного і парафінового покриття забезпечує сиру правильне дозрівання, надаючи йому можливість дихати

Сироварня має замкнутий цикл виробництва, від вирощування кормів для тварин, до переробки молочної сировини і отримання кінцевого продукту –

високоякісного сиру.

Процес сироваріння ретельно контролюється на кожному з етапів – від контролю якості вхідної сировини, до готової продукції у фірмовому магазині, що гарантує високий рівень якості продукції та послуг, які надаються.

Сироварнею проводяться цікаві екскурсії, де відвідувачів знайомлять із процесом і секретами виробництва сиру, відбуваються дегустації готової продукції.

На території підприємства є дитячий майданчик, зони відпочинку і куточок із живими тваринами, де їх можна погодувати, отримати вичерпну інформацію про їх утримання. Також є магазин, де у кожного відвідувача буде можливість купити вподобаний органічний сир і сувенірну продукцію.

Окрім ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо» у Шабівській ТГ здійснюють свою господарську діяльність багато суб'єктів: РАКП «Заря», ВАТ «Металист», ФГ «Сердюк», ТОВ «Софієнталь», ПП АФ «Софіївка», ТОВ «Сердюк», ПАТ «Гібридний соняшник», ПП «Агрокомпанія Агроток», СФГ «Барвінок», ФГ «Ранок», ТОВ «АРСІЛОР МІТАЛС Україна», ЗАТ "Фірма"Елліпс", ТОВ "Агрофірма "Шаболат".

У 2021 році найбільше суб'єктів малого та середнього підприємництва здійснювали діяльність у сфері оптової та роздрібної торгівлі (41%), сільського господарства (8%), тимчасове розміщування й організація харчування (6,4%), транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність (5%), діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (3,9%), комп'ютерне програмування та надання інших інформаційних послуг (3,9%), будівництво (2,6%), діяльність у сферах права, бухгалтерського обліку, архітектури та інжинірингу, технічні випробування та дослідження (2,3%).

Великого значення у економічній системі громади відіграє *сільське господарство*. За 2021 рік, врожай зернових та зернобобових культур зібрано з площі 6075 га, що становить 99% від прогнозних показників.

Валовий збір озимої пшениці із 1772 га становив 8764 млн тонн, урожайність 39,3 ц/га. Валовий збір озимого ячменю із 1400 га склав 9501,8 тонн, урожайність 39,1 ц/га.

Валовий збір становить 1963 тонн, урожайність – 20,6 ц/га. Також зібрано 3474 тонн соняшнику, із 808 га при урожайності 17,4 ц/га.

Сільськогосподарські підприємства, що здійснюють вирощування великої рогатої худоби на території громади (перелік основних компаній, площа земель, що використовуються, обсяг продукції та її види):

ТОВ «Шабська ферма», всього 1253 голів, з них корів-632, телиць – 580, бичків - 41. Площа землі - 214,6114 га.

Сільськогосподарські підприємства, що здійснюють садівництво на території громади:

- ТОВ «Агрофірма Шабо», 1086,208 га виноград

- ПП «Лакарен» - 51,0 га виноград.

Сільськогосподарські підприємства, що здійснюють експорт сільськогосподарської продукції на території громади

Назва господарства загальна площа земель, га:

- 1 ФГ "Адамівка" 1876,2091
- 2 ТОВ "Агрофірма "Шаболат" 3098,1
- 3 ТОВ "Софієнталь" 967,5525
- 4 ТОВ "Агрофірма Шабо" 1611,36
- 5 СФГ "Барвінок" 1756,1611
- 6 ПП АК "Агроток" 1215,0505

Види експортованої продукції: пшениця, ячмінь.

Землевласники/землекористувачі у власності або користуванні яких перебуває більше ніж 500 га землі

№п/п	Назва господарства	КОД ЭДРП ОУ	Загальна площа земель, га	Вид діяльності
1	ФГ "Адамівка"	33258 323	1876,2091	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур
2	СК "Едем"	30901 057	570,0724	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур
3	ТОВ "Агрофірма "Шаболат"	37687 67	3098,1	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур
4	ТОВ "Софієнталь"	00388 122	967,5525	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур
5	ТОВ "Агрофірма Шабо"	26568 643	1611,36	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур
6	СФГ "Барвінок"	22496 941	1756,1611	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур

7	ПП «Агробізнес -2»	33467 965	668,74	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур
8	ПП АК "Агроток"	37832 074	1215,0505	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур

У Шабівській ТГ реалізували такі інвестиційні проекти капітальний ремонт насосної станції у Шабо та придбали транспортні засоби спеціального призначення для виробничого управління житлово-комунального господарства.

Салганівська сільська рада – одна з тих, які увійшли до Шабівської об'єднаної територіальної громади. А ще кілька років тому тут не було школи, садка і навіть приміщення сільської ради. Нову будівлю збудували кілька років тому, після утворення громади в ній діє Центр дозвілля молоді, де працюють гуртки та спортивні секції для молоді.

2019 р. Успішно реалізований проект по створенню Центру надання адміністративних послуг за рахунок Програми «U-LEAD з Європою».

<https://shabivska-gromada.gov.ua/news/1573474260/>

2021 р. Будівництво (буріння) артезіанської свердловини для водопостачання с.Біленьке Білгород-Дністровського району Одеської області.

Основні показники, які кількісно описують освітні заклади громади:

1. Кількість закладів освіти – **21**
2. Проектна місткість всіх закладів освіти (кількість учнів) – 3590
3. Фактичне наповнення на момент початку навчального рок 22/23 (кількість учнів) – 1937

4. Наявність обладнаних бомбосховищ/укриттів у відсотковому відношенні до кількості закладів освіти - 19%

5. Формат початку навчального року 22/23 у переважній більшості навчальних закладів громади – онлайн

Загальноосвітня школа, що знаходиться в с.Бритівка Білгород-Дністровського району, є однією з найбільших та найсучасніших будівель.

Відповідно до результатів конкурсу на найкраще оформлення території, проведеного серед навчальних закладів нашої країни, вона посіла почесне третє місце у рейтингу.

Як стало відомо, перед початком конкурсу школярі під керівництвом педагогів активно займалися оформленням пришкільної території. Завдяки турботі та догляду за рослинами, двір просто потонув у зелені, і тішить погляд великою кількістю квітів. Також прикрасили класи та стіни приміщень цієї будівлі.

Питання забезпечення населення культурними послугами входять в компетенцію Управління освіти, культури, молоді та спорту виконавчого комітету Шабівської сільської ради.

В громаді діють КЗ «Центр культури та дозвілля», 12 філій - клубних закладів, КЗ «Публічна бібліотека Шабівської громади» та 7 філій-бібліотек.

Відсоток книг виданих до 2010 року в бібліотеках громади – 72%, кількість книг виданих після 2010 року – 28% від загального обсягу.

В КЗ «Публічна бібліотека Шабівської громади» готується до відкриття культурно-освітній медіа-центр.

На території Шабівської територіальної громади відсутній туристично-інформаційний центр, туристичні маршрути не розроблені.

Діє 5 закладів харчування та 64 готелі/бази відпочинку.

Створено та діє комунальний заклад Шабівський краєзнавчий музей, гіді відсутні, наявний 1 екскурсивод. Кількість туристів, які відвідали громади надати неможливо, так як облік не ведеться.

В громаді наявна 1 пам'ятка архітектури - Свято-Миколаївська церква.

Список дошкільних закладів Шабівської територіальної громади

<http://aisrd.org/doulist.aspx?regionid=36>

Надають медичну допомогу населенню громади – на території Білгород-Дністровського району саме у місті Білгород-Дністровський КНП «Центр первинної медико-санітарної допомоги Білгород-Дністровської районної ради»,

первинною допомогою якого і користуються мешканці громади та АЗПСМ, ФАП та ФП які розташовані на території громади, які належать даному центру.

На території м. Білгород-Дністровський існує також КНП «Білгород-Дністровська центральна районна лікарня Білгород-Дністровської районної ради», яка надає мешканцям громади вторинну допомогу. Є опорним закладом з лікування хворих на гостру респіраторну хворобу COVID-19, спричинену коронавірусом SARS-CoV-2. Рік заснування: 1962 Кількість лікарів: 39 Кількість медсестер: 106. Кількість відділень: 6. Кількість ліжок: 180

Шабівська громада, у зв'язку з обмеженим фінансовим ресурсом немає можливості в повному обсязі надавати фінансування на оплату комунальних послуг закладів, які знаходяться на території громади. Немає фінансових можливостей створити власний центр первинної медико-санітарної допомоги.

На території Білгород-Дністровського району саме у місті Білгород-Дністровський існує КНП «Центр первинної медико-санітарної допомоги Білгород-Дністровської районної ради», первинною допомогою якого і користуються мешканці громади. АЗПСМ, ФАП та ФП які розташовані на території громади належать даному центру.

На території м. Білгород-Дністровський існує також КНП «Білгород-Дністровська центральна районна лікарня Білгород-Дністровської районної ради», яка надає мешканцям громади вторинну допомогу. Є опорним закладом з лікування хворих на гостру респіраторну хворобу COVID-19, спричинену коронавірусом SARS-CoV-2. Адреса: 67700, Одеська область, місто Білгород-Дністровський, вулиця Свято-Георгіївська, номер будівлі 4. Рік заснування: 1962 Кількість лікарів: 39 Кількість медсестер: 106 Кількість відділень: 6 Кількість ліжок: 180

На території Шабівської територіальної громади в с. Бритівка знаходиться КНС-1 (каналізаційно-насосна станція). Каналізаційна споруда збудована на житловому масиві с. Бритівка та була введена в експлуатацію у 1983 році, а вже у 1993 році вийшла з ладу. Система водовідведення перебуває у вкрай незадовільному, розібраному технічному стані, станція відпрацювала свій експлуатаційний та технологічний ресурс, обладнання застаріле та знаходиться в аварійному стані, що несе потенційну загрозу для життя та здоров'я мешканців с. Бритівка, оскільки стічні води протікають між житловими будинками мешканців та вздовж дитячого навчального закладу «Журавка» с. Бритівка. Неочищені води потрапляють до підземних вод та Дністровського лиману.

З метою очищення стічних вод із забезпеченням їх продуктивності 100 тис.м³/добу, розширення мережі водопостачання, у 2021 році Шабівською сільською радою було розроблено проект з реконструкції КНС-1 в с. Бритівка та укладено договір підряду №106 від 16.11.2021 року з ТОВ «Білдінг інвест» на проведення будівельних робіт по об'єкту «Реконструкція КНС-1 з добудовою блоку повної біологічної очистки стічних вод по технології BIOTAL продуктивністю 200 куб.м/добу з введенням першої черги продуктивністю 100

куб.м/добу в с. Бритівка Шабівської сільської ради Білгород-Дністровського району Одеської області».

Для реалізації згаданого проєкту на даний час недостатньо фінансування.

Свою культурно-дозвілеву, інформаційну, виховну та популяризаційну діяльність заклади культури висвітлюють на своїх сторінках та групах в соціальних мережах.

Загальна група в Фейсбуці клубних закладів – Мистецький простір Шабівської громади» - <https://www.facebook.com/groups/445800026604440>

Загальна група в Фейсбуці бібліотечних- закладів - **КЗ Публічна бібліотека Шабівської громади-** <https://www.facebook.com/profile.php?id=100064088620204>

Сторінка комунального закладу «Шабівський краєзнавчий музей» за посиланням- <https://www.facebook.com/groups/753094385812740>

Основні загальнотериторіальні заходи висвітлюються на веб-сайті Шабівської сільської ради: <https://shabivska-gromada.gov.ua>.

Всього на початку 2022 року в клубних закладах було створено та спланована робота 51 формування та аматорського об'єднання. З них вокально-хорових колективів -9 (дитячі, молодіжні, дорослі), музично-інструментальних-1, театральних -8, хореографічних – 4 (всі дитячі), фольклорних-8. Та заняття в гуртках відбувалися за вимогами сьогодення- онлайн та за невеликою кількістю учасників.

В Шабівській громаді діють аматорські колективи, яким присвоєно звання «народний», «зразковий». При будинку культури с. Шабо діє народна аматорська хорова капела «Співуче гроно», керівник Боровська Тетяна, акомпаніатор Боровський Віктор. Історія вокально-хорового, класичного колективу сягає далекого 1959 року. Всього учасників колективу -33 особи.

При будинку культури села Бритівка в жанрі «хореографія» з 2005 року діє дитячий зразковий ансамбль естрадного танцю «Непоседи», керівник Мазуренко Наталя Іллівна. Всього учасників колективу- 60 осіб.

При клубі села Софіївка в жанрі «вокал український» діє народний вокальний ансамбль «Софіївські молодички», керівник Орленко Наталя Павлівна, кількість учасників -14 осіб.

Узагальнені дані фінансової спроможності та конкурентоспроможності Шабівської ТГ подано у табл.

Порівняльні показники економічного розвитку Шабівської ТГ¹ станом на 1.01 2022

Назва показника	Значення показника у ТГ	Середній показник по Одеській області	Середній показник по Україні
Доходи загального фонду на 1-го мешканця (грн)	6395,1	3782,28	1145,13
Видатки загального фонду на 1-го мешканця (грн)	9985,8	5331,35	1750,82
Капітальні видатки на 1-го мешканця (грн)	1188,9	937,27	74,89
Рівень дотаційності бюджетів (%)	0	15,65	15,57

¹ =HYPERLINK("https://decentralization.gov.ua/newgromada/4395/budget.xlsx"; "Посилання")

Співвідношення видатків на утримання апарату управління із сумою доходів загального фонду (%)	18,8	26,07	28,37
Питома вага заробітної плати у видатках загального фонду (%)	77,8	80,79	82,54
Видатки на загальну середню освіту на 1-го учня (грн)	38353,6	23737,09	9364,05
Питома вага місцевих податків і зборів у доходах загального фонду (%)	43,3	51,66	36,55

Інституційні основи діяльності Шабівської територіальної громади

Інформація за проектами рішень виконавчого комітету розміщена у відповідних розділах за роками:

- Проекти рішень виконавчого комітету за 2022 рік
<https://shabivska-gromada.gov.ua/za-2022-rik-15-59-15-05-01-2022/>
- проекти рішень виконавчого комітету за 2021 рік
<https://shabivska-gromada.gov.ua/proekti-rishennya-vikonavchogo-komitetu-2021-rik-13-03-08-05-01-2021/>

Проекти рішень сесій у 2022 році

<https://shabivska-gromada.gov.ua/u-2022-roci-16-51-42-05-01-2022/>

Проекти рішень сесій у 2021 році

<https://shabivska-gromada.gov.ua/proekti-rishen-silskoi-radi-2021-roku-14-55-54-06-01-2021/>

Проект [Програми підтримки індивідуального житлового будівництва Шабівської сільської ради «Власний дім»](#)

Проект [ПЛАНУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ШАБІВСЬКОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2018-2020 РОКИ](#)

Проект рішення виконкому [Про затвердження тарифів на збір та вивезення твердих побутових відходів, що надаються ВУЖКГ с. Шабо, для підприємств, організацій, установ \(крім бюджетних\), підприємців та інших споживачів](#)

Проект рішення виконкому ["Про затвердження нових тарифів на водопостачання"](#)

Проекти рішень [на засідання виконкому 29.01.2019](#)

Проекти рішень [на засідання виконкому 08.02.2019](#)

Проект рішення виконавчого комітету ["Про встановлення нових тарифів на водопостачання та водовідведення по ВУЖКГ"](#)

Проект ["Місцева цільова програма інформатизації Шабівської сільської ради та її виконавчих органів на 2019-2021 роки"](#)

Проект [Програми цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки Шабівської сільської ради на 2019 - 2022 роки](#)

Адреса знаходження апарату та виконавчого комітету Шабівської сільської ради: [вул. Центральна, 63, с. Шабо Білгород-Дністровського району.](#)

Заходи з декомунізації проведено в 2016 році. <https://shabivska-gromada.gov.ua/kartka-gromadi-15-31-21-05-03-2019/>

На сьогодні готується оголошення про проведення громадського обговорення щодо *перейменування назв географічних об'єктів, об'єктів топоніміки населених пунктів Шабівської сільської ради, які пов'язані з державою-агресором чи історією Російської імперії та СРСР.*

Відповідно до Конституції України, Закону України “Про місцеве самоврядування” затверджено Статут громади, Програма соціально-економічного та культурного розвитку

Стратегія розвитку Шабівської сільської територіальної громади має назву **СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ШАБІВСЬКОЇ ОБ’ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ Білгород-Дністровського району Одеської області на 2019-2030 рр.**// Стратегію затверджено рішенням сільської ради № [1849-VII від 30.06.2019.](#)

Програма соціально-економічного та культурного розвитку Шабівської сільської територіальної громади (затверджена та звіти про виконання)

Рішенням Шабівської сільської ради від 20.05.2021 №2/206-VIII затверджено Програму розвитку малого і середнього підприємництва на території Шабівської сільської ради на 2021-2022 роки.

Головною метою Програми є спрямування дій органів місцевого самоврядування, суб’єктів малого і середнього підприємництва, громадських організацій та об’єднань підприємців на створення сприятливих умов для започаткування, ведення та розвитку підприємницької діяльності, забезпечення конкурентоспроможності товарів, робіт, послуг, поліпшення інвестиційного клімату, впровадження інновацій, ефективного державно – приватного партнерства, що впливатиме на соціально-економічний розвиток громади.

Для розвитку малого та середнього підприємництва, підвищення економічних показників розвитку громади, пріоритетних галузей економіки, забезпечення стабільного функціонування малого та середнього підприємництва, забезпечено процедуру розробки та прийняття регуляторних актів відповідно до Закону України «Про регуляторну політику у сфері підприємницької діяльності»; проводяться семінари, навчання та круглі столи з суб’єктами господарювання з вивчення нормативно-правової бази податкового законодавства; здійснюється сприяння в межах чинного законодавства у наданні оренди, продажу або безкоштовного користування суб’єктам малого і середнього підприємництва пустих приміщень, земельних ділянок для започаткування та ведення бізнесу; проводиться робота щодо виявлення та легалізації суб’єктів підприємницької діяльності, які здійснюють господарську діяльність без відповідних дозвільних документів передбачених законодавством.

Звіти про виконання місцевих програм наявні та розміщені на офіційному веб-сайті Шабівської сільської ради, в розділі «Офіційні документи». Виконавчі органи ради звітують перед виконавчим комітетом, після чого звіт затверджується рішенням сесії сільської ради.

ПРО БЮДЖЕТ ШАБІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ НА 2020 РІК

Рішення сесії №1/2332-VII від 19.06.2020 «Про внесення змін та доповнень до рішення сільської ради від 23.12.2019 року № 1/2092-VII «Про сільський бюджет Шабівської сільської ради на 2020 рік»»

Рішення сесії №1/2332-VII від 19.06.2020 «Про внесення змін та доповнень до рішення сільської ради від 23.12.2019 року № 1/2092-VII «Про сільський бюджет Шабівської сільської ради на 2020 рік»»

Рішення сесії №1/2285-VII від 24.04.2020 Про внесення змін та доповнень до рішення сільської ради від 23.12.2019 року № 1/2092-VII «Про сільський бюджет Шабівської сільської ради на 2020 рік»

Рішення сесії №1/2171-VII від 28.02.2020 "Про внесення змін та доповнень до рішення сільської ради від 23.12.2019 року № 1/2092-VII «Про сільський бюджет Шабівської сільської ради на 2020 рік»

Рішення сесії №1/2092-VII від 23.12.2019 Про сільський бюджет Шабівської сільської ради на 2020 рік (15516000000) (код бюджету)

Рішення сесії №1/ 2093-VII від 23.12.2019 Про прогноз сільського бюджету Шабівської сільської ради на 2021-2022 роки (15516000000)

ПРО БЮДЖЕТ ШАБІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ НА 2019 РІК

Рішення сесії №1/1019-VII від 30.09.2019 «Про внесення змін та доповнень до рішення сільської ради від 20.12.2018 року № 1/643-VII «Про місцевий бюджет Шабівської сільської ради на 2019 рік»

ПРО БЮДЖЕТ ШАБІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ НА 2018 РІК

«Про внесення змін та доповнень в рішення сільської ради від 25.12.2017 року № 183-VII «Про бюджет Шабівської сільської ради на 2018 рік»

РОЗДІЛ II. РОСІЙСЬКА ВОЄННА АГРЕСІЯ: РУЙНУВАННЯ, ВТРАТИ, СТРАЖДАННЯ ТА ЗБИТКИ З 24 ЛЮТОГО 2022 РОКУ

Суттєвих перерваних бізнес-процесів у місцевій громаді, спричинених російською воєнною агресією, немає. Певний вплив спричинений військовою агресією є лише пов'язаний з логістичним напрямом, з територіями, де безпосередньо відбуваються бойові дії.

Демографічно-територіальна характеристика населених пунктів місцевої громади

№	Назва населеного пункту	Назва ради, якій підпорядковувався населений пункт до об'єднання	Чисельність населення, осіб *		Площа населеного пункту	Відстань до адміністративного центру громади, км
			01.01. 2022	01.10. 2022		
	село Шабо	Шабівська сільська рада	7725	8016	4,61 км ²	0
1	село Біленьке	Шабівська сільська рада	1287	1300	2,18 км ²	13,6
	селище Прибережне	Шабівська сільська рада	221	255	0,14 км ²	5,56
	село Бритівка	Бритівська сільська рада	2646	2765	2,61 км ²	9,0
	село Вигон	Салганська сільська рада	753	764	1,25 км ²	4,3
	село Польове	Бритівська сільська рада	205	205	0,66 км ²	9,2
	село Черкеси	Бритівська сільська рада	302	302	0,75 км ²	22,0 км
	село Салгани	Салганська сільська рада	1113	1189	4,63 км ²	6,5
	село Абрикосове	Салганська сільська рада	238	238	0,35 км ²	12,1
	село Привітне	Салганська сільська рада	205	205	0,25 км ²	5,49
	село Софіївка	Софіївська сільська рада	554	572	1,856 км ²	10,78
	село Адамівка	Адамівська сільська рада	425	446	2,517 км ²	11,35
	село Авидівка	Адамівська сільська рада	228	228	0,53 км ²	16,54
	село Благодатне	Адамівська сільська рада	241	241	0,51 км ²	14,01

Яка кількість ВПО планує повернутись на постійне місце проживання, а яка збирається залишитись в громаді.

291 особа планує повернутися додому, 262 особи планують залишитися в громаді.

Перелік проблем, які викликають найбільше конфліктних ситуацій між місцевим населенням громади та ВПО.

Проблеми та можливості ВПО	Можливості та потреби приймаючої громади
Житло (потреби ВПО у забезпеченні тимчасового та постійного житла в громаді, потреба в субсидіях, компенсаціях)	Наявна пуста будівля, яка потребує капітального ремонту. Можливість розмістити велику кількість внутрішньо переміщених осіб.
Зайнятість (яку освіту та професійні навички мають працездатні ВПО, що потребують роботи; перепідготовка дорослих серед ВПО для отримання роботи на вакантних посадах в громаді)	На підприємствах громади на сьогодні 13 вакансій. Однак, на підприємствах сільськогосподарського призначення на сьогодні закінчується робота, працюють сезонно, і вже з листопада 90% працівників не з ВПО будуть направлені до Білгород-Дністровського міськрайонного центру зайнятості, як безробітні. Професійна перепідготовка кадрів здійснюється Білгород-Дністровським міськрайонним центром зайнятості
Освіта (потреби ВПО у влаштуванні дітей в садочки, школи, ВНЗ, професійна)	В Шабівській сільській раді потреби ВПО у влаштуванні дітей в садочки повністю задовольняються, місць та закладів достатньо. В громаді є можливість надати освітні послуги для ВПО.
Медичне обслуговування (доступність послуги сімейного лікаря для ВПО, інвалідність, хронічні та орфанні захворювання, необхідність отримання ліків за державними програмами, поранення, ампутації, протезування, психологічна допомога)	Потреби місцевого населення громади у сфері надання медичних послуг у зв'язку з додатковим навантаженням на цю сферу з урахуванням потреб ВПО, дійсно зростає. На території громади в с. Шабо та с. Бритівка є 2 сімейних лікарів. Існує гостра потреба в сімейних лікарях та медпрацівниках, які могли б працювати на селі. Додаткові робочі місця створювати не потрібно, вони є, але відсутні спеціалісти.
Соціальне забезпечення (доступність послуг: пенсії, соціальна допомога, субсидія, соціальний супровід, пільги)	Подання заяви та необхідного пакету документів на соціальне забезпечення здійснюється безпосередньо через центр надання адміністративних послуг громади та його структурні підрозділи, які розташовані по селах громади та відділ соціального захисту та охорони здоров'я Шабівської сільської ради. Робота налагоджена, система інформування громадян про доступність тієї чи іншої послуги налагоджена.

	Додаткове навантаження було тимчасово з ВПО з питань надання гуманітарної допомоги, але на сьогодні всі структури та гуманітарний штаб працюють злагоджено, швидко та ефективно
Культурна сфера. Можливості та потреби ВПО, доступність послуг у сфері культури (бібліотеки, гуртки, музеї, тощо).	Послуги у сфері культури доступні усім громадянам різної вікової категорії. На території громади 13 закладів культури в т.ч. клуби по селах, один музей та 8 бібліотек. Доступність є, однак бюджет громади не спроможний в повному обсязі здійснювати утримання даних закладів, багато з них дуже застарілі та потребують ремонту, комп'ютеризації.

Конкретних втрат, руйнувань, збитків від російської воєнної агресії на території місцевої громади неможливо надати. Оскільки постраждала територія громади-рекреаційна зона, обстеження якої проводилося виключно Білгород-Дністровською військовою адміністрацією, під контролем Одеської військової адміністрації та постраждала військова частина, дані знаходяться в керівництва військової частини. Житловий фонд та інфраструктура не постраждали.

Інформація щодо ступеня пошкодження інфраструктури Шабівської територіальної громади від руйнувань внаслідок військової агресії росії проти України

Житловий фонд - пошкоджено 1 багатоквартирний будинок, 33 приватних будинків (відновлено 21).

Назва об'єкта	Мережа		Балансова вартість основних засобів станом на 01.01.2021* (тис. грн)	Одиниця кількості	Ступінь пошкодження (руйнувань), у % від балансової вартості	Відновлені (% відновлення)
	К-сть об'єктів всього	з них пошкоджено та зруйновано				
Житловий фонд, з нього: - приватні будинки - багатоквартирні будинки - гуртожитки -інше	6246 32 1 4	33 1 0 0	невідомо	-	-	21
Мінне забруднення/розмінування	Невідомо	-	-	-	-	-

Попередня оцінка потреб галузі у відновленні не проводилась.

Територія місцевої територіальної громади не була окупована, але зазнала ракетних ударів, з жертвами і незначними руйнуваннями.

Інженерні мережі водопостачання і водовідведення - *не зазнали ушкоджень*. У жителів громади зберігся доступ до питної води та санітарно-профілактичних засобів.

Інші інженерні мережі: *не зазнали ушкоджень*

Об'єкти відпочинку та рекреації - *Значні руйнування*

Виробничі приміщення підприємств - *Не зазнали ушкоджень*

Склади матеріалів та готової продукції - *Часткові пошкодження*

Сільськогосподарські угіддя - *Не зазнали ушкоджень*

Дорожньо-транспортна інфраструктура: *Не зазнали ушкоджень*

Річкова та морська інфраструктура - *Не зазнали ушкоджень*

Об'єкти природи - *Часткові пошкодження*.

Оцінити обсяги чи склад відходів, утворених внаслідок воєнних дій, на даний час неможливо через причини безпеково-режимного характеру. *Територія у розпорядженні Білгород-Дністровської військової адміністрації, цивільні дії поки що не допускаються.*

Відомості про шкоду землям, ступінь засмічення прибережної захисної смуги моря, не доступні. *Інформація про шкоду, заподіяну біоресурсам, відсутня.*

Оцінка шкоди, заподіяної довкіллю на місцевому рівні внаслідок російської збройної агресії, не проводилася.

Чисельність населення місцевої територіальної громади станом на 1 січня 2022 року - 16 143 осіб, станом на 01.10.2022 року - 16 726 осіб, з них ВПО - 573 осіб (324 - працездатні, 89 - непрацездатні, 169 - діти).

391 особа з числа ВПО планує повернутися додому, 262 особи планують залишитися в громаді

Унаслідок зменшення обсягів господарської діяльності зменшилася чисельність працевлаштованого персоналу ТГ.

Показники зайнятого персоналу у економічному секторі громади

Підприємство / організація / суб'єкт діяльності	Основна галузь діяльності	Кількість працівників	
		2021	01.09.2022
ТОВ «ПТК ШАБО»	Виробництво виноградних вин	460	378
ТОВ «АРСЕЛОРМІТТАЛ ПЕКЕДЖІНГ УКРАЇНА»	Оброблення металів та нанесення покриття на метали	37	42
ПРАТ «ФІРМА ЕЛІПС»	Виробництво тари з пластмас	227	207
ТОВ «АГРОФІРМА ШАБО»	Вирощування винограду	96	76
ТОВ «АГРОФІРМА ШАБОЛАТ»	Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	72	75

РОЗДІЛ III. ПРОТИДІЯ РОСІЙСЬКІЙ ВОЄННІЙ АГРЕСІЇ, ПЕРЕБУДОВА ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА УМОВИ ВОЄННОГО СТАНУ

Рішення органів місцевого самоврядування місцевої територіальної громади щодо переведення життєзабезпечення на умови правового стану воєнного стану, вирішення проблем до яких призвела російська воєнна агресія.

1. [Про внесення змін та доповнень до бюджету Шабівської сільської територіальної громади на 2022 рік](#)

Додаток

<https://shabivska-gromada.gov.ua/docs/1263036/>

2. Про внесення змін та доповнень до бюджету Шабівської сільської територіальної громади на 2022

Додаток

<https://shabivska-gromada.gov.ua/docs/1259666/>

3. Про створення комісії з обстеження будівель та споруд приватної та комунальної форми власності на території Шабівської сільської ради)

<https://shabivska-gromada.gov.ua/docs/1258140/>

4. Про затвердження місцевої цільової програми відшкодування коштів особам, житлові будинки (квартири) яких пошкоджено внаслідок надзвичайної ситуації воєнного характеру, спричиненої збройною агресією Російської Федерації.)

<https://shabivska-gromada.gov.ua/docs/1258139/>

5. Про використання шкільних автобусів під час дії воєнного стану

<https://shabivska-gromada.gov.ua/docs/1228448/>

Взаємодія органів місцевого самоврядування з органами державної влади щодо вирішення проблемних питань

Під час воєнного стану одним із завдань місцевого самоврядування є дотримання інформаційної безпеки. З цього приводу органи місцевого самоврядування виконують рекомендації правоохоронних органів. На адресу Шабівської сільської ради систематично надходять листи від Одеської обласної військової адміністрації, у яких чітко зазначено перелік заходів, які необхідно виконати виконавчому комітету Шабівської сільської ради.

Взаємодіє є і з Одеською обласною військовою адміністрацією із Білгород-Дністровською районною військовою адміністрацією, однак результату взаємодії на достойному рівні немає, так як головні проблемні питання потребують додаткового фінансування.

Допомога органів державної влади місцевій громаді (світлини).

Допомога від Одеської обласної військової адміністрації в наданні часткового фінансування в сумі 4 млн.грн. на реконструкцію КНС-1 с. Бритівка з відновлення та вдосконалення існуючої схеми очистки стічних вод із забезпеченням їх продуктивності 100 тис.м3/добу та впровадження сучасної

техніки очищення стоків з застосуванням нового обладнання, зокрема розширення мережі водопостачання для мешканців села Бритівка. Світлини відсутні. Допомоги від Білгород-Дністровської районної військової адміністрації не було.

Допомога до періоду введення воєнного стану, надавалася за рахунок державного бюджету у вигляді освітньої субвенції.

Допомога місцевих громад з інших регіонів місцевій громаді (світлини).

Допомоги не було.

Допомога вітчизняних волонтерів, підприємств, благодійних та громадських організацій місцевій громаді (світлини).

Допомога в частині надання гуманітарної допомоги для населення громади у період дії воєнного стану.

1. Благодійна організація «Благодійний фонд «Адвентистське агенство допомоги та розвитку в Україні»
2. Гуманітарний штаб при Одеській обласній державній адміністрації.
3. ТОВ «ПТК ШАБО»

Допомога іноземних волонтерів, підприємств, благодійних та громадських організацій місцевій громаді (світлини).

Міжнародна гуманітарна організація World Central Kitchen.

Допомога української діаспори місцевій громаді (світлини).

Допомоги не було.

Допомога міст (громад) – побратимів (посестер) з інших країн місцевій громаді (світлини).

Міст (громад)-побратимів громада не має.

Грантова допомога іноземних держав та міжнародних фінансових організацій місцевій громаді (світлини).

Допомоги не було.

Кредити іноземних держав та міжнародних фінансових організацій місцевій громаді (світлини).

Допомоги не було.

Стратегічна сесія Шабівської селищної територіальної громади Одеської області

Дата проведення - 18 жовтня 2022 року

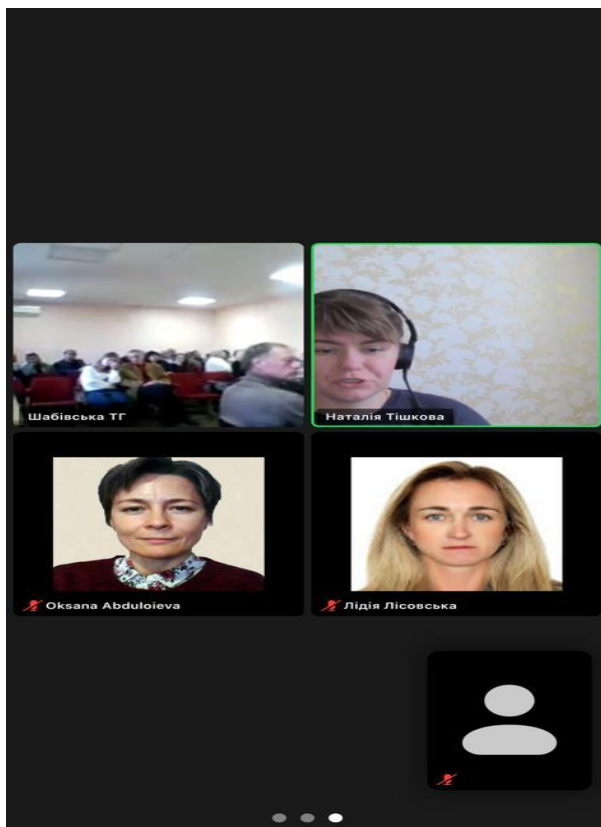
У стратегічній сесії прийняли участь 37 осіб.

Перед стратегічною сесією було проведено інтерв'ю з головою громади Павлом Павленком та з громадським активом територіальної громади. В ході спілкування громадським активом Шабівської громади були виділені пріоритетні сфери, напрямки та об'єкти, що розвивались і з вторгненням широкомасштабною збройною агресією РФ, перервалися процеси розвитку та стабільності, промислові процеси зупинилися, а деякі підприємства економічно стали нерентабельні. Як наслідок громада потребує донорської допомоги в таких напрямках:

- відновлення та будівництво критичної інфраструктури;
- облаштування житла для ВПО;
- відновлення дорожньої інфраструктури;
- сортування та переробка відходів;
- капітальні вкладення в ремонт закладів культури, спорту, дошкільної та шкільної освіти;
- заходи просторового розвитку громади. ладі активу громади, представників бізнесу та депутатського корпусу.

Шабівська об'єднана територіальна громада була утворена в порядку, який визначено Законом України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», у листопаді 2017 року внаслідок об'єднання чотирьох сільських рад:

- Шабівської сільської ради, яка об'єднувала жителів села Біленьке, селища Прибережне та села Шабо;
- Бритівської сільської ради, яка об'єднувала жителів села Бритівка, села Вигон, села Польове, села Черкеси;
- Салганської сільської ради, яка об'єднувала жителів села Абрикосове, села

Привітне та села Салганию;

- Софіївської сільської ради, яка об'єднувала жителів села Софіївка.

Короткі висновки по результатах стратегічної сесії.

Під час проведення стратегічної сесії, присутніх (37 осіб) було розділено на групи, в яких проводилось обговорення нагальних (1-2 роки) та довгострокових (5-7 років) напрямків відбудови та розвитку громади. У результаті було отримано десятки запропонованих та обґрунтованих напрямів. Вибір було звужено шляхом голосування.

В результаті рішенням стратегічної сесії найбільшу підтримку отримали наступні напрямки

відновлення та розвитку громад в наступній черзі пріоритетності:

- Інвентаризація земель, виготовлення генерального та комплексного планів землі. Виготовлення грошової оцінки земель громади. Вирішення цих питань сприятиме підвищенню надходжень до бюджету та покращенню соціально-економічного розвитку;
- З метою уникнення екологічно-техногенної катастрофи, шляхом відновлення та вдосконалення існуючої схеми очистки стічних вод із забезпеченням їх продуктивності 100 тис.м3/добу, покращення показників якості очистки стічних вод та впровадження сучасної техніки очищення стоків застосуванням нового обладнання (розроблено проект з реконструкції КНС-1 в с. Бритівка та укладено договір підряду №106 від 16.11.2021 року з ТОВ «Білдінг інвест» на проведення будівельних робіт по об'єкту «Реконструкція КНС-1 з добудовою блоку повної біологічної очистки стічних вод по технології BIOTAL в с. Бритівка Шабівської сільської ради);

- Будівництво бомбосховищ в закладах освіти з влаштуванням музею патріотичного виховання, кімнат для матері і дитини, кімнат відновлення.

Органами місцевого самоврядування Шабівської ТГ за консультативної допомоги членів команди ГО “Мережа захисту національних інтересів “АНТС” розроблено Дорожні карти впровадження Концепцій відбудови та сталого економічного розвитку, включаючи невідкладні завдання, які мають виконуватись в період дії правового режиму воєнного стану, та завдання, які необхідно виконати протягом 1, 2, 3, 5 та 10 років після припинення або скасування воєнного стану в Україні.

Як **висновок, варто зазначити**, що Шабівська територіальна громада - дієва, має багато ініціатив, розпочатих процесів, затверджених програм до реалізації. Потребує посилення інституційної спроможності громади, зокрема в організації роботи з партнерами, вивченню досвіду інших практик, досвіду роботи з міжнародними партнерами. Також громада потребує технічно-експертної підтримки.

РОЗДІЛ IV. ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТИ, НАПРЯМИ, ШЛЯХИ ТА СПОСОБИ ВІДБУДОВИ МІСЦЕВОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

ГЛАВА 1. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ

1.1 Рекомендації щодо організації навчання домедичної допомоги

На виконання Закону України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17 березня 2022 року № 498 «Щодо курсів організації надання домедичної допомоги постраждалим в умовах бойових дій/воєнного стану для підрозділів сил оборони» з метою організації навчання домедичної допомоги було наказано Тернопільському національному медичному університету ім. І.Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України, державному закладу «Український науково-практичний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф Міністерства охорони здоров'я України» ГО «Всеукраїнська рада реанімації (ресусцитації) та екстреної медичної допомоги» розробити освітні програми, навчальні матеріали, методичні матеріали щодо домедичної допомоги та забезпечити методичний супровід навчально-тренувальних підрозділів центрів екстреної медицини та медицини катастроф усіх регіонів для проведення навчання з вищезазначених питань. Окрім того, структурним підрозділам з питань охорони здоров'я усіх областей було необхідно організувати навчання домедичної допомоги.

На сьогодні, на сайті державного закладу «Український науково-практичний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф Міністерства охорони здоров'я України» (адреса – м. Київ, вул. Братиславська 3) відповідальним за формування груп для навчання визначено Крилюка Віталій Омеляновича тел.: 0505460505) до якого може звернутися кожна громада.

Другий шлях організації навчання домедичної допомоги у кожній громаді – це визначення інструктора з числа медичних працівників, який працює у громаді щодо проведення вищезазначеного курсу підготовки. Відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 09 березня 2022 року № 441 «Про затвердження порядків надання медичної допомоги особам при невідкладних станах» кожний інструктор може отримати рекомендації щодо програми, формату курсу, логістики курсу, рекомендації щодо відпрацювання навичок та інше по тематикам Порядків, які затвердженні наказом Міністерства охорони здоров'я України від 09 березня 2022 року № 441, а саме: надання домедичної допомоги при раптовій зупинці кровообігу, порушенні прохідності верхніх дихальних шляхів – обструкція стороннім тілом, при масивній зовнішній кровотечі, підозрі на мозковий інсульт, підозрі на гострий інфаркт міокарда, при проникаючий та тупий травмі грудної клітини, при проникаючий та тупий травмі органів черевної порожнини, при підозрі на пошкодження хребта, підозрі на травму голови, підозрі на перелом кінцівок, постраждалим при травматичній ампутації, при синдромі довготривалого здавлення, підозрі на шок, при підозрі на передозування на передозуванні опіоїдами, при підозрі на гостре отруєння невідомою речовиною,

при термічних опіках, при загальному переохолодженні та/або відмороженні, при судомках, пошкодженні очей, тепловому ударі, ураженні електричним струмом або блискавкою, при утопленні, анафілаксії, при гіпоглікемії, постраждалим з будь-якою травмою. Крім того є Порядок надання домедичної допомоги постраждалим в умовах бойових дій/воєнного стану.

Для використання у роботі інструкторів додається презентація, яка розроблена Тернопільським національним медичним університетом ім. І.Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України.

Всі вищезазначені матеріали надаються у додатках для використання та організації проведення навчання з домедичної допомоги. Громадам необхідно надати можливість інструкторам проведення цього навчання у працюючих організаціях, освітніх закладах та громадських містах.

ГЛАВА 2. ФОРМУВАННЯ УМОВ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

2.1 Рекомендації до Плану відновлення у сфері землеустрою

Ключові виклики для відновлення:

- відсутність реальних ресурсів для створення бази даних;
- відсутність спеціалістів для створення та обслуговування інформаційної бази даних;
- відсутність досвіду у роботі з відповідними базами даних.

Ключові можливості:

- розвивати стратегічне партнерство – з органами державної влади, експертними організаціями, науковими установами, фінансовими інституціями, з метою залучення зовнішніх ресурсів (фінансових, експертних, трудових) для реалізації планів і проектів.

Ключові принципи відновлення:

- Створення об'єктивної бази даних щодо земельного ресурсу громади;
- Забезпечення прозорого та відкритого доступу до інформації про земельні ресурси;
- Мінімізувати корупційні впливи, шляхом забезпечення рівного доступу до інформації;
- Отримання громадою повної та об'єктивної інформації щодо важливого ресурсу.

Проектна пропозиція

Назва проекту:

Проведення інвентаризації земель сільськогосподарського та рекреаційного призначення Шабівської громади

Обґрунтування проекту:

У громаді на даний час відсутній об'єктивний облік земель, що сприяє неналежному використанню земель власниками та/або користувачами, не об'єктивному надходженню податку за землю та орендних платежів, а також відсутності відкритої інформації для потенційних інвесторів та землевласників та/або землекористувачів.

Стан до війни

На території Шабівської територіальної громади було заплановане проведення інвентаризації земель. 29 вересня 2021 року рішенням Шабівської сільської ради Білгород-Дністровського району №2/593-VIII було вирішено провести інвентаризацію земель та земельних ділянок на території Шабівського сільської ради Білгород-Дністровського району з метою формування земельних ділянок комунальної власності.

Крім того, одним з основних завдань інвентаризації земель є встановлення меж громади та підтвердження інформації щодо приналежності земель рекреаційного призначення - Будацької коси до земель територіальної громади.

Стратегічні цілі проекту:

- Створення повноцінної бази даних про всі земельні ділянки в межах населених пунктів Шабівської територіальної громади на паперових та електронних носіях;
- Забезпечити ведення об'єктивної інформації щодо обліку земель;
- Забезпечити об'єктивну сплату податкових надходжень та орендної плати за землю;
- Забезпечити відкритий то прозорий доступ до інформації щодо наявного земельного ресурсу на території громади для інвесторів, землевласників та землекористувачів.

Етапи проекту:

1. Залучити партнерів та інвесторів до реалізації проекту інвентаризації земель з розробленням програмного забезпечення, що надасть доступ до інформації про вільні землі на території громади;
2. Реалізувати проект, з досягненням мети належного обліку земельних ресурсів, створення реєстрів та забезпечення спрощеного доступу до них;

Очікування громади:

1. Завдяки цьому буде спрощений пошук потенційних земельних ділянок для інвестора та містобудівних потреб. Адже платформа дозволяє оперативно показувати на мапі в розрізі громади питання, які можуть зацікавити передусім інвесторів. На ній громада може розмішувати інвестиційні пропозиції щодо земельних ділянок чи.
2. Шабівська сільська рада отримає можливість організації постійного контролю за використанням земель в межах громади.
3. Значно скоротяться витрати жителів громади, при присвоєнні кадастрового номеру земельної ділянки.

Період виконання: 2023 рік.

Фінансова потреба: для досягнення цілей проекту потрібні фінансові і техніко-економічні розрахунки.

Пріоритезація питань енергопостачання та енергоефективності, за оцінкою ОМС

Питання енергоефективності **не були** віднесені до переліку найбільш пріоритетних у плані повоєнного відновлення.

Ключові виклики для відновлення:

- відсутність ресурсів для проведення енергоаудиту;
- відсутність «швидких» ресурсів для придбання резервних джерел живлення;

2.2 Рекомендації до плану відновлення у сфері енергопостачання та енергоефективності

1. Проведення енергоаудиту за результатами якого можливо буде продовжувати роботу щодо реалізації заходів з енергоефективності та термомодернізації об'єктів комунальної власності. Здобутий досвід у подальшому доцільно впровадити і на об'єкти інших форм власності. Після проведення енергоаудиту можливе залучення низки джерел для проведення заходів з енергоефективності та термомодернізації: Енергосервісний договір та співпраця з ЕСКО; залучення коштів Північної екологічної фінансової корпорації (НЕФКО); кредитні кошти ЄІБ за Проєктом «Енергоефективність громадських будівель в Україні (UPBEE)» (0.25% річних) тощо.

Можливі джерела фінансування: власні кошти/співфінансування, грантові кошти, кредитні кошти, державна підтримка.

Можливі партнери: Держенергоефективність, Фонд Енергоефективності (проекти «Енергодім» та «ВідновиДІМ»), GIZ, МФО, Північна екологічна фінансова корпорація (НЕФКО).

2. Придбання резервних джерел живлення для забезпечення критичної інфраструктури електроенергією (мобільні котельні, дизель/бензо/газо генератори) та паливо для них.

Можливі джерела фінансування: власні кошти/співфінансування, грантові кошти, кредитні кошти.

Можливі партнери: Донори (країни партнери), USAID (Energy security), GIZ, МФО

ГЛАВА 3. СОЦІАЛЬНИЙ ТА ГУМАНІТАРНИЙ ЗАХИСТ

3.1 Рекомендації до Плану відновлення у соціального та гуманітарній сфері

Пріоритезація питань соціального та гуманітарного забезпечення, за оцінкою ОМС:

- Будівництво та облаштування житла для переселенців: проведення капітального ремонту будівлі за адресою вул. Центральна, 27 с. Шабо.
- Бомбосховище при закладі освіти суміщене з музеєм патріотичного виховання.
- Кімнати відновлення та психологічного розвантаження.
- Подолання безробіття серед ВПО. На підприємствах громади на сьогодні 13 вакансій. Однак, на підприємствах сільськогосподарського призначення на сьогодні закінчується робота, працюють сезонно, і вже з листопада 90% працівників не з ВПО будуть направлені до Білгород-Дністровського міськрайонного центру зайнятості, як безробітні.
- Потреби місцевого населення громади у сфері надання медичних послуг у зв'язку з додатковим навантаження на цю сферу з урахуванням потреб ВПО, дійсно зростає. На території громади в с. Шабо та с. Бритівка є 2 сімейних лікарів. Існує гостра потреба в сімейних лікарях та медпрацівниках, які могли б працювати на селі. Додаткові робочі місця створювати не потрібно, вони є, але відсутні спеціалісти.

Ключові виклики для відновлення:

- зростання трудової міграції і втрата трудових ресурсів;
- недостатність власних фінансових ресурсів для забезпечення системного соціально-економічного розвитку населених пунктів;
- нестача внутрішніх ресурсів (фінансових, експертних, трудових) у громаді, ймовірно, брак навичок та фінансування для залучення зовнішніх ресурсів. Для вирішення цієї проблеми, необхідно розвивати стратегічне партнерство.

Ключові можливості:

- розвивати стратегічне партнерство — з органами державної влади, експертними організаціями, науковими установами, фінансовими інституціями, з метою залучення зовнішніх ресурсів (фінансових, експертних, трудових) для реалізації планів і проєктів.

Ключові принципи відновлення:

- Інклюзія, соціальна стійкість, захист уразливих груп;
- участь усієї громади у процесі прийняття рішень та заходів управління, що можуть мати вплив на довкілля.

Цілі, завдання та етапи відновлення

	Етап 1: 2022-2023 рр.	Етап 2: 2024 - 2025	
Проблема №1: Недостатня кількість укриттів та бомбосховищ: - облаштування бомбосховища при освітньому закладі, яке б було придатне і для навчання, і для проведення патріотичного виховання молоді..			
Стратегічна ціль	Створення в громаді безпечного середовища, для збереження життя як місцевому населенню, так і гостям громади		
Операційні цілі, які необхідно досягти для вирішення проблеми на кожному етапі	Визначення місць та об'єктів для облаштування сховищ. Визначення громадських місць для розміщення мобільних бомбосховищ		
Ризики	Брак підтримки і усвідомлення потреби усередині громади	Земельні питання; Потреба в інвестиціях для будівництва	
Якісні показники досягнення цілей	Мешканці громади відчують себе більш впевнено, покращується психологічний стан дорослих та дітей.	Туристи відчують себе більш захищеними. Збільшується відвідуваність туристичних об'єктів громади	
Зв'язок з іншими галузями, напрямками	Освіта, культура, міжнародні співпраця		
Завдання на досягнення цілі	1. Модернізація та розширення інфраструктури, яка забезпечує безпеку мешканців	2. Створення культурних просторів на території бомбосховищ. Наприклад, музею патріотичного виховання	
Проблема №2: Створення постійних робочих місць			
Стратегічна ціль	Зменшення залежності населення від сезонних робіт, зменшення сезонного безробіття		
Операційні цілі, які необхідно досягти для вирішення проблеми на кожному етапі	Стимулювання громадян до створення іноваційних видів бізнесу, який би не залежав від природних ресурсів	Подолання безробіття та ризиків збільшення трудової міграції з громади.	
Ризики	Недостатньо охоплення громади поширенням інформації, навчання про можливості розвитку нових видів бізнесу, в тому числі соціального	Стан доріг не сприяє розвитку туристичної та інноваційної галузі. Недостатньо розвинені економічні механізми стимулювання створення своєї справи	
Якісні показники досягнення цілей	100% зайнятість населення	Зменшення залежності від сезонності робіт. Зростання показників економіки та якості життя громади	
Зв'язок з іншими галузями, напрямками	Енергетика, економіка, житлово-комунальне господарство, культура,		
Завдання на досягнення цілі	Завдання 1. Стимулювати збирання та утилізацію (з переробкою та без	Завдання 3. Прийняти місцевий план	

	Етап 1: 2022-2023 рр.	Етап 2: 2024 - 2025	
	неї) відходів, що утворилися внаслідок бойових дій; Завдання 2. Прийняти та реалізувати план дій зі стимулювання роздільного збирання побутових відходів та 100%-го переходу громади до роздільного їх збирання і сортування.	управління відходами (з урахуванням відповідного регіонального плану); Завдання 4. Розбудова інфраструктури об'єктів управління відходами, її інтеграція в логістичні ланцюги на місцевому та вищих рівнях; Завдання 5. Підвищити рівень екологічної безпеки захоронення побутових відходів.	
Ризики:	- недостатнє усвідомлення проблеми та її значимості для благополуччя громади; - недостатньо навичок щодо стратегічного планування, зосередженість на нагальній (поточній) проблематиці, переоцінювання значимості фінансових ресурсів для вирішення проблем громади.		
Завдання на досягнення цілі	1. Розробити і прийняти план дій з розбудови спроможності громади до управління новими та модернізованими інфраструктурними об'єктами та зеленої трансформації (навчання і підвищення кваліфікації, заходи з обміну досвідом, поширення інформації, в тому числі екологічної, у громаді, планування і визначення необхідних та наявних ресурсів – людських, фінансових, інформаційних). (для виконання завдання доцільно підготувати окремий проєкт)		

Рекомендації щодо організації дозвілля та розвитку талановитої молоді ВПО та інших категорій населення

Проектна пропозиція

Назва проєкту:

Створення безпечного мультипростору для Шабівської сільської територіальної громади (Одеська область).

Обґрунтування проєкту:

У громаді занадто мало облаштованих стаціонарних бомбосховищ та не створені безпечні зони в громадських місцях.

Існує гостра необхідність у модернізації та облаштування наявних бомбосховищ, особливо при закладах освіти. Для зниження психологічної напруги та оптимізації коштів і простору, в одному з бомбосховищ можна обладнати музей патріотичного виховання.

На першому етапі буде проведено реконструкцію окремих окремих наявних бомбосховищ. На наступних етапах, буде потрібно розробити план розміщення

мобільних укриттів в громадських місцях, де відбувається скупчення громадян, наприклад парки, зупинки громадського транспорту, місця відпочинку.

Стан до війни

До повномасштабного вторгнення РФ громада не відчувала необхідності в облаштуванні бомбосховищ та не приділяла темі створення безпечного середовища багато уваги.

Стратегічні цілі проєкту:

- Відремонтувати наявні укриття та бомбосховища, забезпечити вентиляцію приміщень та наявність запасних виходів, забезпечити генераторами та інтернетом;
- Створити в бомбосховищах мультипростори: поєднати укриття з музеєм патріотичного виховання, кімнатами матері та дитини, кімнатами психологічного розвантаження;
- забезпечити доступ громади до бомбосховищ, враховуючи потреби людей з інвалідністю;
- розробка мапи розміщення мобільних укриттів в громадських місцях та встановлення їх.

Операційні цілі (етапи) проєкту:

1. Залучити партнерів до реалізації вже підготовленого проєкту облаштування бомбосховищ та мобільних укриттів;
2. Реалізувати проєкт з реконструкції, облаштування бомбосховищ та створення на їх базі мультипросторів;
3. Залучити інвесторів і стратегічних партнерів до планування та реалізації проєктів: облаштування бомбосховищ та мобільних укриттів.

Ризики:

- Спроможність громади до управління та утримання створеними просторами;

Період виконання:

2023-2025.

Фінансова потреба:

Територія, на яку проєкт матиме вплив:

Шабівська сільська територіальна громада, загальна чисельність населення 16 726 осіб (в тому числі ВПО).

Орієнтована кількість отримувачів вигоди: 16 726 осіб, що мешкають в громаді та гості громади.

Потенційні партнери:

“CIVIC” <https://civiliansinconflict.org/tools/toolkit-advancing-protection-of-civilians-in-conflict/>

3.2 Рекомендації до Плану відновлення галузі освіти в громаді

Згідно до Плану відновлення від МОН
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2022/08/19/HO.projekt.Planu.vidnovl.Osv.i.nauky-19.08.2022.pdf>

1. Сто відсотків педагогічного та допоміжного складу закладів освіти мають закінчити курси домедичної допомоги

(для прикладу ресурси https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+FAW+2022_T2/about
<https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EdEra-SmartOsvita+Med+1/about>)

2. Співпрацювати з вищими навчальними закладами та з центрами зайнятості щодо можливості перекваліфікації педагогів для роботи на дефіцитних посадах. Усвідомлення пріоритетів зазначених посад, таких як соціальний педагог, викладач цивільного захисту, психолог – має прийти якнайскоріше для всіх. Бо саме на ці посади буде велике навантаження в закладах освіти під час відновлення та після Перемоги.

3. Заклади освіти мають бути максимально відкритими для громади, має розпочатися максимальний процес діджиталізації та цифровізації саме освітніх закладів. Для кожного закладу має бути розроблено/оновлено сайт, освітню платформу (з альтернативою), цифровізація щоденників, онлайн збори для батьків з адміністрацією навчальних закладів на регулярних засадах та інші заходи.

4. Питання дозволів та неформальної освіти (позашкілля) – має бути прозорим і зрозумілим для всіх мешканців громади, а також для сторонніх спостерігачів, гостей міста, переселенців. Все що поза формальною освітою, має підпорядковуватися єдиному органу. Має бути розроблена єдина платформа з усіма позашкільними можливостями в громаді із зазначенням актуальної інформації, розкладу, контактних номерів телефону тощо.

5. У всі навчальні заклади (крім садочків), необхідно шукати можливість впровадження пропускної системи відвідування, з можливістю для батьків моніторити відвідування навчальних закладів учнями. Саме цей захід дозволить батькам максимально оперативно реагувати на безпекову складову дитини. Для прикладу, перебування дитини у процесі добирання до школи та після школи, щоб максимально швидко реагувати у разі потреби.

6. Громада мусить чітко вибудовувати навчальний рік, із можливістю обирати більш тривалі зимові канікули, та, за необхідності, скорочені влітку. Дефіцит енергопостачання під час опалювального сезону має на це прямий вплив.

7. Дефіцит наповнення навчальних закладів можна використати в багатьох напрямках, для прикладу:

- співпраця щодо оренди приміщень
- співпраця з громадськими організаціями
- ділення і розмежування школи для окремого простору молодша школа, середня та старша

8. Освітній заклад має стати територією довіри та надихати всіх мешканців громади здобувати освіту. Кожна дитина, повертаючись додому має для своїх рідних та родини ставати амбасадором змін, бо діти приймають та адаптуються до змін набагато швидше. Саме через це велику увагу освітяни мають

приділяти проєктному менеджменту, дизайну мислення, управлінському менеджменту.

9. Проєктні пропозиції по створенню/облаштуванню/ремонту укриттів/бомбосховищ до моменту наявності інфраструктурних та освітянських прямих грантів необхідно подавати в проєкти через ідею створення арт-хабів, наукових-хабів, просторів «На зв'язку», просторів «підтримки» або інших. Ідея має виходити із реальної проблематики громади на етапі створення проєктної заявки. Саме під таку ідею краще створювати укриття, закладати в нього технічне та інше обладнання та долучати фахівців

10. Кожен навчальний заклад має створити своє портфоліо проєктної діяльності (що вже зроблено, що можна вигідно подати грантодавцю). Портфоліо має бути максимально лаконічним, можна презентацію, можна буклет. На базі цих портфоліо, має бути створено портфоліо закладів освіти громади, для використання у більш значущих проєктах.

11. У школах має з'явитися курс соціального шкільного підприємництва, з подальшим впровадженням самого шкільного підприємництва. Рекомендовані ресурси:

<https://schoolofme.me/>
<https://www.facebook.com/schoolofme.ukraine/>
<http://sse.eef.org.ua/>
<https://studbiz.in.ua/katalog-shkilnyh-pidpryemstv>
https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-facultativ/2020/11/12/Sotsialne_pidpryemnytstvo_tviy_pershyy_startup.pdf

12. Освітняни мають ставати частиною активного громадянського руху. На сьогоднішній день пряма допомога закладам освіти зустрічається рідше, ніж допомога громадським організаціям. Краще кожній школі мати свою громадську організацію.

Проєкти від <https://profrozvytok.org.ua/> запускали не одну хвилю. Коли допомагали саме в створенні ГО

<https://profrozvytok.org.ua/2022/01/26/%d1%80%d0%be%d0%b7%d0%bf%d0%be%d1%87%d0%b0%d0%b2%d1%81%d1%8f-%d0%bd%d0%b0%d0%b1%d1%96%d1%80-%d0%ba%d0%be%d0%bc%d0%b0%d0%bd%d0%b4-%d0%bd%d0%b0-%d1%87%d0%b5%d1%82%d0%b2%d0%b5%d1%80%d1%82%d1%83-%d1%85/>

13. Для впровадження STEM вартує звернути увагу на звичайне Лего, яке є у переважної більшості здобувачів освіти <http://firstlegoleague.org.ua/>

На цьому ресурсі показано як поєднання Лего, робототехніки, програмування – дозволяє проєктно підходити до діяльності, відповідно розвиваючи необхідні скіли у дітей.

14. Для обміну досвідом можна долучати в навчальний заклад молодих амбітних працівників, слідкуючи за анонсами проєкту <https://teachforukraine.org/>. У тому числі із можливістю закривати потреби у дефіциті працівників

15. Для талановитих учнів та роботи з обдарованою молоддю дуже рекомендуємо проєкт менторства https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScWbLZw3LBQtPjy_r8MTG6KGxTlJPqVWWePgoBfVLItnlas6w/viewform

16. Рекомендовано, назначити/обрати відповідальну людину в громаді, яка б володіла інформацією по технічному забезпеченню закладів освіти та реальним потребам освітян, а також контролювала ситуацію по цьому питанню.

17. Потреби здобувачів освіти з інклюзивною формою навчання та особливими освітніми потребами можливо закрити через підсилення проєктних навичок освітян. Зрозуміло, що щодня таких здобувачів освіти в відсотковому відношенні стає все більше, тому відповідальних педагогів потрібно вчити реагувати на вимоги часу.

Відновлення освіти базується на прозорості та чесних відносинах з усіма здобувачами освіти. Жодного освітянина не готували: як працювати в режимі війни та як долати ті виклики, які ми маємо. А це означає, що навчальний заклад за визначенням і походженням має першим реагувати на складну ситуацію в країні.

Громада має великий відсоток по укриттям в закладах освіти. Це говорить про те, що освітяни самостійно можуть створювати та ініціювати проєкти для покриття своїх потреб в кожному окремому закладі освіти. На допомогу прийде знання проєктної діяльності, які необхідно підсилити та оновити. Головне – зрозуміти, що в такий складний час, майбутнє в руках кожного, ніхто за нас робити не може, тому успіх освіти – залежить від освітян на локальному рівні.

Ресурси, де можна відслідковувати гранти:

<https://gurt.org.ua/news/grants/>

<https://ednannia.ua/>

<http://www.irf.ua/grants/contests/>

<https://houseofeuropa.org.ua/>

<https://www.undp.org/uk/ukraine/UNRPP-grants-and-opportunities>

та інші.

3.3 Рекомендації щодо розвитку культури та бібліотек

Потреби місцевої громади

- Комп'ютеризація закладів культури, впровадження автоматизації бібліотечних процесів (придбання відповідного програмного забезпечення).
- Оновлення книжкових фондів бібліотечних закладів.
- Проведення капітального ремонту даху Будинку культури с. Шабо по вул. Центральна, 35а - 4034, 22 тис. грн.
- Будівництво міні футбольного поля розміром 35х20 м, з штучним покриттям, футбольними воротами, огорожею поля висотою 2,5 м для облаштування дитячого майданчика по вулиці Селянській, 38 а, село Шабо- 3349,363 тис. грн.

- Допомога з освітнім процесом мешканцям громади та внутрішньо переміщеним особам.
- Надання консультаційної допомоги та психологічної реабілітації внутрішньо-переміщеним особам.

Ключові виклики для відновлення сфери культури громади:

- Скорочені видатки на сферу культури на рівні державного та місцевого бюджетів.
- Низька адаптивність та спроможність закладів сфери культури реагувати на виклики воєнного стану.
- Відтік кваліфікованих кадрів сфери культури закордон та в інші сфери внаслідок повномасштабного вторгнення.
- Зміна регіональної щільності населення в Україні внаслідок внутрішньої міграції та виїзду за кордон громадян України, що призвело до дисбалансу попиту та пропозиції на культурні послуги.
- Брак сучасних компетенцій працівників сфери, зокрема цифрових навичок.
- Низьке впровадження безбар'єрного доступу до закладів культури для споживачів культурних послуг.
- Слабка співпраця та партнерство культурних закладів, суб'єктів діяльності у сфері культури, окремих митців із міжнародними партнерами, донорами, меценатами і спонсорами².

Ключові можливості для відновлення:

- Підвищення суспільного запиту на національний (український патріотичний) культурний продукт.
- Підвищення привабливості професій сфери культури, розуміння важливості культури для розвитку громади, зокрема, та суспільства в цілому.
- Освоєння новітніх навичок та технологій задля впровадження їх в процес надання якісних та доступних культурних послуг населенню.
- Гнучкість та швидке реагування культурних інституцій на виклики воєнного часу та потреби мешканців громад та внутрішньо переміщених осіб.
- Налагодження проєктної діяльності задля альтернативного фінансування розвитку сфери культури.
- Розбудова партнерств на місцевому, національному та міжнародному рівнях.³

²Проект Плану відновлення України (в частині культури та інформаційної політики)

https://www.mkip.gov.ua/news/7474.html?_cf_chl_tk=O8J_VHcQGTt9Q38oUUxUBpulsTYEdEfMqtM_sJo9ElQ-1667321583-0-gaNycGzNCz0

³Проект Плану відновлення України (в частині культури та інформаційної політики)

https://www.mkip.gov.ua/news/7474.html?_cf_chl_tk=O8J_VHcQGTt9Q38oUUxUBpulsTYEdEfMqtM_sJo9ElQ-1667321583-0-gaNycGzNCz0

Визначальними принципами трансформації культурних інституцій відповідно до потреб громад є наступні:

- Принцип відкритості
- Принцип інклюзивності
- Принцип гостинності та клієнтоорієнтованості
- Принцип партнерства
- Принцип розвитку⁴

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ У СФЕРИ КУЛЬТУРИ:

Ціль	Рекомендації
Автоматизація та комп'ютеризація закладів культури	Звернутись до ВГО «Українська бібліотечна асоціація» задля впровадження програмного забезпечення Koha для автоматизації бібліотечних процесів.
Оновлені книжкові фонди бібліотек	Звернутись до українських видавництв, благодійних фондів, приватних ініціатив щодо дарування нових книг в бібліотеки громади (контакти фондів в <i>додатку №1</i>)
Альтернативне фінансування розвитку сфери культури	Запровадити проєктну роботу в діяльність закладів культури (контакти українських та міжнародних організацій, які дають відповідні гранти в <i>додатку №2</i>) Розробити план впровадження платних послуг в діяльність закладів культури громади для підсилення їх спроможності. ⁵
Організаційна спроможність закладів культури	Підвищити рівень професійної компетентності працівників закладів культури через навчання на безкоштовних онлайн програмах для здобуття навичок та компетенцій відповідно сучасних вимог отримувачів культурних послуг (<i>додаток №3</i>). Взяти до уваги практичний посібник «Центр культурних послуг в територіальній громаді», що містить деталізовані алгоритми вибору варіантів змістовного наповнення для налагодження роботи Центру культурних послуг ⁶ .
Допомога внутрішньо-переміщеним українцям	Створити на базі закладів культури консультаційно-інформаційні центри для ВПО, надавати психологічну допомогу. Започаткувати надання послуги з доступу до платформи «Всеукраїнська школа онлайн» для користувачів https://lms.e-school.net.ua/
Реалізація Стратегії розвитку Шабівської об'єднаної територіальної	Бібліотеки та інші заклади культури мають бути тісно вплетені в досягнення місії громади - збереження та розвиток унікального середовища для виноградарства, виноробства, гастрономічного туризму та відпочинку. Це може бути реалізовано шляхом впровадження відповідних форм роботи: інформування мешканців громади та туристів про родзинки краю - зелений, винний та гастрономічний туризм, що також стане брендом культурних інституцій громади.

«5 принципів, за якими потрібно змінювати бібліотеки в Україні» <https://livelibrary.com.ua/news/5-principles/>

⁵ Платні послуги в закладах культури, БФ «Бібліотечна країна»
<https://www.facebook.com/modernUkrainianBooks/videos/817596239463401>

⁶ Посібник «Центр культурних послуг в територіальній громаді»
https://drive.google.com/file/d/1bBMSSMu1j_hMweOEyAct5wKu41vshhDe/view

громади на 2019-2030 рр. ⁷	
Досягнення стратегічної цілі «Розширення впливу громади на прийняття управлінських рішень»	Бібліотеки як відкриті простори можуть надавати майданчик для мешканців для обговорення та діалогу щодо важливих питань життя громади, це можуть бути зустріч із головою громади, зустрічі молодіжного активу, збори квартальних комітетів тощо.
Досягнення стратегічної цілі «Територія здоров'я»	Особливістю громади є те, що рівень забезпеченості медичним персоналом вкрай низький. Особливо в віддалених селах із невеликою чисельністю населення Бібліотеки можуть слугувати додатковими точками для поширення інформації про здоровий спосіб життя та профілактику захворювань. Зокрема, бібліотеки можуть надавати літературу з цих напрямків, організовувати лекції з медичними працівниками, надавати базові медичні послуги (вимірювання тиску, визначення ваги та індексу маси тіла, вимірювання сатурації), організовувати спортивні гуртки. Для цього в бібліотеки треба закупити відповідну літературу та обладнання (тонометр, пульсоксиметр, ваги, термометр, спортивне обладнання).
Досягнення стратегічної цілі «Освіта упродовж життя та змістовне дозвілля»	Бібліотеки та інші заклади культури мають великий потенціал для впровадження неформальної освіти впродовж життя через організацію лекцій, майстер класів, курсів, а також змістовного дозвілля тощо.
Досягнення стратегічної цілі громади «Комфорт і благоустрій для туристів та мешканців. Інфраструктурний розвиток території громади дружньої до довкілля».	Бібліотеки можуть виконувати роль просвітницьких центрів щодо питань охорони довкілля. Зокрема, в світі давно розвинута мережа «зелених» бібліотек, яка через книги та просвітницькі заходи навчає дітей та дорослих бережному ставленню до довкілля.
У Стратегії зазначено «Наше натхнення – творчі люди та фрі-лансери, для яких важливі свобода, спокій, співпраця	Культурні інституції можуть грати суттєву роль у виконанні цього бачення, зокрема, створити простір для роботи та навчання, спілкування та діалогу, розвитку людського потенціалу громади.

Додаток №1 Організації, до яких можна звернутись із запитом про книжкові надходження

- Благодійний фонд «Бібліотечна країна» www.livelibrary.com.ua,
<https://www.facebook.com/modernUkrainianBooks/>

⁷ Стратегії розвитку Шабівської об'єднаної територіальної громади на 2019-2030 <https://shabivska-gromada.gov.ua/news/1561632575/>

- Благодійний фонд видавництва «Ранок» <https://www.facebook.com/fond.ranok.com.ua>
- Ініціатива «Додай читання» <http://vsimrii.in.ua>, <https://www.facebook.com/AddReading/>
- Благодійний фонд Сергія Жадана <https://www.facebook.com/ZhadanCharity/>
- Фонд Генріха Бюлля <https://ua.boell.org>
- Українські видавництва

Додаток №2 Ресурсні центри, українські та міжнародні донорські організації

- Портал «Громадський простір» <https://www.prostir.ua/category/grants>
- Ресурсний центр «Гурт» <https://gurt.org.ua/news/grants/>
- Український культурний фонд <https://ucf.in.ua>
- ICAP Єднання <https://ednannia.ua/>
- House of Europe - <https://houseofeurope.org.ua/>
- Міжнародний фонд «Відродження» <http://www.irf.ua/grants/contests/>
- Програма ООН із відновлення та розбудови миру <https://www.undp.org/uk/ukraine/UNRPP-grants-and-opportunities>
- Міжнародна організація з міграції <http://www.iom.org.ua/ua>
- Goethe-Institut – <https://www.goethe.de/ins/ua/uk/kul/uap.html>

Додаток №3 Освітні безкоштовні онлайн курси

Музей для людей. Побудова сучасних експозицій в історичних музеях. Платформа «Відкритий Університет Майдану» <https://vumonline.ua/course/museum-for-people-construction-of-modern-expositions-in-historical-museums/>

«Бібліотека - відкритий публічний простір», Платформа «Відкритий Університет Майдану» <https://vumonline.ua/courses/page/3/>

«Менеджмент у літературній сфері: Кошторис і музи», Платформа «Відкритий Університет Майдану» <https://vumonline.ua/course/management-in-the-literary-sphere-budget-and-muses/>

Основи туризму на платформі «Прометеус» https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+TOUR101+2021_T1_1/about

«Проектний менеджмент в культурі» Асоціації «Культура і Креативність» <https://www.culturepartnership.eu/ua/publishing/project-management>

«Чому культура має значення» Асоціації «Культура і Креативність» <https://www.culturepartnership.eu/ua/page/culture-matters>

«Фандрейзинг» від Асоціації «Культура і Креативність» <https://www.culturepartnership.eu/ua/publishing/fundraising-strategy>

Грантовий менеджмент від Українського культурного фонду <https://www.youtube.com/playlist?list=PL5Udv2S3xGjLpBcYDtk8NWLzvgYKgEyyk>

Довідкові матеріали:

Посібник «Центр культурних послуг в територіальній громаді» https://drive.google.com/file/d/1bBMSSMu1j_hMweOEyAct5wKu41vshhDe/view

Платні послуги в закладах культури, БФ «Бібліотечна країна» <https://www.facebook.com/modernUkrainianBooks/videos/817596239463401> та <https://drive.google.com/drive/folders/12gMWdPTZZMbU9bLlkvSv1ISHFRqbBv5X?usp=sharing>

Практичний посібник «Чотири простори бібліотеки: модель діяльності» <https://decentralization.gov.ua/news/12813>

3.4 Рекомендації щодо медичного обслуговування населення

Потреби місцевої громади:

Навчання домедичної допомоги

Психологічна допомога

Гарантії медичного обслуговування

Пріоритезація питань охорони здоров'я

Гарантії медичного обслуговування

Гарантія медичного обслуговування

Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» (19.10.2017) запроваджує в Україні практику встановлення гарантій з медичного обслуговування – програму державних гарантій медичного обслуговування населення (програма медичних гарантій) як перелік та обсяг медичних послуг та ліків, які оплачуються з державного бюджету на основі єдиних національних тарифів. В рамках впровадження реформи охорони здоров'я всі країни стикаються з неминучою проблемою – узгодити потреби в сфері охорони здоров'я та попит на медичні послуги з наявними ресурсами. Жодна країна в світі не може забезпечити всі можливі послуги для всіх громадян без обмежень у кількості. У ситуації з обмеженими ресурсами важливо визначити методи та процедуру встановлення пріоритетів. У ситуації, коли потреби в сфері охорони здоров'я перевищують наявні ресурси, неможливо уникнути пріоритизації послуг. Оскільки цей процес передбачає деякі обмеження доступу до послуг, він також наживається раціоналізацією. Гарантований пакет медичних послуг є одним з інструментів явної раціоналізації та інструментом встановлення пріоритетів в системі охорони здоров'я. Гарантований пакет насамперед це чітке визначення прав на отримання медичних послуг, фінансування з коштів бюджету, врахування пріоритетності різних видів медичних послуг. Чітке формування гарантованого пакету сприяє досягненню наступних цілей:

1. Операціоналізація права на охорону здоров'я – коли гарантовані медичні послуги чітко визначені, вони стають зобов'язаннями держави. Гарантований пакет встановлює процедуру захисту права на здоров'я. Гарантований пакет підвищує відповідальність уряду та рівень поінформованості пацієнтів щодо їхніх прав.
2. Відповідність між цілями / потребами в галузі охорони здоров'я та наявними ресурсами.
3. Підвищення соціальної легітимності гарантій в сфері охорони здоров'я – гарантований пакет включає в себе прозорий набір правил, згідно з якими люди можуть отримувати доступ до послуг.
4. Покращення планування та управління – чіткі гарантії дозволяють більш прозоре та точне формування бюджету.
5. Поліпшення якості послуг – чіткий гарантований пакет зазвичай супроводжується вимогами щодо якості, що сприяє покращенню відповідності стандартами якості.
6. Перекладає прийняття рішень щодо використання обмежених ресурсів з лікарів та пацієнтів на визначені державні органи та офіційні процеси.

Чітке формування гарантованого пакету зазвичай неможливе на ранніх етапах через брак даних та досвіду. Тому в Україні реформування в охороні здоров'я, перехід до чіткого визначення державних гарантій відбувається поступово.

Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» передбачає, що держава гарантує у межах програми медичних гарантій повну оплату коштом Державного бюджету України необхідних медичних послуг та лікарських засобів, пов'язаних з наданням: екстреної медичної допомоги; первинної медичної допомоги; вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги; третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги; паліативної медичної допомоги; медичної реабілітації; медичної допомоги дітям до 16 років; медичної допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами.

Бюджет Програми медичних гарантій 2022 складає понад 157 млрд грн. Це майже на 34 млрд грн більше, ніж минулого року. Це дозволило підвищити тарифи практично за усіма напрямками надання медичної допомоги.

Набрала чинності постанова Кабінету Міністрів України, яка регулюватиме порядок оплати медичних послуг у 2022 році. Вона забезпечує оплату медичних послуг, що надаватимуться закладами охорони здоров'я за рахунок коштів держбюджету в межах Програми медичних гарантій, в тому числі за укладеними договорами та договорами про реімбурсацію.

Зокрема, після набуття чинності постанови, Національна служба здоров'я України розпочала процес укладання договорів із закладами охорони здоров'я, які відповідають вимогам до надавача медичних послуг, а також з аптечними закладами на реімбурсацію лікарських засобів.

Населення, у свою чергу, отримуватиме якісні медичні послуги, відповідно до переліку пакетів медичних послуг, а також лікарські засоби, вартість яких відшкодовується згідно з затвердженою постановою.

Згідно з Законом України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення», населення громади буде отримувати медичну допомогу у закладах охорони здоров'я Білгород-Дністровського району. На сьогодні з вищезазначеним Законом «гроші йдуть за пацієнтом» і медичні заклади ОЗ Білгород-Дністровського району будуть отримувати від держави через НСЗУ за кожного пацієнта якому надали медичну допомогу (надання медичної допомоги по пакетам медичних послуг) гроші на утримання закладу та його розвиток. Пацієнт, згідно з Законом, може отримувати допомогу не обов'язково за місцем реєстрації.

ГЛАВА 4. ЗМІЦНЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ТА ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ

4.1 Фінансові спроможності державного бюджету

для місцевих бюджетів у 2023 році.

При складанні Державного бюджету на 2023 рік прогноз середньомісячної заробітної плати в Україні складав **18261 грн.** (ріст на 30,2%). Очікування щодо фінансової підтримки з боку міжнародних партнерів, яка сприятиме підтримці платіжного балансу, дозволили припустити що обмінний курс гривні до долара США на кінець року становитиме **45,8 грн. за долар США** при середньорічному значенні обмінного курсу - **42,2 грн. за долар США**.

Закон України "Про державний бюджет на 2023 рік" встановлює з 1 січня 2023 року прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць у розмірі **2589 гривень**, а для основних соціальних і демографічних груп населення:

- дітей віком до 6 років - 2272 гривні;
- дітей віком від 6 до 18 років - 2833 гривні;
- працездатних осіб - 2684 гривні;
- працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді, - 2102 гривні;
- працездатних осіб, який застосовується для визначення посадових окладів працівників інших державних органів, оплата праці яких регулюється спеціальними законами, а також працівників податкових і митних органів - 2102 гривні;
- працездатних осіб, який застосовується для визначення посадового окладу прокурора окружної прокуратури, - 1600 гривень;
- осіб, які втратили працездатність, - 2093 гривні.

З 1 січня 2023 року мінімальна заробітна плата становитиме:

- у місячному розмірі - **6700 гривень**;
- у погодинному розмірі - 40,46 гривні.

У 2023 році рівень забезпечення прожиткового мінімуму для призначення допомоги відповідно до Закону України "Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям" у відсотковому співвідношенні до прожиткового мінімуму для основних соціальних і демографічних груп населення становить: для працездатних осіб - 45 відсотків; для осіб, які втратили працездатність, та осіб з інвалідністю - 100 відсотків; для дітей - 130 відсотків відповідного прожиткового мінімуму.

Рівень забезпечення прожиткового мінімуму для визначення права на звільнення від плати за харчування дитини у державних і комунальних закладах дошкільної освіти відповідно до Закону України "Про дошкільну освіту" у 2023 році не збільшується.

Пунктом 3 Прикінцевих положень Закону **зупинено на 2023 рік дію норм багатьох законів**, зокрема:

абзацу першого частини п'ятої статті 4 Закону України "Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення" (Відомості Верховної Ради України, 2018 р., № 5, ст. 31; із змінами, внесеними Законом України від 1

липня 2022 року № 2347-IX) в частині затвердження Верховною Радою України програми медичних гарантій у складі закону про Державний бюджет України на відповідний рік;

Закону України "Про індексацію грошових доходів населення" (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 15, ст. 111 із наступними змінами);

пункту 3 частини першої статті 12, пункту 3 частини першої статті 13, пункту 3 частини першої статті 14, пункту 3 частини першої статті 15, пункту 6 частини першої статті 16 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 45, ст. 425 із наступними змінами);

пункту 4 частини першої статті 20, пункту 10 частини третьої статті 30 Закону України "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи" (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 13, ст. 178 із наступними змінами);

пункту 6 частини першої статті 9, статті 33 Закону України "Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні" (Відомості Верховної Ради України, 1994 р., № 4, ст. 18 із наступними змінами).

Законом збільшено з 60 до 64 відсотків зараховування податку на доходи фізичних осіб до загального фонду бюджетів сільських, селищних, міських територіальних громад.

Експертний аналіз ухваленого Закону України "Про державний бюджет на 2023 рік" свідчить, що суми міжбюджетних трансфертів з державного бюджету конкретним місцевим бюджетам визначені у вигляді:

- базових дотацій (КПКВК 3511050) місцевим бюджетам на загальну суму 29 млрд. грн.,
- додаткової дотації з державного бюджету на суму 0,8 млрд.грн.,
- субвенції із загального фонду державного бюджету на суму 1,9 млрд. грн.,
- субвенції спеціального фонду на суму 22,6 млрд. грн.

Реверсна дотація державному бюджету складає суму 19 080 375,8 тис.грн.

Однак більшість сум дотацій та субвенцій в Законі не розподілено для місцевих бюджетів.

Загалом нерозподілена сума в загальному фонді державного бюджету складає 160,4 млрд. грн., або 80,26 % від загальної суми дотацій та субвенцій із загального фонду державного бюджету місцевим бюджетам на 2023 рік.

Також, нерозподілена для місцевих бюджетів сума 42,5 млрд.грн. або 65,3% від загальної суми дотацій та субвенцій із спеціального фонду державного бюджету місцевим бюджетам на 2023 рік.

Тобто, для місцевих бюджетів є фінансовий ресурс в сумі понад 202,8 млрд. грн., які в 2023 році будуть розподіляти Кабінет Міністрів України та центральні органи виконавчої влади.

Міжбюджетні трансферти на 2023 рік затверджені у додатках № 5 і № 6 до Закону.

Встановлено, що, як виняток з положень частини шостої статті 108 Бюджетного кодексу України, розподіл субвенції з державного бюджету місцевим

бюджетам на реалізацію проектів в рамках **Надзвичайної кредитної програми для відновлення України** та субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів в рамках **Програми з відновлення України між місцевими бюджетами** здійснюється **Кабінетом Міністрів України**.

У 2023 році, як виняток з положень підпунктів 2 і 3 частини першої статті 98, пункту 2 частини першої статті 99 Бюджетного кодексу України, **горизонтальне вирівнювання податкоспроможності** здійснюється для бюджетів місцевого самоврядування за очікуваним надходженням у 2022 році податку на доходи фізичних осіб, визначеного пунктом 1 частини першої статті 64 Бюджетного кодексу України.

Порядок та умови надання **додаткової дотації** з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях України, що зазнали негативного впливу у зв'язку з повномасштабною збройною агресією Російської Федерації, визначаються Кабінетом Міністрів України.

Встановлено, що, як виняток з положень частини шостої статті 108 Бюджетного кодексу України, **розподіл такої додаткової дотації** між місцевими бюджетами здійснюється Кабінетом Міністрів України.

У 2023 році створюється **Фонд ліквідації наслідків збройної агресії** в сумі 16 139 млн. грн. у складі спеціального фонду Державного бюджету України з метою ліквідації наслідків (у тому числі гуманітарних, соціальних, економічних), спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України.

Рішення про виділення коштів з фонду ліквідації наслідків збройної агресії (з відкриттям у разі потреби нових бюджетних програм, включаючи трансферти місцевим бюджетам), як виняток з положень підпункту 1 пункту 22 розділу VI "Прикінцеві та перехідні положення" Бюджетного кодексу України, приймаються Кабінетом Міністрів України за погодженням з Комітетом Верховної Ради України з питань бюджету.

Обмеження, встановлені частиною десятою статті 23 Бюджетного кодексу України, не застосовуються у випадках прийняття рішень про виділення коштів за напрямками, передбаченими цією статтею.

Кошти Фонду ліквідації наслідків збройної агресії мають спрямовуватись на: будівництво (нове будівництво, реконструкцію, реставрацію, капітальний ремонт) громадських будівель (з урахуванням вимог безпеки щодо захисних споруд цивільного захисту), захисних споруд цивільного захисту;

реконструкцію, капітальний ремонт об'єктів критичної інфраструктури, пов'язаних з наданням послуг з водопостачання, водовідведення, теплопостачання, електропостачання, освітлення;

нове будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт, розроблення проектної (проектно-кошторисної) документації будівель для забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб та осіб, які втратили його внаслідок воєнних дій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України;

розроблення проектної (проектно-кошторисної) документації для об'єктів, які зруйновані внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України;

закупівлю шкільних автобусів, спеціального транспорту для закладів охорони здоров'я та комунальних підприємств з благоустрою територій;

придбання житлових приміщень, садових та дачних будинків для громадян України, відповідні об'єкти нерухомого майна, об'єкти будівництва (їх складові частини) яких знищено внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України.

Встановлено, що у 2023 році, як виняток з положень статті 24-2 Бюджетного кодексу України, кошти спеціального фонду державного бюджету, передбачені для здійснення заходів, визначених пунктом 4 частини третьої статті 24-2 Бюджетного кодексу України, спрямовуються на проектування, будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт, модернізацію, реставрацію, придбання та облаштування незалежно від форми власності об'єктів інфраструктури, рухомого та нерухомого майна, житлової нерухомості, у тому числі пошкоджених внаслідок збройної агресії, з метою відновлення цілісності і стійкості окремих галузей життєдіяльності суспільства, а також фінансове забезпечення заходів із забезпечення безпеки дорожнього руху.

Як виняток з положень частини другої статті 103-2 і частини третьої статті 103-3 Бюджетного кодексу України, **розподіл освітньої субвенції** з державного бюджету місцевим бюджетам та субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання **державної підтримки особам з особливими освітніми потребами** між місцевими бюджетами здійснюється Кабінетом Міністрів України. Залишки коштів за освітньою субвенцією з державного бюджету місцевим бюджетам, які утворилися на рахунках місцевих бюджетів на кінець 2022 року, як виняток з положень частини четвертої статті 103-2 Бюджетного кодексу України, перераховуються Державною казначейською службою України до спеціального фонду Державного бюджету України для Міністерства освіти і науки України з метою подальшого розподілу таких коштів за рішеннями Кабінету Міністрів України у визначеному ним порядку між місцевими бюджетами з урахуванням цільового призначення освітньої субвенції, а також на реалізацію заходів із забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти "Нова українська школа", видання, придбання, доставку підручників, посібників і навчально-методичної літератури для здобувачів повної загальної середньої освіти та педагогічних працівників, інших заходів у сфері освіти (з відкриттям у разі потреби нових бюджетних програм, включаючи трансферти місцевим бюджетам).

У разі надходження коштів в рамках програм допомоги і грантів Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ та коштів кредитів (позик), залучених державою від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій, для відновлення України та ліквідації наслідків збройної агресії Російської Федерації проти України такі кошти за рішенням Кабінету Міністрів України, погодженим з Комітетом Верховної Ради України з питань бюджету (яке може передбачати відкриття нових бюджетних програм, включаючи трансферти місцевим бюджетам), спрямовуються за спеціальним фондом державного бюджету на здійснення заходів з відновлення України та ліквідації наслідків збройної агресії Російської Федерації проти України.

Міжнародні договори України, на підставі яких залучаються такі кошти, можуть включати, зокрема, положення щодо відмови від суверенного імунітету України в можливих спорах щодо таких зобов'язань та не потребують ратифікації Верховною Радою України.

Також, Законом передбачено фінансові ресурси для вирішення проблем в місцевих територіальних громадах:

- надання **пільгових іпотечних кредитів внутрішньо переміщеним особам** – 19,7 млн грн (надання кредитів із спеціального фонду за рахунок надходження гранту Кредитної установи для відбудови)

- нова бюджетна програма КПКВК-3107300 «**Проектування, будівництво, реконструкція, капітальний ремонт, модернізація, реставрація, придбання та облаштування незалежно від форми власності об'єктів інфраструктури, рухомого та нерухомого майна, житлової нерухомості, в тому числі пошкоджених внаслідок збройної агресії, з метою відновлення цілісності і стійкості окремих галузей життєдіяльності суспільства, а також фінансове забезпечення заходів із забезпечення безпеки дорожнього руху**» за рахунок коштів державного дорожнього фонду в обсязі 1 831,2 млн грн;

- нова бюджетна програма КПКВК - 2761070 «**Державний фонд регіонального розвитку**» у сумі 2 000 млн грн.

- нова бюджетна програма КПКВК - 3411250 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виконання окремих заходів з реалізації соціального проекту «**Активні парки - локації здорової України**» з обсягом видатків споживання у сумі 54 млн грн (реалізація ініційованого Президентом України соціального проекту «Активні парки - локації здорової України» з метою забезпечення в регіонах фізкультурно-оздоровчої роботи з внутрішньо переміщеними особами як засобу їх соціально-психологічної реабілітації);

- нова бюджетна програма КПКВК - 2301630 «Відновлення і розвиток стійкої національної моделі медичної галузі України» – видатки спеціального фонду державного бюджету в обсязі 422 млн грн (джерелом є надходження гранту Світового банку).

Рекомендації щодо додаткових джерел коштів та ресурсів для Шабівської сільської громади Одеської області

Повномасштабна воєнна агресія російських військ та запровадження воєнного стану на території України призвели до суттєвих обмежень фінансових ресурсів для **Шабівської сільської громади Одеської області**, зокрема в міжбюджетних стосунках місцевої громади з державним бюджетом.

В Законі України “Про Державний бюджет на 2022 рік” базова дотація для **Шабівської сільської громади** становила **5160 тис.грн.**

В Законі України “Про Державний бюджет на 2023 рік” бюджетне призначення базової дотації для **Шабівської сільської громади Одеської області** становить **14198,2 тис.грн.**

Якщо для **Шабівської сільської громади Одеської області** освітня субвенція в 2021 році становила **50189,7 тис.грн.**, в 2022 році - **61531,3 тис.грн.**, то в Законі України “Про Державний бюджет на 2023 рік” не передбачено конкретної суми освітньої субвенції і її розподіл має зробити Кабінет Міністрів України.

У зв'язку із суттєвою вимушеною міграцією учнів цього року та неможливістю здійснити достовірний прогноз кількості учнів у необхідних для додаткової дотації та освітньої субвенції, субвенції на надання державної

підтримки особам з особливими освітніми потребами розрізах для всіх місцевих бюджетів в Законі України “Про державний бюджет на 2023 рік” розподіл зазначених міжбюджетних трансфертів у розрізі місцевих бюджетів не здійснено.

Задля збору якісних даних щодо місця здобуття освіти учнями й унеможливлення дублювання кількості учнів у закладах освіти, в яких вони навчалися до та після 24 лютого, Міністерство освіти і науки України прийняло рішення вперше збирати персональні дані учнів. Наказом Міністерства освіти і науки України від 06.09.2022 № 795 «Про збір відомчої адміністративної звітності дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти у 2022/2023 навчальному році».

На сьогодні відбувається верифікація зібраних даних. Кабінет Міністрів України має здійснити розподіл додаткової дотації та освітньої субвенції, субвенції на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами між місцевими бюджетами на основі верифікованих Міністерством освіти та науки України даних про кількість учнів.

За експертними оцінками місцевий бюджет **Шабівської сільської громади Одеської області** може розраховувати отримати в 2023 році освітньої субвенції на суму **49840,4 тис.грн.**

Потенціальні ресурси фінансового забезпечення для місцевих бюджетів можуть забезпечити головні розпорядники коштів державного бюджету за рахунок нерозподілених коштів загального фонду:

Головний розпорядник коштів державного бюджету: **Міністерство фінансів України:**

- КПКВК 3511060 Додаткові дотації з державного бюджету місцевим бюджетам - **3 733 573,7 тис.грн.**

- КПКВК 3511280 Додаткова дотація з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях України, що зазнали негативного впливу у зв'язку з повномасштабною збройною агресією Російської Федерації

- **23 934 055,6 тис.грн.**

Головний розпорядник коштів державного бюджету: **Міністерство у справах ветеранів України (загальнодержавні видатки та кредитування)**

- КПКВК 1511040 Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей осіб, визначених пунктами 2 - 5 частини першої статті 10-1 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», для осіб з інвалідністю I - II групи, яка настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, визначених пунктами 11-14 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та

які потребують поліпшення житлових умов - **1 733 939,2 тис.грн.**

- КПКВК 1511050 Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, та визнані особами з інвалідністю внаслідок війни III групи відповідно до пунктів 11-14 частини другої статті 7 або учасниками бойових дій відповідно до пунктів 19-21 частини першої статті 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та які потребують поліпшення житлових умов - **3 264 682,4 тис.грн.**

- КПКВК 1511060 Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей учасників бойових дій на території інших держав, визначених у абзаці першому пункту 1 статті 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», для осіб з інвалідністю I-II групи з числа учасників бойових дій на території інших держав, інвалідність яких настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, пов'язаних з перебуванням у цих державах, визначених пунктом 7 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та які потребують поліпшення житлових умов - **499 281,6 тис.грн.**

- КПКВК 1511070 Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей осіб, визначених у абзаці чотирнадцятому пункту 1 статті 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», для осіб з інвалідністю I-II групи, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранень, каліцтва, контузії чи інших ушкоджень здоров'я, одержаних під час участі у Революції Гідності, визначених пунктом 10 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та які потребують поліпшення житлових умов - **3 938,3 тис.грн.**

Головний розпорядник коштів державного бюджету: **Міністерство освіти і науки України (загальнодержавні видатки та кредитування)**

- КПКВК 2211190 Освітня субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам - **87 515 508,9 тис.грн.**

- КПКВК 2211220 Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами **304 595,3 тис.грн.**

- КПКВК 2211310 Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на облаштування безпечних умов у закладах загальної середньої освіти - **1 500 000,0 тис.грн.**

- КПКВК 2211320 Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання шкільних автобусів - **1 000 000,0 тис.грн.**

Головний розпорядник коштів державного бюджету: **Міністерство розвитку громад та територій України (загальнодержавні видатки та кредитування)**

- КПКВК 2761350 Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансування заходів соціально-економічної компенсації ризику населення, яке проживає на території зони спостереження - **200 000,0 тис.грн.**

- КПКВК 2761070 Державний фонд регіонального розвитку -

2 000 000,0 тис.грн.

Головний розпорядник коштів державного бюджету: **Міністерство молоді та спорту України (загальнодержавні видатки та кредитування)**

- КПКВК 3411250 Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виконання окремих заходів з реалізації соціального проекту «Активні парки - локації здорової України» - **54 000,0 тис.грн.**

Головний розпорядник коштів державного бюджету в Законі не визначено:

- Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я - **2 950 000,0 тис.грн.**

Також, фінансове забезпечення для місцевих бюджетів здатні забезпечити головні розпорядники коштів державного бюджету за рахунок нерозподілених коштів спеціального фонду:

Головний розпорядник коштів державного бюджету: **Міністерство фінансів України:**

- КПКВК 3511430 Фонд ліквідації наслідків збройної агресії - **35 500 000,0 тис.грн.**

Головний розпорядник коштів державного бюджету: **Міністерство розвитку громад та територій України (загальнодержавні видатки та кредитування)**

- КПКВК 761600 - Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів в рамках Надзвичайної кредитної програми для відновлення України (Кредитор - Європейський інвестиційний банк)

1 703 428,3 тис.грн.

- КПКВК 2761610 Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів в рамках Програми з відновлення України (Кредитор - Європейський інвестиційний банк) - **5 292 000,0 тис.грн.**

Також, певні можливості фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування містяться в програмах субвенцій, які розподілено для обласних бюджетів за рахунок коштів загального та спеціального бюджетів:

Головний розпорядник коштів державного бюджету: **Міністерство соціальної політики України (загальнодержавні видатки та кредитування)**

- КПКВК 2511180 Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на проектні, будівельно-ремонтні роботи, придбання житла та приміщень для розвитку сімейних та інших форм виховання, наближених до сімейних, підтримку малих групових будинків та забезпечення житлом дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа - **9 970,9 тис.грн.**

- КПКВК 2511240 Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на створення мережі спеціалізованих служб підтримки осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі **175 440,0 тис.грн.**

Головний розпорядник коштів державного бюджету: **Державне агентство автомобільних доріг України (загальнодержавні видатки та кредитування)**

Спеціальний фонд

- КПКВК 3131090 Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах - **16 022 992,1 тис.грн.**

Для відновлення та розвитку бізнесу в місцевих територіальних громадах важливими є бюджетні програми:

Головний розпорядник коштів державного бюджету: **Міністерство фінансів України:**

- КПКВК 3501540 Забезпечення функціонування Фонду розвитку підприємництва **16 000 000,0 тис.грн.**

Головний розпорядник коштів державного бюджету: **Міністерство економіки України**

- КПКВК 1201350 Надання грантів для створення або розвитку бізнесу - **1 370 000,0 тис.грн.**

З метою отримання додаткових фінансових ресурсів органу місцевого самоврядування **Шабівської сільської громади Одеської області** необхідно звернутись в установленому порядку з техніко-економічним обґрунтуванням потреб місцевої громади до відповідного головного розпорядника коштів державного бюджету.

4.2 Щодо прогнозування доходів територіальної громади.

Прогнозування та планування дохідної частини бюджету територіальної громади відіграють важливу роль у бюджетному процесі. Від якості цього процесу залежить обсяг фінансових ресурсів, що залучаються для забезпечення виконання покладених на територіальну громаду функцій і завдань. Виваженість і результативність прогнозування та планування доходів суттєво впливає на обсяги бюджетних видатків громади та отриманих міжбюджетних трансфертів. Насамперед, потрібно здійснити оцінку чинників, що суттєво впливають на ефективність та результативність процесу прогнозування бюджетних доходів, зокрема:

опрацювати **Бюджетну декларацію;**

основні прогнозні макропоказники економічного і соціального розвитку України та основні прогнозні показники економічного і соціального розвитку відповідної території на середньостроковий період (*частина 3 Статті 75¹. «Складання та схвалення прогнозу місцевого бюджету» Бюджетного кодексу*);

цілі та пріоритети, визначені у прогнозних та програмних документах економічного і соціального розвитку України і відповідної території;

опрацювати **бюджетну класифікацію** (Наказ Міністерства фінансів України від 14 січня 2011 року №11 «Про бюджетну класифікацію»);

здійснити **аналіз виконання місцевого бюджету** у попередніх та поточному бюджетних періодах за основними видами доходів (з розподілом на загальний та спеціальний фонди) (*частина 3 Статті 75¹. «Складання та схвалення прогнозу місцевого бюджету» Бюджетного кодексу*);

здійснити дослідження **впливу на доходи** бюджету територіальної громади

законопроектів, зареєстрованих у Верховній Раді України;

проаналізувати **податкову політику** (види податків, зборів (обов'язкових платежів); ставки податків);

вивчити **відсотки розщеплення податків між видами бюджетів** (статті Бюджетного кодексу 29, 64, 64¹, 66, 68, 69¹, 71);

визначити податки, з яких **складається загальний фонд** територіальної громади, а з яких – **спеціальний фонд**;

проаналізувати **мережу розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів**;

вивчити **ефективність податкового адміністрування** (суму податкового боргу та суму надмірно сплачених податків до бюджету територіальної громади на початок прогнозного періоду; втрати доходів місцевого бюджету внаслідок наданих відповідною місцевою радою податкових пільг; суму квазіфіскальних операцій) (*пункт б пп.1 частини 1 Статті 76. «Проект рішення про місцевий бюджет та матеріали, що до нього додаються, предмет регулювання рішення про місцевий бюджет» Бюджетного кодексу*).

Довідково: стаття 2 Бюджетного кодексу України: **26¹) квазіфіскальні операції** - операції органів державної влади і місцевого самоврядування, Національного банку України, фондів загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування, суб'єктів господарювання державного і комунального секторів економіки, що не відображаються у показниках бюджету, але можуть призвести до зменшення надходжень бюджету та/або потребувати додаткових витрат бюджету в майбутньому;

Головними документами, які використовуються при прогнозуванні доходів бюджету є:

Бюджетний кодекс України

Податковий кодекс України.

Статті кодексів, які можуть мати вплив при складанні прогнозу за доходами.

Контроль у бюджетному процесі

1. Контроль за дотриманням бюджетного законодавства спрямований на забезпечення ефективного і результативного управління бюджетними коштами та здійснюється на всіх стадіях бюджетного процесу його учасниками відповідно до Кодексу та іншого законодавства, а також забезпечує:

оцінку управління бюджетними коштами (включаючи проведення державного фінансового аудиту);

правильність ведення бухгалтерського обліку та достовірність фінансової і бюджетної звітності;

досягнення економії бюджетних коштів, їх цільового використання, ефективності і результативності в діяльності розпорядників бюджетних коштів шляхом прийняття обґрунтованих управлінських рішень;

проведення аналізу та оцінки стану фінансової і господарської діяльності розпорядників бюджетних коштів;

запобігання порушенням бюджетного законодавства та забезпечення інтересів держави і територіальних громад у процесі управління об'єктами державної та комунальної власності;

обґрунтованість планування надходжень і витрат бюджету.

Розпорядники бюджетних коштів в особі їх керівників організовують внутрішній контроль і внутрішній аудит та забезпечують їх здійснення у своїх установах і на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери управління таких розпорядників бюджетних коштів.

У разі порушення вимог цього Кодексу та закону про Державний бюджет України щодо складання відповідного бюджету в частині міжбюджетних трансфертів Кабінету Міністрів України надається право протягом місяця з дня набрання чинності рішенням про бюджет Автономної Республіки Крим, обласний бюджет, бюджети міст Києва та Севастополя звернутися до суду з одночасним клопотанням про невідкладне **зупинення дії рішення про відповідний місцевий бюджет до закінчення судового розгляду справи.**

У разі порушення вимог щодо складання бюджету згідно із Кодексом та законом про Державний бюджет України в частині міжбюджетних трансфертів Голові Ради міністрів Автономної Республіки Крим, **голові обласної, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій надається право протягом місяця з дня набрання чинності рішенням про районний бюджет, бюджет місцевого самоврядування звернутися до суду з одночасним клопотанням про невідкладне зупинення дії рішення про відповідний місцевий бюджет до закінчення судового розгляду справи**

У разі зупинення рішення про місцевий бюджет витрати місцевого бюджету здійснюються у порядку, визначеному статтею 79 цього Кодексу.

Крім Бюджетного кодексу України, слід звернути увагу на 2 Закони України, зокрема:

Закон України від 26 січня 1993 року №2939 «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні»;

– *Закон України від 02 липня 2015 року №576 «Про Рахункову палату»:*

Відповідальність та заходи впливу за вчинені порушення бюджетного законодавства.

Слід відмітити, що у статті 116 Бюджетного кодексу наведено 40 видів порушень бюджетного законодавства, окремі з яких:

1. Порушенням бюджетного законодавства визнається порушення учасником бюджетного процесу встановлених цим Кодексом чи іншим бюджетним законодавством норм щодо складання, розгляду, затвердження, внесення змін, виконання бюджету та звітування про його виконання, а саме:

1) включення недостовірних даних до бюджетних пропозицій та бюджетних запитів;

3) визначення недостовірних обсягів бюджетних коштів при плануванні бюджетних показників;

20) взяття зобов'язань без відповідних бюджетних асигнувань або з перевищенням повноважень, встановлених цим Кодексом чи законом про Державний бюджет України;

порушення вимог цього Кодексу при здійсненні попередньої оплати за товари, роботи та послуги за рахунок бюджетних коштів, а також порушення порядку і термінів здійснення такої оплати;

здійснення платежів за рахунок бюджетних коштів без реєстрації бюджетних зобов'язань, за відсутності підтвердних документів чи при включенні до платіжних документів недостовірної інформації, а також безпідставна відмова у проведенні платежу органами Казначейства України;

нецільове використання бюджетних коштів;

36) включення недостовірних даних до звітів про виконання паспортів бюджетних програм (у разі застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі), а також порушення порядку та термінів подання таких звітів;

39) порушення вимог статті 28 цього Кодексу щодо оприлюднення та доступності інформації про бюджет;

Як бачимо, у 24 пункті **статті 116 БКУ** одним із видів порушень бюджетного законодавства є нецільове використання бюджетних коштів. За таке порушення передбачена кримінальна відповідальність.

А в **статті 119 БКУ** наведено визначення нецільового використання бюджетних коштів.

1. Нецільовим використанням бюджетних коштів є їх витрачання на цілі, що

не відповідають:

бюджетним призначенням, встановленим законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет);

напрямам використання бюджетних коштів, визначеним у паспорті бюджетної програми або в порядку використання бюджетних коштів (включаючи порядок та умови надання субвенцій);

бюджетним асигнуванням (розпису бюджету, кошторису, плану використання бюджетних коштів).

У **статті 117 «Заходи впливу за порушення бюджетного законодавства»** наведено перелік з 8-ми заходів впливу за порушення бюджетного законодавства: попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства протягом 30 календарних днів; зупинення операцій з бюджетними коштами; призупинення/зменшення бюджетних асигнувань; повернення бюджетних коштів до відповідного бюджету; зупинення дії рішення про місцевий бюджет; безспірне вилучення коштів з місцевих бюджетів та інші заходи впливу, які можуть бути визначені законом про Державний бюджет України.

Стаття 118. Застосування заходів впливу за порушення бюджетного законодавства

Попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства може застосовуватися учасниками бюджетного процесу, уповноваженими цим Кодексом на здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства.

Рішення про застосування заходів впливу за порушення бюджетного законодавства, визначених пунктами 2-5 та 7 частини першої статті 117 цього Кодексу, приймається Міністерством фінансів України, органами Казначейства України, органами державного фінансового контролю, **місцевими фінансовими органами, головними розпорядниками бюджетних коштів** у межах встановлених їм повноважень на підставі протоколу про порушення бюджетного законодавства або акта ревізії та доданих до них матеріалів. Рішення набирає чинності з дня його підписання.

Стаття 120. Зупинення операцій з бюджетними коштами

2. Зупинення операцій з бюджетними коштами можливе **на строк до 30 днів** у межах поточного бюджетного періоду, якщо інше не передбачено законом.

Стаття 121. Відповідальність за порушення бюджетного законодавства

Посадові особи, з вини яких допущено порушення бюджетного законодавства, несуть цивільну, дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно з законом.

Порушення бюджетного законодавства, вчинене розпорядником чи одержувачем бюджетних коштів, може бути підставою для притягнення до відповідальності згідно з законами України його керівника чи інших відповідальних посадових осіб, залежно від характеру вчинених ними діянь.

Щодо взаємодії територіальних громад та податкових органів.

Взаємодія регулюється такими законодавчо-нормативними документами:

Податковий кодекс

Стаття 12. Повноваження Верховної Ради України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, сільських, селищних, міських рад щодо податків та зборів

12.3.3. Сільські, селищні, міські ради надсилають у десятиденний строк з дня прийняття рішень, але не пізніше 25 липня року, що передує бюджетному періоду, в якому планується застосування встановлених місцевих податків та/або зборів та податкових пільг зі сплати місцевих податків та/або зборів, до контролюючого органу, в якому перебувають на обліку платники відповідних місцевих податків та/або зборів, в електронному вигляді інформацію щодо ставок та податкових пільг зі сплати місцевих податків та/або зборів у порядку та за формою, затвердженими Кабінетом Міністрів України, та копії прийнятих рішень про встановлення місцевих податків та/або зборів та про внесення змін до таких рішень.

Контролюючі органи відповідно до Бюджетного кодексу України подають органам місцевого самоврядування у розрізі джерел доходів звітність:

про суми нарахованих та сплачених податків та/або зборів, суми податкового боргу та надмірно сплачених до місцевих бюджетів податків та/або зборів на відповідних територіях - щомісячно, не пізніше 10 числа місяця, що настає за звітним;

про суми списаного безнадійного податкового боргу; суми розстрочених і відстрочених грошових зобов'язань та/або податкового боргу платників податків, які повинні бути сплачені до місцевих бюджетів на відповідних територіях; суми наданих податкових пільг, включаючи втрати доходів бюджету від їх надання, - щокварталу, не пізніше 25 днів після закінчення звітного кварталу.

Звітність у розрізі платників податків надається контролюючим органом за запитом органу місцевого самоврядування протягом 20 днів з моменту отримання ним запиту.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, не пізніше 25 вересня поточного року оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті зведену інформацію про розмір та дату встановлення на відповідних територіях **ставок місцевих податків та/або зборів**, а також про встановлені на відповідних територіях податкові пільги.

Орган місцевого самоврядування у десятиденний строк з дня затвердження технічної документації з нормативної грошової оцінки земель направляє в електронній формі до контролюючого органу та центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, **інформацію про нормативну грошову оцінку земель** у порядку та за формою, затвердженими Кабінетом Міністрів України.

Порядок обміну інформацією між органами місцевого самоврядування та центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, визначається Кабінетом Міністрів України.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, не пізніше 15 липня поточного року оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті зведену інформацію про проведену нормативну грошову оцінку земель.

12.3.8. На період дії **воєнного чи надзвичайного стану** сільські, селищні, міські ради мають право приймати рішення про встановлення місцевих податків та/або зборів та податкових пільг із сплати місцевих податків та/або зборів без застосування процедур, передбачених Законом України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності".

Стаття 19¹. Функції контролюючих органів

19¹.1. Контролюючі органи, визначені підпунктом 41.1.1 пункту 41.1 статті 41 цього Кодексу, виконують такі функції, крім особливостей, передбачених для державних податкових інспекцій статтею 19³ цього Кодексу

*Довідково: **Стаття 41.** Контролюючі органи та органи стягнення*

Контролюючими органами є:

податкові органи

митні органи

19¹.1.50. інформують органи місцевого самоврядування про стан розрахунків з місцевими бюджетами;

19¹.1.53. подають органам місцевого самоврядування звітність, визначену підпунктом 12.3.3 пункту 12.3 статті 12 цього Кодексу, у тому числі по платниках податків - юридичних особах;

Стаття 63. Загальні положення щодо обліку платників податків

63.13. З метою постійного забезпечення органів державної влади, органів місцевого самоврядування, юридичних та фізичних осіб інформацією центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику,

оприлюднює на єдиному державному реєстраційному веб-порталі юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців та громадських формувань та власному офіційному веб-сайті дані про взяття на облік як платників податків юридичних осіб, їх відокремлених підрозділів та самозайнятих осіб не пізніше наступного робочого дня після взяття на облік.

Доступ до зазначених веб-порталу та веб-сайту є безоплатним та вільним. Зазначені дані містять такі відомості про платника податків:

податковий номер (для юридичної особи та її відокремленого підрозділу); найменування для юридичної особи або прізвище, ім'я, по батькові для фізичної особи; місцезнаходження;

дата та номер запису про взяття на облік;

найменування та ідентифікаційний код контролюючого органу за основним місцем обліку платника податків;

відомості про надіслання відповідним контролюючим органом до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань відомостей у зв'язку з припиненням юридичної особи, що передбачені законодавством.

Бюджетний кодекс України

Стаття 45. Виконання Державного бюджету України за доходами

Органи, що контролюють справляння надходжень бюджету, забезпечують своєчасне та в повному обсязі надходження до державного бюджету податків і зборів та інших доходів відповідно до законодавства. Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації та виконавчі органи міських (міст республіканського Автономної Республіки Крим та обласного значення) рад координують діяльність відповідних органів стягнення щодо виконання визначених для територій показників доходів бюджету.

Податки і збори та інші доходи державного бюджету визнаються зарахованими до державного бюджету з дня зарахування на єдиний казначейський рахунок.

Забороняється проведення розрахунків з бюджетом у негрошовій формі, у тому числі шляхом взаємозаліку, застосування векселів, бартерних операцій та зарахування зустрічних платіжних вимог у фінансових установах, за винятком операцій, пов'язаних з державним боргом, та випадків, передбачених законом про Державний бюджет України.

8. У разі зміни місцезнаходження суб'єкта господарювання та його реєстрації як платника податків за новим місцезнаходженням сплата визначених податковим законодавством загальнодержавних податків і зборів, які розподіляються між державним та місцевими бюджетами, здійснюється за місцем попередньої реєстрації платника податків до закінчення поточного бюджетного періоду.

Стаття 78. Виконання місцевих бюджетів

Місцевий фінансовий орган за участю органів, що контролюють справляння надходжень бюджету, у процесі виконання місцевого бюджету за доходами здійснює прогнозування та аналіз доходів відповідного бюджету.

У разі зміни місцезнаходження суб'єкта господарювання та його реєстрації як платника податків за новим місцезнаходженням сплата визначених податковим законодавством загальнодержавних податків і зборів, які розподіляються між державним та місцевими бюджетами, та місцевих податків і зборів здійснюється за місцем попередньої реєстрації платника податків **до закінчення поточного бюджетного періоду.**

Органи, що контролюють справляння надходжень бюджету, **забезпечують своєчасне та в повному обсязі надходження до місцевих бюджетів податків і зборів** та інших доходів місцевих бюджетів відповідно до законодавства, **а також здійснюють обмін відповідною інформацією** з органами місцевого самоврядування в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Стаття 111. Повноваження Міністерства фінансів України та місцевих фінансових органів з контролю за дотриманням бюджетного законодавства

3. Міністерство фінансів України та місцеві фінансові органи у встановленому законодавством порядку одержують від центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій, банків та інших фінансових установ усіх форм власності пояснення, матеріали та інформацію з питань, що виникають під час складання, розгляду, затвердження і виконання бюджетів та звітування про їх виконання.

Крім Податкового та Бюджетного кодексів, слід звернути увагу на інші документи, зокрема:

Постанова КМУ від 16 червня 2021 р. №627

Затвердити **Порядок обміну інформацією** між органами, що контролюють справляння надходжень до бюджету, та органами місцевого самоврядування, що додається.

Міністерству фінансів забезпечити інформаційну взаємодію між органами, що контролюють справляння надходжень бюджету, та органами місцевого самоврядування через інформаційно-аналітичну систему управління плануванням та виконанням місцевих бюджетів “LOGICA” згідно з Порядком, затвердженим цією постановою.

Цей Порядок визначає механізм інформаційної взаємодії між органами, що контролюють справляння надходжень бюджету, та органами місцевого самоврядування через інформаційно-аналітичну систему управління плануванням та виконанням місцевих бюджетів “LOGICA” (далі - інформаційно-аналітична система “LOGICA”) з метою ефективного планування дохідної частини місцевих бюджетів за джерелами надходжень та належного

виконання затверджених показників за доходами, а також для організації системи здійснення контролю за сплатою до бюджету обов'язкових платежів.

5. ДПС передає до 10 числа місяця, що настає за звітним періодом, до інформаційно-аналітичної системи "LOGICA" інформацію про суми:

нарахованих та сплачених податків та/або зборів, суми податкового боргу та надмірно сплачених до місцевих бюджетів податків та/або зборів;

списаного податкового боргу;

розстрочених і відстрочених грошових зобов'язань та/або податкового боргу платників податків, які повинні бути сплачені до відповідних місцевих бюджетів;

наданих податкових пільг, включаючи втрати доходів бюджету від їх надання.

Інформація формується у розрізі джерел доходів бюджету та платників податків - юридичних осіб відповідно до адміністративно-територіальних одиниць (територіальних громад).

8. Органи місцевого самоврядування передають до інформаційно-аналітичної системи "LOGICA":

у десятиденний строк з дня прийняття рішень, але не пізніше 25 липня року, що передуює бюджетному періоду, в якому планується застосування встановлених місцевих податків та/або зборів та податкових пільг із сплати місцевих податків та/або зборів, інформацію про:

ставки земельного податку та перелік пільг для фізичних і юридичних осіб, наданих за рішенням органу місцевого самоврядування;

ставки податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, та перелік пільг для фізичних і юридичних осіб, наданих за рішенням органу місцевого самоврядування;

ставки туристичного збору та перелік пільг, наданих за рішенням органу місцевого самоврядування;

ставки збору за місця для паркування транспортних засобів та перелік пільг, наданих за рішенням органу місцевого самоврядування;

перелік пільг з транспортного податку, наданих за рішенням органу місцевого самоврядування;

ставки єдиного податку для платників єдиного податку першої групи;
ставки єдиного податку для платників єдиного податку другої групи;

!!! Отже в територіальних громадах потрібно визначити уповноважену особу, яка може отримати доступ до ІАС "LOGICA".

Якщо податкові органи не надають інформацію (яка не є секретною) територіальній громаді або не поновлює інформацію в ІАС "LOGICA", то територіальна громада може написати листи до Міністерства фінансів або

податкових органів з **обов'язковим посиланням на норми законодавства**, які наведені у цьому розділі.

Також будь-яка фізична особа, яка працює в територіальній громаді може підготувати **публічні запити**, відповідь на які надається в 5-ти денний термін в електронному вигляді.

У питаннях доступу до **публічної інформації** керуються такими нормативно-правовими актами:

Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI «Про доступ до публічної інформації»

Закон України «Про інформацію».

Згідно із Законом України «Про доступ до публічної інформації» публічною інформацією є відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень.

Надання публічної інформації здійснюється у відповідь на запит на інформацію.

Відповідно частини п'ятої статті 19 Закону України «Про доступ до публічної інформації» встановлено що запит на інформацію має містити:

ім'я (найменування) запитувача, поштову адресу або адресу електронної пошти, а також номер засобу зв'язку, якщо такий є;

загальний опис інформації або вид, назву, реквізити чи зміст документа, щодо якого зроблено запит, якщо запитувачу це відомо;

підпис і дату за умови подання запиту в письмовій формі.

Основні проекти для інвестицій та донорської допомоги:

- Інвентаризація земель, зокрема с\г та рекреації, нормативно грошова оцінка с\г земель
- Інновації та охорона довкілля: підготовка громади до сталого відновлення,
- Екологічні проекти (біологічної очистки стічних вод по технології BIOTAL)

Будівництво бомбосховищ в закладах освіти з облаштуванням музею патріотичного виховання, кімнат для матері і дитини, кімнат відновлення
Виклики в сфері міжнародної співпраці та можливі шляхи вирішення

<i>Проблема №1: Відбудова соціальної інфраструктури</i>	
<i>Стратегічна ціль</i>	Забезпечення населення в сфері послуг охорони здоров'я, освіти тощо
<i>Операційні цілі, які необхідно досягти для вирішення проблеми на кожному етапі</i>	1. Визначення пріоритетів потреб: зважаючи на обсяги пошкоджень, необхідно визначити основні пріоритетні проекти для втілення та підготувати відповідні інвестиційні проекти за принципом «не відбудовувати старе, а будувати новітнє». 2. Пошук інноваційних партнерств: велика кількість подібних

	проектів які надходять до держав-членів ЄС унеможливилює ефективне надходження допомоги. Потрібно розширити коло співпраці залучаючи нові країни: Японія, Тайвань, США, Канада, Африка тощо 3. Довгострокове планування: будувати соціальну інфраструктуру нового зразка з залученням інноваційних технологій та розробок у сфері штучного інтелекту, цифровізації тощо	
<i>Ризики</i>	Висока вартість проектів та довготривале втілення проекту	
<i>Якісні показники досягнення цілей</i>	Відбудова лікарні, шкіл та іншої соціальної інфраструктури, початок інноваційних партнерств з новими країнами	
<i>Завдання на досягнення цілі</i>	1. Визначити 3 пріоритетних проекти в сферах охорони здоров'я, освіти та новітніх технологій. Направити листи з описом проектів посольствам країн та потенційним донорам (Додатки 1, 2, 3)	2. Провести онлайн-офлайн презентацію і обговорення проектів з залученням потенційних донорів. Стимулювати залучення молоді і громадськості до напрацювання ідей через техно-хакатони і онлайн дискусії
<i>Деталі: підготувати проектні пропозиції по закупівлі обладнання і надіслати посольствам Канади, Швейцарії та США. Можливо також залучити посольство Японії, Німеччини.</i>		
<i>Проблема №3: Критична комунальна інфраструктура</i>		
<i>Стратегічна ціль</i>	Забезпечення функціонування міста, основні напрямки енергетики, водопостачання тощо	
<i>Операційні цілі, які необхідно досягти для вирішення проблеми на кожному етапі</i>	1. Забезпечити необхідну кількість генераторів та пунктів обігріву	2. Модернізувати систему виробництва з залученням «зелених» технологій, систему водопостачання
<i>Ризики</i>	Нагальна потреба імплементації першого пункту та висока вартість імплементації другої цілі	
<i>Якісні показники досягнення цілей</i>	Громада забезпечена генераторами в повному обсязі і мобільними пунктами обігріву. Визначені партнери для модернізування системи водопостачання.	
<i>Завдання на досягнення цілі</i>	1. Сформувати перелік необхідних генераторів з вказанням пункту встановлення, потужності і необхідної кількості. Оцінити потенційні можливості закупівлі та направити АНТС, донорам і посольствам.	2. Визначити приблизний обсяг робіт і кошторис модернізації очисних споруд. Провести обговорення з німецьким офісом інвестицій GIZ та направити листи в посольство Німеччини. Вивчити досвід країн ЄС і провести конференцію з залученням експертів, донорів і аналітиків – пошук інноваційних рішень для втілення проекту.

Деталі: Необхідно напрацювати документи «Тепла зима для громади», де вказати основні потреби в сфері енергетики і обігріву в зимовий період. Документ прокомунікувати з організаціями, донорами і посольствами. Презентація проекту має ґрунтуватись на інноваційності, сталості і привабливості для донора.

<i>Проблема №4: Інвестиційна привабливість громади та візія майбутнього розвитку</i>	
<i>Стратегічна ціль</i>	Побудова іміджу міста як центру інновацій та європейського комфорту
<i>Операційні цілі, які необхідно досягти для вирішення проблеми на кожному етапі</i>	1. Бренд громади: Побудова через соціальні медіа та взаємодію з партнерами брендингу громади як інноваційного виробництва та розвитку культури. 2. Візія міста: розвиток інноваційного виробництва та культурних проєктів Місто готове втілювати інноваційні проєкти в сфері енергетики та екології.
<i>Якісні показники досягнення цілей</i>	Створення проєктів, укладення партнерства з агенціями ЄС задля розвитку конкретних ініціатив. Позиціонування в медіа та розробка іміджу міста як прикладу успіху західної та європейської спільнот у боротьбі з державою-агресором
<i>Завдання на досягнення цілі</i>	Вивчити наявні проєкти ЄС в сфері виробництва (Додаток 1,2,3). Сформувані команду втілення проєкту «інноваційного виробництва», яка маж подати відповідні заявки на участі в конкурсах (стартапи, Horizon, інші проєкти вказані в інвестиційній таблиці нижче). Комунікація проєкту через медіа, конференції, листи до партнерів.

Принципи міжнародної співпраці для громади:

- Довгострокове стратегічне планування – створення проєктів для включення в інвестиційний план відбудови країни та підготовка інфраструктури для втілення цих проєктів – офіс підтримки інвестицій «інвестиційна команда», кваліфікація працівників і підвищення їх рівня знань для втілення проєктів через спеціальні тренінги і проєкти обміну, покращення нормативно-правової бази
- Напрацювання інноваційних ідей – проєкти, які важливі для громади і цікаві інвесторам. Напрацювання через взаємодію з громадою, стратегічне планування і обговорення. Створення відповідної документації для комунікації з донорами.
- Нетворкінг та покращення зв'язку між громадою та міжнародними партнерами: ініціювати онлайн обговорення ідей з представниками міст-партнерів, сприяти обміну працівників в рамках спеціальних тренінгових програм, активізація співпраці з громадянами та обмін молоді, пошук нових міст-партнерів для втілення культурних, освітніх проєктів
- Від реагування на кризу війни до довгострокової стратегії – розробка бренду громади, символіки, візуалізації і візії розвитку. Позиціонування громади як виняткової в певному аспекті, розробка документації для залучення партнерів.

Реалізація даних принципів можлива з залученнями європейського фінансування в освітніх проектах і інноваційних рішеннях (Horizon), розвитку стартапів і пошук їх фінансування, реалізація партнерств та пошук міст-побратимів, нових партнерів в асоціаціях і об'єднаннях. Детальніше про можливості фінансування в додатку Інвестиційна таблиця.

Співпраця з містами партнерами та недержавними акторами

Оскільки громада не має партнерств з іншими містами та громадами, необхідно визначити два міста – потенційні партнери та розпочати процеси налагодження зв'язків. Потенційними партнерами можуть бути міста Франції, оскільки вона офіційно затвердила участь в реконструкції області.

Рекомендації щодо розширення мережі партнерств:

1. Розширення мережі комунікації за межі державних акторів:

- Залучити до співпраці місцеві і/чи національні організації, комітети, асоціації, об'єднання міст шляхом вступу в ці структури та укладення меморандумів про співпрацю
- Залучити до співпраці громадські організації різного спрямування, волонтерські рухи) шляхом підписання меморандумів про співпрацю
- Визначити комерційні організації та підприємства, які функціонують в державах наявних міст-побратимів і проведення спільних заходів
- Покращення співпраці освітніх та наукових закладів, зокрема через програми ЄС (Додаток Інвестиційна таблиця).

Рекомендації пошуку міст-партнерів у Франції

Місто	Область	Населення (тис.)
Місто	Область	Населення
Montigny-lès-Cormeilles	Île-de-France	21,528
Gardanne	Provence-Alpes-Côte d'Azur	21,521
Hazebrouck	Hauts-de-France	21,408
Allauch	Provence-Alpes-Côte d'Azur	21,372
Challans	Pays de la Loire	21,322
Saint-Jean-de-Braye	Centre-Val de Loire	21,288
Mons-en-Barœul	Hauts-de-France	21,277
Le Creusot	Bourgogne-Franche-Comté	21,269
Longjumeau	Île-de-France	21,269
Montereau-Fault-Yonne	Île-de-France	21,229
Bourg-la-Reine	Île-de-France	21,05
Fleury-les-Aubrais	Centre-Val de Loire	21,01
Gif-sur-Yvette	Île-de-France	21,007
Le Mée-sur-Seine	Île-de-France	20,917
Saint-Genis-Laval	Auvergne-Rhône-Alpes	20,914
Saint-Gratien	Île-de-France	20,895
Croix	Hauts-de-France	20,881

Neuilly-Plaisance	Île-de-France	20,878
Wasquehal	Hauts-de-France	20,86
Coudekerque-Branche	Hauts-de-France	20,851
Dax	Nouvelle-Aquitaine	20,843
Chemillé-en-Anjou	Pays de la Loire	20,828
Mantes-la-Ville	Île-de-France	20,818
Nogent-sur-Oise	Hauts-de-France	20,78
Chaville	Île-de-France	20,771

- Пошук міст-партнерів за допомогою сайту «Солідарність з Україною. Відповідна платформа для українських та інших європейських міст» Cities4Cities

<https://www.cities4cities.eu/LandingPage/Index?ReturnUrl=%2F>

- Розширення співпраці з високотехнологічними країнами, зокрема для реалізації ідеї технологічного парку. Варто розглянути Японію, Тайвань тощо. В цьому випадку варто зважати не на розмір населення, а на конкретні проекти та ініціативи.

1. Токіо: Зростаюча стартап-екосистема. Стартапи, на які варто звернути увагу в Токіо, включають: виробника запчастин для безпілотників Aeronext; постачальника послуг безготівкового кіоску-холодильнику або безпілотного магазину 600; компанію Coursebase, яка займається програмним забезпеченням для управління навчанням співробітників; і постачальника спортивної платформи для AR-спорту MeLeap.

2. Осака: Центр інновацій. Осака використовує партнерські відносини між державним і приватним секторами для сприяння розвитку своєї інноваційної і стартап-екосистеми. Наприклад, урядова програма під назвою J-Startup, що фінансується Міністерством економіки, торгівлі і промисловості (METI), відбирає сотні стартапів, щоб дати їм можливість вийти на світовий ринок.

3. Фукуока: Стартап-притулок Японії. Місто з найвищими темпами зростання населення в країні, Фукуока має заслужену репутацію батьківщини нового покоління інноваторів Японії. Уряд міста різко знизив податкові ставки для стартапів, що дозволило засновникам легше започаткувати нову компанію. Фукуока також здійснила широкомасштабні регуляторні реформи, що полегшило запуск бізнесу. Це частково пов'язано з ініціативами мера Соїчіро Такашіма щодо перетворення Фукуоки на центр стартапів, технологій та послуг, область має спеціальний статус Національної стратегічної спеціальної зони, в рамках поточної програми заохочення інновацій.

- Амбіційний тайванський проект "Розумне місто" має на меті вирішення проблем, пов'язаних з прогресуючою урбанізацією, шляхом поєднання інноваційних ноу-хау, громадянської участі "знизу догори" та інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій.⁸

Рекомендовано встановити контакт з відповідними посольствами та розпочати комунікацію для отримання детальної інформації про проекти, можливості переймання досвіду і співпраці.

Загальні рекомендації щодо сприяння укладенню нових партнерств

1. Покращення інституційної бази. Для активізації побратимського співробітництва необхідно забезпечити дієвість інституцій, які можуть ефективно реалізовувати ініціативи та програми з містами-побратимами:
 - Переглянути нормативні документи задля уникнення колізій щодо обсягів і повноважень місцевої влади на шляху до реалізації міжнародних програм, та визначити перелік осіб, відповідні відділи, які займаються інвестиційною співпрацею
 - Розробити нормативно-правову базу співпраці з міжнародними організаціями, дипломатичними установами та фондами тощо. Визначити чіткий перелік суб'єктів для встановлення міжнародних партнерств та побратимств та розподіл повноважень між ними.
 - Розробити спільний план навчання та тренінгів для «інвестиційного офісу» з залученням передового досвіду партнерів. Приклад: Regional Investor Assistance Centres (Польща)⁹
 - Забезпечити проведення моніторингу, оцінки якості роботи «інвестиційної команди», вебінарів і конференцій для активізації співпраці і взаємодії як між органами державної влади, так і громадськістю
2. Покращення зовнішніх зав'язків міста через багаторівневу співпрацю
 - Створення чіткого механізму взаємодії органів місцевої влади з громадськими організаціями, активістами, об'єднаннями мешканців міста
 - Враховувати при побудові співпраці з містами партнерами «people to people» підхід, врахування інтересів та локальних ініціатив в містах-партнерах, забезпечуючи пряму взаємодію між мешканцями
 - Розробка брендингу міста за участі громади, затвердження та удосконалення стратегічного плану розвитку міста та формування

⁸ <https://nextrendsasia.org/taiwan-smart-city-on-the-rise/>

⁹ <https://www.paih.gov.pl/regions/coi>

мережі комунікацій міста (зокрема через залучення коштів ЄС для покращення якості місцевих медіа ресурсів)

- Забезпечити наявність опису громади в державних довідниках і інформаційних мережах міст-партнерів, на сайтах та інших ресурсах міст-партнерів
- Активізація сайту громади, сторінки в соціальних мережах і інших медіа ресурсах

3. Алгоритм пошуку міста-партнера та міст-побратимів

- Провести стратегічну сесію-планування партнерств, щоб визначити напрямки співпраці за блоками:

Стратегічні питання та очікування громади від партнерства		
Очікування від співпраці та партнерства (який конкретний результат має мати дане партнерство та реалізацію яких проектів заплановано)	На якому рівні планується співпраця та з якими органами (між органами місцевої влади, з залученням громадських об'єднань, з залученням мешканців міст, з залученням міждержавних утворень)	Які потенційні перешкоди і шляхи їх подолання (мовний та культурний бар'єри, проблема фінансування ініціатив тощо)
Визначення пріоритетних країн і міст для співпраці		
А) Які країни мають схожі проекти і реалізують партнерства в сферах інтересу? (Польща - інвестиції в космос, Велика Британія - в сільське господарство, Франція - в ядерну енергетику, Італія - у водень, Нідерланди - в управління водними ресурсами, Естонія - в медицину, Чехія - в сталь тощо) Б) Аналіз географічного фактору та віддаленості між обраними країнами і громадою В) Аналіз конкретної економічної спроможності регіону, міста, громади (рівень міського благоустрою та конкретні інноваційні ініціативи)	А.1) Чи наявна в цих країнах українська діаспора? (український бізнес, стартапи та ініціативи, співпраця з ними допоможе поживити партнерство). Б.1) Аналіз спільності культур та традицій між потенційним партнером і громадою та пошук рівнів співпраці (освіта, культура тощо) В.1) Пошук інформації про конкретні фірми і підприємства в обраних регіонах, вивчення досвіду міста та синхронізація інтересів (потенційні економічні зв'язки та взаємовигідна співпраця)	А.2) Визначити опорні пункти для комунікації і механізм подолання лінгвістичного і культурного бар'єрів (за наявності), зокрема через співпрацю з діаспорою Б.2) Синхронізація візії і брендингу міста з урахуванням візії міста-партнера В.2) Пошук фінансових ресурсів, чітке визначення сфери фінансування, звітування та термінів виконання запланованих проектів. Визначення відповідальних з боку громади за реалізацію партнерських планів
Механізм втілення партнерства		
1. Створення бренду міста, візуальної ідентифікації, логотипу та стратегії розвитку ¹⁰ Або Ребрендинг міста, трансформація концепції з огляду на зміну обставин (нові пріоритети після	Варто врахувати такі фактори як екологічність, безпека, сталий розвиток, ноу-хау, інноваційність і новітні технології – брендинг-політика має враховувати сучасні світові тренди і синхронізуватись з інтеграційними факторами вступу в ЄС	Приклади: Історичні бренди «місто історичної спадщини» Екологічні бренди «місто-еко ініціатив, ноу хау» Бізнес брендинг «місто-стартапів», «місто технологічний парк» Соціальне місто «місто-молоді», «місто-студентів»

¹⁰ Потенційне фінансування: у 2014 році GIZ Німецьке товариство міжнародного співробітництва профінансувало створення програму розвитку туризму в м. Запоріжжя, яка включала розробку брендингу міста і його візуальної ідентифікації.

перемоги у війні, зміна показників громади, розширення громади тощо)		
2. Проведення зустрічей і консультацій з громадою потенційного міста-партнера, визначення спільних цілей і шляхів взаємодії	Залучення громади до процесів встановлення зав'язків, проведення спільних заходів з громадськими об'єднаннями, науково-освітніми закладами, спортивними клубами тощо	Висвітлення результатів співпраці в інформаційних матеріалах та медіа
3. Підготовка драфту про формування спільних цілей	Чітко прописати заплановані завдання, терміни виконання та умови співпраці. Зокрема, звернути увагу на інноваційність співпраці та такі програми як «е-побратимство» (співробітництво шкіл через інтернет)	Створення відповідної асоціації чи комітету з розвитку та підтримки побратимських зав'язків, визначення форми звітування та моніторингу співпраці для активізації практичної роботи
4. Бюджетування партнерства та управління витратами	Рекомендовано включати витрати пов'язані з партнерством до місцевого бюджету, навіть в рамках незначних сум. Визначити перелік благодійних фондів, меценатів та донорів задля розвитку партнерських програм в рамках визначених пріоритетів	Уповноважити орган співпраці з партнерствами сприяти забезпеченню фінансування проектів в рамках партнерських домовленостей
Підписання угоди про партнерство		
Попередній візит представників органів самоврядування та офіційні візити осіб, які відповідальні за укладання партнерства (або онлайн зустрічі під час дії військового стану)		
Напрацювання документу-концепції спільного проекту та сфер співпраці		
Підписання неформальної угоди про налагодження зв'язків та намірів інтенсифікації співпраці		
Реалізація попередньої співпраці через залучення громадських об'єднань, підприємств, шкільних обмінів тощо		
Офіційне підписання угоди під час візиту представників міста-партнера		

Додаткова інформація та приклади меморандумів з містами-партнерами¹¹

Співпраця з міжнародними фондами і організаціями

Місцева територіальна є учасником декількох об'єднань органів місцевого самоврядування
 Місцева територіальна громада не є учасником жодного міжнародного об'єднання, не є учасником об'єднання євро регіонального співробітництва. Громада не є учасником європейського об'єднання територіального співробітництва.

- Необхідно пошукати співпрацю з міжнародними об'єднаннями, асоціаціями, товариствами та альянсами. Саме такі асоціації дають змогу шукати нових партнерів для реалізації ініціатив, укласти нові партнерства та обмінюватись досвідом в різних сферах. Участь в альянсах допоможе залучити фінансові

¹¹

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwi01IrB5Jn7AhUEjqQKHQUGCVsQFnoECCoQAQ&url=http%3A%2F%2Fspecrada.chnu.edu.ua%2Fres%2Fspecrada%2F3%2Fbogorodyska.pdf&usg=AOvVaw11DVWTVZy5V_W6TzihDHPC

потоки в економіку загалом, а також отримати технічну і технологічну допомогу.

Асоціації:

- Eurocities планує згуртувати понад 200 міст для відбудови України, це Асоціація європейських міст, яка має на меті підтримку та координацію міст в Європі.

<https://eurocities.eu/why-become-a-member/>

Для вступу потрібно написати листа на адресу Marta.marcuzzi@eurocities.eu

- Асамблея європейських регіонів

<https://aer.eu/>

- Рада європейських муніципалітетів та регіонів

<https://www.ccre.org/>

- Конференція європейських законодавчих асамблей

<https://www.calrenet.eu/>

- Асоціація європейських прикордонних регіонів

<https://www.aebr.eu/>

- Конференція периферійних морських регіонів

<https://cpmr.org/>

- Європейська асоціація гірських районів EUROMONTANA

<https://www.euromontana.org/en/>

Транскордонне співробітництво:¹²

Визначення єврорегіону, ОЕС та ЄОТС були внесені в Закон України «Про транскордонне співробітництво» в 2018 році. Чотири єврорегіони, в яких беруть участь органи місцевого самоврядування та місцеві органи виконавчої влади України, були створені вздовж зовнішніх кордонів ЄС:

Міжрегіональна асоціація «Карпатський єврорегіон» (у 1993 р.), Транскордонне об'єднання Єврорегіон «Буг» (у 1995 р.), Єврорегіон «Нижній Дунай» (у 1998 р.), Єврорегіон «Верхній Прут» (у 2000 р.).

Вони функціонують на основі угод між органами місцевого самоврядування і місцевими органами виконавчої влади та мають статус неурядових організацій. До нині жодного ОЕС не було створено за ініціативою чи участю українських органів місцевого самоврядування та/або місцевих органів виконавчої влади.

Тільки одне ЄОТС – ЄОТС з обмеженою відповідальністю ТИСА - було створене угорськими та українськими органами місцевого самоврядування і місцевими органами виконавчої влади, яке функціонує на основі Угоди про його заснування та його Статуту, прийнятих і введених в дію у 2015 році.

- єврорегіон «Бескиди»
- єврорегіон «Буг»

¹² http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/Posibnuk_TKS.pdf
Транскордонне співробітництво: правові основи та успішні практики

- єврорегіон “Дніпро”
- єврорегіон “Дністер”
- єврорегіон “Неман”
- [Єврорегіон «Нижній Дунай»](#)
- [Чорноморський єврорегіон](#)
- [Єврорегіон «Карпати»](#)
- «Єврорегіон «Верхній Прут»

Додаткові можливості:

Європейська асоціація вільної торгівлі <http://www.efta.int/>

Західноєвропейський Союз <http://www.weu.int/>

Організація Чорноморського економічного співробітництва <http://www.bsec-organization.org/>

Північна Рада <http://www.norden.org/>

Рада держав Балтійського моря <http://www.cbss.st/>

Центральноєвропейська ініціатива <http://www.ceinet.org/>

EFSCA - найбільша світова асоціація навчально-наукових установ, які працюють у галузі безпеки людини <https://efsc.org>

Міжнародна асоціація пожежно-рятувальних служб CTIF <https://ctif.org>

Міжнародна асоціація юристів IBA <https://www.ibanet.org>

Міжнародна асоціація інспекції праці IALI <https://www.iali-aiit.org>

IEASSA - укр. Міжнародна асоціація засобів та стандартів ефективного землеробства

Міжнародної асоціації тестування насіння ISTA <https://www.seedtest.org/en/home.html>

Американської асоціації виробників насіння ASTA <https://www.betterseed.org>

Асоціація "Енергоефективні міста України" АЕМУ <https://enefcities.org.ua>

Альянс чистого водню https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/strategy/industrial-alliances/european-clean-hydrogen-alliance_en

Акумуляторний альянс <https://www.eba250.com>

Альянси у сфері низьковуглецевих галузей промисловості, промислових хмар та платформ, а також сировини.

Співпраця з громадськими об'єднаннями

Взаємодія органів місцевого самоврядування з місцевими об'єднаннями громадян - Потребує активізації.

- Рекомендовано посилити співпрацю з громадськими об'єднаннями та створити громадську раду. Громадські ради існують у більшості правових держав. Вони створюються у різних формах та сферах суспільного життя для підвищення ефективності державного управління і підвищення якості розроблюваних політик та рішень. Це можуть бути як форми громадських рад при органах влади, так і більш глобальні ініціативи на кшталт громадянських асамблей чи місцевих об'єднань. Це надасть громадянам можливість краще представляти свої інтереси та підвищить рівень довіри до влади.
1. Створення громадських рад та активна співпраця з ними сприяють формуванню інвестиційного іміджу міста та залученості громадян до прийняття рішень про партнерства, спільні проекти з міжнародними фондами та ініціативи транскордонної співпраці. Ключове завдання громадських рад — представляти інтереси громадян під час формування та реалізації державної політики. В залежності від діяльності органу, при якому сформовано громаду, вона може виконувати різні функції.
 2. Громада має інформувати громадськість про результати своєї діяльності й забезпечувати зв'язок між органами влади та громадянським суспільством, пропонуючи на розгляд питання, які мають важливе суспільне значення. При цьому громади мають моніторити, чи враховує орган пропозиції й зауваження громадськості. Крім того, вони можуть подавати органам, при якому створені, обов'язкові для розгляду пропозиції від себе або інших громадських організацій щодо формування та реалізації державної політики.
 3. Важливі функції громад — експертна та консультативна. Вони можуть здійснювати експертну перевірку проектів нормативно-правових актів (далі — НПА) з питань формування та реалізації державної політики. А також проводити в установленому порядку громадську, антикорупційну та анти дискримінаційну експертизи проектів НПА.¹³
 4. Рекомендовано створити формат діалогу та обміну пропозиціями між громадськими об'єднаннями та представниками влади у форматі конференцій, обговорень та винесення важливих рішень щодо партнерств та нових проектів в рамках спеціального обговорення з громадськістю.
 5. Рекомендовано залучення громадських формувань до процесі формування брэнда міста, візії міста та стратегічного плану розвитку.
 6. Рекомендовано сприяти посиленню зв'язків між громадянськими формуваннями та містами-партнерами. Місцева влада може сприяти організації та проведенню спеціальних заходів – форуму, хакатону, самітів молоді регіонів.
 7. Особливу увагу варто звертати на об'єднання молоді та активістів громади: ініціювати програми обміну між представниками молоді, фахівців і активістів з містами-партнерами, ініціювати проведення спеціальних тренінгів,
 8. Розробляти цифрові рішення доступу до інформації та пришвидшення комунікація з представниками громади – платформи обговорення проектів, рейтингування ініціатив, інтерактивні платформи для отримання відгуків щодо реалізованих проектів, портали для подання петицій і пропозицій.
 9. Сприяти поінформованості громадян щодо ініціатив влади, висвітленню діяльності в медіа і соціальних мережах.
 10. Ініціювання проведення стажувань, кваліфікаційних курсів для представників громадськості, сприяти зняттю бар'єрів в міжнародній співпраці через культурні програми, мовні програми та проведення просвітницьких заходів.

¹³ <https://prosvita.nazk.gov.ua/blog/gromadski-rady-dlya-chogo-potribni-ta-yak-pratsyuyut-v-ukrayini>

Інвестиційна таблиця – стратегічні партнерства та довгострокові можливості кластерної співпраці

Назва проекту, можливості допомоги і залучення донорів, грантів тощо	Посилання для реєстрації	Сфера реалізації – можливості для вирішення проблем в певній галузі	Завдання для реалізації
Форуму кластерів ЄС для підтримки України, заснованого Комітетом з питань європейської політики сусідства та партнерства (КЄПС). Форум створено з метою посилення спроможності європейської промисловості сприяти наданню гуманітарної допомоги Україні та підтримки українських біженців у країнах-членах ЄС. На цьому Форумі ви можете обмінюватися інформацією, реєструвати свої пропозиції допомоги, пропонувати співпрацю та звертатися з проханням про допомогу з метою сприяння закупівлі та доставки нагальних гуманітарних потреб. До них відносяться продукти харчування, засоби гігієни, медикаменти; а також особисте спорядження для забезпечення виживання в умовах війни та біженців, включаючи укриття, одяг, постільну білизну та житло.	https://clustercollaboration.eu/content/eu-clusters-supporting-ukraine	Промисловість і виробництво, гуманітарна допомога	Звернутись щодо забезпечення гуманітарних потреб та співпраці промисловості і
Для малого та середнього бізнесу з ЄС або України, яке постраждало від значної втрати ринку імпорту/експорту через поточну геополітичну ситуацію. Платформа "Стійкість ланцюгів поставок" Європейської мережі підприємств надасть інструмент пошуку партнерів, який допоможе вам подолати нагальні потреби та будь-які порушення у вашому ланцюгу створення вартості. Платформа пропонує можливість встановити цільові та ефективні в часі контакти з усіма учасниками промисловості, академічних кіл та уряду.	https://supply-chain-resilience-platform.b2match.io	Малий і середній бізнес	Надати інформацію представникам бізнесу і звернутись щодо покращення логістичних поставок
Мережа EIT Health підтримує лікарні в Україні медичними матеріалами через свій "Український заклик" з партнерами,	https://eithealth.eu/ukraine-appeal/	Охорона здоров'я	Звернутись щодо забезпечення нагальних потреб

Назва проекту, можливості допомоги і залучення донорів, грантів тощо	Посилання для реєстрації	Сфера реалізації – можливості для вирішення проблем в певній галузі	Завдання для реалізації
пропонуючи роботу та стипендії для колег та студентів, а також піклуючись про пацієнтів.			у сфері охорони здоров'я
Основна сторінка всіх можливостей програми «Горизонт для України». Можливості у дослідницьких та інноваційних проектах, що фінансуються програмою	https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home	Інновації	Вивчити перелік програм та виокремити пріоритети Сформулювати відповідні заявки.
В рамках проекту Industry4Ukraine запропоновано створення мережі амбасадорів «Амбасадори Industry4Ukraine». Її мета – підвищення рівня співпраці українських представників промислового, цифрового, інноваційного секторів з європейськими та світовими програмами допомоги Україні.	https://nrat.ukrintei.ua/ambasador-industry4ukraine/	Промисловість та виробництво	Запропонувати амбасадорів від громади та взяти участь в запропонованих заходах
Розгорнутий пошук відкритих програм для фінансування в рамках програми «Горизонт».	https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/competitive-calls	Інновації	Подати заявки на проекти, які відповідають потребам громади
EUcalls портал де можна створити профіль і бачити всі активні проекти ЄС і гранти в одному місці, а також шукати потенційних партнерів	https://eucalls.net/users/login.php?dest=dashboard/calls.php https://eucalls.net/networking	Нетворкінг і можливості співпраці	Підписатись на розсилку, створити профіль громади на сайті
Підтримка підприємців та інноваторів, які прагнуть прискорити свій розвиток, щоб покращити своє майбутнє за допомогою простих у застосуванні можливостей фінансування та індивідуальних акселераційних програм.	https://fundingbox.com	Стартапи	Прокомунікувати інформацію про наявні можливості для стартапів та сприяти поданню заявки на фінансування
F6S - найбільша спільнота компаній, що розвиваються. Вона забезпечує мільярдне фінансування зростання для більш ніж 4 мільйонів засновників компаній та їхніх компаній - разом з більшістю світових корпорацій, урядів та програм у глобальній екосистемі стартапів. Спільнота F6S забезпечує зростання	https://www.f6s.com	Стартапи	Прокомунікувати інформацію про наявні можливості для стартапів та

Назва проекту, можливості допомоги і залучення донорів, грантів тощо	Посилання для реєстрації	Сфера реалізації – можливості для вирішення проблем в певній галузі	Завдання для реалізації
компаній через фінансування, інвестиції, пілотні контракти, гранти, партнерства, робочі місця та таланти, а також послуги для компаній.			сприяти поданню заявки на фінансування
CCG поєднує українські університети з міжнародним партнером аналогічного розміру та профілю та сприяє обговоренню між установами. Університети-партнери матимуть краще розуміння потреб та викликів, з якими стикається конкретний український університет, і зможуть надати необхідну підтримку, цільову та запитувану. Також має розсилку з актуальними грантовими можливостями.	https://www.consultcormack.com/twinning-1 https://www.twinningukraine.com	Twinning	Визначити можливі заклади освіти для співпраці і подати заявку. Підписатись на розсилку подій і відкритих програм.
Платформа EIC Community - це місце, де вітаються всі організації, що фінансуються EIC, та інші зацікавлені сторони, що займаються інноваціями, з метою розвитку вашого бізнесу та мережі. Тут ви знайдете різні послуги для підтримки шляху до розширення, такі як ексклюзивні заходи з налагодження контактів з корпораціями та інвесторами, тренінги, буткемпи та семінари, а також доступ до найбільш важливих учасників європейської інноваційної екосистеми.	https://eic.eisma.eu/community/	Стартапи і підприємства. Розширення контактів.	Прокомунікувати інформацію про наявні можливості для стартапів та сприяти поданню заявки на фінансування. Підписатись на розсилку.
ERA4Ukraine Ця конкретна ініціатива має на меті підтримати дослідників України, надавши їм огляд усіх існуючих заходів на європейському та національному рівнях.	https://euraxess.ec.europa.eu/ukraine#eusupport	Освіта	Визначити можливі заклади освіти для співпраці і подати заявку. Підписатись на розсилку подій і відкритих програм.
Європейський інститут інновацій та технологій (ЄІТ) є незалежним органом Європейського Союзу, створеним у 2008 році з метою впровадження інновацій по всій Європі. ЄІТ об'єднує провідні ділові, освітні та дослідницькі організації для формування динамічних транскордонних партнерств. Вони називаються Інноваційними співтовариствами, і кожне з них присвячене пошуку рішень для	https://eit.europa.eu	Освіта та інновації	Проаналізувати зацікавленість у створенні Інноваційних

Назва проекту, можливості допомоги і залучення донорів, грантів тощо	Посилання для реєстрації	Сфера реалізації – можливості для вирішення проблем в певній галузі	Завдання для реалізації
конкретного глобального виклику. Інноваційні спільноти ЄІТ розробляють інноваційні продукти та послуги, створюють нові компанії та навчають нове покоління підприємців. Разом вони надихаємо інноваторів та підприємців по всій Європі перетворювати свої найкращі ідеї на продукти, послуги, робочі місця та зростання.			партнерств та подати заявку
ЕІТ Manufacturing - це інноваційне співтовариство в рамках Європейського інституту інновацій та технологій (ЕІТ), яке об'єднує провідних виробників у Європі. Спираючись на сильну міждисциплінарну та надійну спільноту, вони додають унікальну цінність європейським продуктам, процесам, послугам - і надихають на створення конкурентоспроможного та сталого виробництва на глобальному рівні.	https://www.eitmanufacturing.eu	Підприємства і виробництво	Ознайомити з можливістю підприємства міста і сприяти їх участі в програмі
Національне бюро програми ЄС «Креативна Європа» в Україні: Промоує програму на національному рівні в секторі культурних та креативних індустрій в Україні; Надає безкоштовні консультації, інформацію та технічну підтримку українським аплікантам під час процесу подачі грантової заявки; Організовує заходи, які сприяють обміну актуальною інформацією, нетворкінгу та пошуку партнерів між потенційними аплікантами програми; Поширює інформацію про можливості фінансування проектів в інших країнах; Сприяє поширенню та промоції успішних проектів; Співпрацює з іншими Бюро з метою пошуку партнерів та обміну найновішою актуальною інформацією щодо програми «Креативна Європа».	https://creativeeurope.in.ua/posts/creative-europe-timeline	Культура і креативні рішення	Визначити пріоритетні заходи і запропонувати для втілення
Спільнота I4MS - це платформа для обміну знаннями, неформального спілкування з колегами-інноваторами, підприємцями та професіоналами. Спільнота спільнот, нетворкінг інноваторами та підприємцями	https://i4ms.eu/join-i4ms/	Нетворкінг та обмін знаннями	Ознайомити з можливістю підприємства міста і сприяти їх участі в програмі
Найбільша в Європі екосистема цифрових інновацій в Європі. За сильну цифрову Європу. Інклюзивну. Справедливу. Сталу.	https://www.eitdigital.eu	Цифрові трансформації і інновації	Підготувати проекти в сфері цифровізації і подати заявку
Європейські партнерства у цифровій, промисловій та космічній сферах. Детальна інформація про європейські партнерства в рамках програми "Горизонт Європа". Пропозиції щодо партнерства, контактна інформація, контакти партнерів. Партнерства в інших сферах - здоров'я	https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/european-	Інновації і ЄС партнерства	Пошук партнерів для втілення проектів в різних галузях

Назва проекту, можливості допомоги і залучення донорів, грантів тощо	Посилання для реєстрації	Сфера реалізації – можливості для вирішення проблем в певній галузі	Завдання для реалізації
- клімат, енергетика та мобільність - продовольство, біоекономіка, природні ресурси, сільське господарство та навколишнє середовище	partnerships-horizon-europe/digital-industry-and-space_en health climate, energy and mobility food, bioeconomy, natural resources, agriculture and environment partnerships across other themes		
Європейський онлайн-хаб для промислових кластерів. Зміцнення європейської економіки через співпрацю. Знаходьте партнерів за країною, регіоном, галуззю чи промисловою екосистемою.	https://clustercollaboration.eu https://clustercollaboration.eu/content/eu-clusters-supporting-ukraine	Промисловість і виробництво	Ознайомити з можливістю підприємства міста і сприяти їх участі в програмі
Європейська платформа штучного інтелекту. Платформа AI-on-demand - це універсальний сервіс для всіх, хто шукає знання, технології, інструменти, послуги та експертів у галузі штучного інтелекту.	https://www.ai4europe.eu/ai-community	Штучний інтелект та цифровізація	Підготувати проекти в сфері цифровізації і подати заявку
EU4Digital спрямована на розширення <u>Єдиного цифрового ринку Європейського Союзу</u> на Східні країни-партнери ЄС, розвиток потенціалу цифрової економіки та суспільства, щоб забезпечити економічне зростання, створити більше робочих місць, поліпшити життя людей і допомогти бізнесу. В рамках цієї ініціативи ЄС підтримує зниження тарифів на роумінг, розвиток високошвидкісного широкосмугового зв'язку для стимулювання економіки і розширення електронних послуг, скоординованої кібербезпеки і гармонізації цифрових структур в суспільстві, в областях, від логістики до охорони здоров'я, підвищення кваліфікації та створення робочих місць в цифровій індустрії.	https://eufordigital.eu/uk/library/	Цифровізація та інновації для розвитку економіки	Підготувати проекти в сфері цифровізації і подати заявку
COST фінансує міждисциплінарні дослідницькі мережі, які називаються COST Actions. Ці заходи об'єднують дослідників, інноваторів та інших професіоналів, у тому числі галузевих фахівців, які базуються в Європі та за її межами, для спільної роботи над дослідницькими темами протягом 4-х років.	https://www.cost.eu/what-do-we-fund/	Освіта та інновації	Ознайомити освітні заклади і дослідницькі центри

Назва проекту, можливості допомоги і залучення донорів, грантів тощо	Посилання для реєстрації	Сфера реалізації – можливості для вирішення проблем в певній галузі	Завдання для реалізації
			громади. Сприяти поданню заявок
Можливості пошуку партнерів для реалізації проектів та перевірка проектів перед поданням.	https://www.ideal-ist.eu https://www.ideal-ist.eu/partner-search	Співпраця та нетворкінг	Пошук партнерів для виконання проектів
Нові можливості розвитку для індустрій і виробництва. Передові матеріали: Нові екологічні матеріали з розширеними функціональними можливостями та застосуванням у широкому спектрі промислових процесів та споживчих товарів. Виробничі технології: Сталі, гнучкі, оперативно реагуючі та стійкі процеси та заводи, що забезпечуються завдяки оцифровуванню, штучному інтелекту, обміну даними, вдосконаленій робототехніці та модульній побудові. Екологічно чисті та циклічні виробництва: Електрифікація процесів і тепла, перехід на декарбонізовану енергію та сировину, використання водню, уловлювання та використання CO ₂ , каталіз та штучний фотосинтез, утилізація відпрацьованого тепла, утилізація відпрацьованого тепла та матеріалів для повторного використання і переробки	https://www.fit-4-nmp.eu	Індустрія і виробництво	Ознайомити з можливістю підприємства міста і сприяти їх участі в програмі

ГЛАВА 5. ЗАХИСТ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Пріоритезація питань охорони довкілля, за оцінкою ОМС

Питання, що могли б потрапити до десятки пріоритетів у плані повоєнного відновлення:

- 1) відновлення зруйнованої інфраструктури з її переходом до чистих, низьковуглецевих, енергоефективних і ресурсоощадливих технологій, технологій циркулярної економіки;
- 2) розбудова інфраструктури управління відходами, впровадження сучасної системи управління відходами.

5.1 Рекомендації до Плану відновлення у сфері охорони довкілля

Ключові виклики для відновлення:

- потреба управляти великою територією при відносно невисокій чисельності населення;
- не вирішені до початку війни екологічні проблеми: недотримання вимог до управління відходами, технічно застарілі комунальні споруди з очищення стічних вод, низька продуктивність сільського господарства при високому ступені сільськогосподарського освоєння земель;
- нестача внутрішніх ресурсів (фінансових, експертних, трудових) у громаді, ймовірно, брак навичок та фінансування для залучення зовнішніх ресурсів. Для вирішення цієї проблеми, необхідно розвивати стратегічне партнерство.

Ключові можливості:

- розвивати стратегічне партнерство – з органами державної влади, експертними організаціями, науковими установами, фінансовими інституціями, з метою залучення зовнішніх ресурсів (фінансових, експертних, трудових) для реалізації планів і проєктів.

Ключові принципи відновлення:

- Відбудовувати краще (“build back better”);
- Забезпечити перехід до нульового забруднення;
- Інклюзія, соціальна стійкість, захист уразливих груп;
- участь усієї громади у процесі прийняття рішень та заходів управління, що можуть мати вплив на довкілля.

Цілі, завдання та етапи відновлення

	Етап 1: 2022-2023 рр.	Етап 2: 2024 - 2025	Етап 3: 2026 – 2032
Проблема №1: низька продуктивність секторів економіки, прямо залежних від використання природних ресурсів (сільське господарство і виробництво с/г продукції, сфера туризму та рекреації) порівняно з їх високою ресурсною, енергетичною і вуглецевою ємністю, необхідність інноваційного поштовху для структурної перебудови місцевої економіки.			
Стратегічна ціль	Зелене відновлення: інтеграція зелених технологій, продуктів та послуг у місцеву економіку, підвищення її привабливості для інвестицій		
Операційні цілі, які необхідно досягти для вирішення проблеми на кожному етапі	Визначення цільових секторів та об’єктів для переходу до відновлюваних джерел енергії, інших зелених технологій, продуктів та послуг	перехід до зелених технологій, продуктів та послуг, створення зелених робочих місць	
Ризики	Брак підтримки і усвідомлення потреби усередині громади	Земельні питання; Потреба в інвестиціях для будівництва і реконструкції інфраструктури	
Якісні показники досягнення цілей	Зростають обсяги і частка використання відновлюваних джерел енергії для потреб громади; Модернізація інфраструктури;	Зростають обсяги і частка використання відновлюваних джерел енергії для потреб громади; Зростання зелених секторів і підсекторів господарської діяльності та збільшення пов’язаних з ними робочих місць; Підвищення економічного ефекту сільськогосподарського виробництва по відношенню до обсягів використання земельних ресурсів; Модернізація секторів, що супроводжується зниженням забруднення та іншого негативного впливу на довкілля;	
Зв’язок з іншими галузями, напрямками	Сільське господарство, енергетика, сфера туризму та рекреації		
Завдання на досягнення цілі	1. Модернізація та розширення інфраструктури, яка забезпечує зменшення забруднення довкілля і збалансоване використання природних ресурсів (зокрема, з відведення та очищення комунальних стічних вод)	2. Розвивати інноваційні ринки та альтернативні сектори економіки: управління відходами і вторинною сировиною, відновлювані джерела енергії, зелена сільськогосподарська продукція (органічна та з низьким вуглецевим слідом), виробництво продуктів, що відповідають принципам екодизайну, та інші зелені робочі місця.	
Основні тези про зелене відновлення і зелену трансформацію: Зелене відновлення та зелене економічне зростання – ознаки та критерії: - Зростання відокремлене від споживання природних та інших матеріальних ресурсів. Економічне зростання відбувається НЕ екстенсивним, а інтенсивним шляхом, НЕ за рахунок збільшення обсягів використання земель, води, мінеральної сировини (особливо первинно			

	Етап 1: 2022-2023 рр.	Етап 2: 2024 - 2025	Етап 3: 2026 – 2032
видобутої), а за рахунок підвищення продуктивності праці, ефективності виробництва, використання більш ефективних технологій, повторного використання ресурсів; - Перехід до чистішої енергії та екологічно чистих технологічних інновацій; - створення «зелених» робочих місць. До таких, зокрема, відносяться: сфера енергоефективності та ефективності управління сировиною і матеріалами; роботи з декарбонізації економіки (з метою переходу від викопного палива до відновлюваних джерел енергії); виробництво та використання енергії з відновлюваних джерел енергії; зменшення обсягів утворення відходів та викидів у довкілля; перероблення, повторне використання та утилізація відходів; зменшення обсягів водоспоживання та підвищення ефективності використання води, економне споживання води, сталє водокористування, збереження води; діяльність щодо створення «зелених» будівель, розвитку «чистих» засобів пересування; енергетичний аудит; сталі практики ведення лісового господарства; виробництво біопалива та біопального; відновлення забрудненого (порушеного) довкілля, наприклад, деградованих або техногенно забруднених земель, забруднених водних об'єктів; захист і відновлення природних і напівприродних екосистем; освіта та навчання у сфері природоохоронних технологій, «зеленого» будівництва та зеленої економіки; - Виробництво продуктів, що відповідають принципам екодизайну: продукт придатний для повторного використання, відновлення (ремонту), а його компоненти – для оброблення і перероблення (рециклінгу); виробництво продукту є енерго- та ресурсоефективним; продукт не має значного карбонового та екологічного сліду; продукт вже зараз можна здати на перероблення, рециклінг; вся ця інформація доступна у цифровому паспорті продукту. Для прикладу можна привести побутові та професійні (промислові) мийні засоби – до них на міжнародних ринках вже зараз застосовуються такі жорсткі правила; - Підвищення стійкості громад до негативних наслідків зміни клімату. Одним зі шляхів є природоорієнтовані рішення. До таких рішень відносяться: розширення зеленої інфраструктури для пом'якшення впливу шкідливої дії вод (затоплень і підтоплень, руйнування берегової лінії, ерозії та зсувів); заходи і технології, що дозволяють зберігати якісну воду і хороший екологічний стан підземних вод, річок та водойм, наприклад, збереження заплави річок, водно-болотних угідь уздовж річок, збереження та відновлення якісного стану ґрунтів, нові технології вирощування лісів та лісокористування; кліматично розумне сільське господарство (сільське господарствф, яка дозволяє в комплексі вирішити і завдання забезпечення харчовою продукцією, і боротьби зі зміною клімату, і сприяє вловлюванню карбону з атмосфери), збереження лісів та інших багаторічних деревних насаджень, відновлення інших природних екосистем і вироблення програм їх сталого використання; - жодну особу і територію не залишати поза процесом, просувати максимальну залученість до зеленого відновлення і сприяти їй.			
Проблема №2: Неефективне та екологічно небезпечне поводження з відходами			
<i>Стратегічна ціль</i>	управління відходами відповідає сучасним викликам, у громаді розвивається циркулярна (кругова) економіка		
<i>Операційні цілі, які необхідно досягти для вирішення проблеми на кожному етапі</i>	Сформувати у громаді навички, необхідні для сучасного сталого та екологічно відповідального поводження з відходами	Перехід до сталого та ефективного управління відходами	Перехід до циркулярної (кругової) економіки
<i>Ризики</i>	Недостатнє охоплення громади планом дій з	Брак волі у громаді до будівництва	Недостатньо розвинені економічні

	Етап 1: 2022-2023 рр.	Етап 2: 2024 - 2025	Етап 3: 2026 – 2032
	поширення інформації, навчання; Найбідніші та вразливі групи населення потребують індивідуального підходу; Не визначено потужності та об'єкти, які будуть здійснювати приймання роздільно зібраних та відсортованих відходів;	відповідних об'єктів інфраструктури управління відходами; Земельні питання, необхідність внесення змін до містобудівної документації	механізми стимулювання переходу
Якісні показники досягнення цілей	100% домогосподарств здійснюють сортування та роздільне збирання побутових відходів	100% побутових відходів громади видаляються на санкціоновані полігони; Ліквідовано стихійні сміттєзвалища, безхазяйні відходи вчасно виявляються, обліковуються та видаляються; Кількість проектів будівництва об'єктів інфраструктури для ефективного управління відходами	Стійке зростання частки перероблення та утилізації відходів (відходів, які не захоронюються на полігонах);
Зв'язок з іншими галузями, напрямками	Житлово-комунальне господарство		
Завдання на досягнення цілі	Завдання 1. Стимулювати збирання та утилізацію (з переробкою та без неї) відходів, що утворилися внаслідок бойових дій; Завдання 2. Прийняти та реалізувати план дій зі стимулювання роздільного збирання побутових відходів та 100%-го переходу громади до роздільного їх	Завдання 3. Прийняти місцевий план управління відходами (з урахуванням відповідного регіонального плану); Завдання 4. Розбудова інфраструктури об'єктів управління відходами, її інтеграція в логістичні ланцюги на місцевому та вищих рівнях; Завдання 5. Підвищити рівень екологічної безпеки	Завдання 6. Досягнення цільових показників перероблення та утилізації відходів;

	Етап 1: 2022-2023 рр.	Етап 2: 2024 - 2025	Етап 3: 2026 – 2032
	збирання і сортування.	захоронення побутових відходів.	
<i>Проблема №3: Необхідність модернізації та розширення централізованого водопостачання і водовідведення, досягнення нормативного стану стічних вод перед скиданням</i>			
<i>Стратегічна ціль</i>	Чиста вода та належні санітарні умови (ціль сталого розвитку)		
<i>Операційні цілі, які необхідно досягти для вирішення проблеми на кожному етапі</i>	Забезпечення реалізації проєкту реконструкції КНС-1 з добудовою блоку повної біологічної очистки стічних вод	Реалізація проєкту реконструкції, підготовка проєктів модернізації централізованого водопостачання і водовідведення	Реалізація проєктів
<i>Ризики</i>	Спроможність громади до управління створеними потужностями та установками; Виникнення проблем, пов'язаних з земельними питаннями, необхідністю внесення змін до містобудівної документації та землеустрою		
<i>Якісні показники досягнення цілей</i>	Визначено стратегічних партнерів та інвесторів для реалізації проєкту	Стан виконання проєкту реконструкції; 100% комунальних стічних вод охоплені безпечним централізованим водовідведенням та очищенням до нормативного стану перед скиданням;	Стан виконання проєктів модернізації та розширення мереж водопостачання та водовідведення; Зростання частки громади, охоплена централізованим водопостачанням та водовідведенням
<i>Зв'язок з іншими галузями, напрямками</i>	сфера благоустрою населених пунктів, житлово-комунального господарства, будівництва та містобудування, технічного регулювання у будівництві		
<i>Завдання на досягнення цілі</i>	Завдання 1. залучити партнерів до реалізації проєкту реконструкції каналізаційної насосної станції з добудовою блоку повної біологічної очистки стічних вод;	2. Здійснити реконструкцію визначених вузлів водовідведення та очищення стічних вод згідно з проєктом; 3. Підготовка, у стратегічному партнерстві, проєктів модернізації і розширення централізованого водопостачання та водовідведення з урахуванням зелених технологій (чистих, кліматично	5. реалізувати проєкти модернізації та розширення мереж водопостачання та водовідведення, з урахуванням зелених технологій та інклюзивності.

	Етап 1: 2022-2023 рр.	Етап 2: 2024 - 2025	Етап 3: 2026 – 2032
		нейтральних, ресурсозберігаючих) та інклюзивності. 4. Залучення інвесторів до планування та реалізації зазначених проєктів.	
Проблема №4: низька спроможність у громаді до управління потрібними інфраструктурними об'єктами, а також до зеленої трансформації			
Стратегічна ціль:	Громада спроможна здійснювати ефективне планування та управління відбудованими та новими інфраструктурними об'єктами, громада підтримує і реалізує заходи, що ведуть до зеленої трансформації		
Ризики:	- недостатнє усвідомлення проблеми та її значимості для благополуччя громади; - недостатньо навичок щодо стратегічного планування, зосередженість на нагальній (поточній) проблематиці, переоцінювання значимості фінансових ресурсів для вирішення проблем громади; - недостатнє усвідомлення актуальності та переваг зеленої трансформації.		
Завдання на досягнення цілі	1. Розробити і прийняти план дій з розбудови спроможності громади до управління новими та модернізованими інфраструктурними об'єктами та зеленої трансформації (навчання і підвищення кваліфікації, заходи з обміну досвідом, поширення інформації, в тому числі екологічної, у громаді, планування і визначення необхідних та наявних ресурсів – людських, фінансових, інформаційних). (для виконання завдання доцільно підготувати окремий проєкт)		
Проблема №5: Виснаження і погіршення якості природних земельних ресурсів, що посилюється наслідками змін клімату та руйнівним впливом російської збройної агресії.			
Вирішення цієї проблеми рекомендується інтегрувати із досягненням стратегічної цілі щодо зеленого відновлення, зеленої трансформації			
Стратегічна ціль:	Охорона земель від деградації, їх стале використання (з урахуванням потреб майбутніх поколінь) Досягнення цієї цілі рекомендується інтегрувати із досягненням стратегічної цілі щодо зеленого відновлення, зеленої трансформації, особливо у секторах сільського господарства, туризму і рекреації.		
Якісні показники досягнення цілей	Зменшення та усунення деградації земель (зсувів, втрати родючості ґрунтів)		
Завдання на досягнення цілі	1. Розробити місцеву ландшафтну програму. 2. Розробити план дій із захисту земель від деградації, охорони земель та сталого землекористування на території громади, з	1. Реалізувати проєкти землеустрою та інші першочергові заходи із захисту земель від деградації відповідно до плану дій; 2. Забезпечити інтеграцію	2. Реалізувати план дій у частині охорони земель та переходу до їх сталого землекористування на території громади.

	Етап 1: 2022-2023 рр.	Етап 2: 2024 - 2025	Етап 3: 2026 – 2032
	урахуванням цілей, завдань, дій та заходів щодо зеленого відновлення (див. проблему 1).	ландшафтної програми і плану дій до місцевих програм та планів розвитку, містобудівної і землевпорядної документації.	
<i>Зв'язок з іншими галузями, напрямками</i>	Сільське господарство, сфера туризму та рекреації		

Перелік проєктів на виконання завдань для досягнення цілей, та їхня характеристика (концепції)
(проєкти потребують подальшого передінвестиційного планування і деталізації із залученням зацікавлених сторін)

Найменування проєкту	Опис проєкту, його обґрунтування	очікувані результати проєкту (з дотриманням правила SMART)	Орієнтовна потреба у фінансуванні	пропоновані джерела фінансування, а також партнери	Рамкові умови реалізації проєкту (вимоги та обмеження)	період реалізації (роки)
Модернізація та розширення інфраструктури з відведення та очищення комунальних стічних вод, для Шабівської сільської територіальної громади (Одеська область)	У громаді експлуатуються технічно застарілі, небезпечні в екологічному відношенні комунальні споруди з відведення та очищення комунальних стічних вод. Залежність у громаді від цієї системи висока: відсоток підключення мешканців громади до централізованого водовідведення складає 77%. Існує гостра необхідність у модернізації комунальних споруд з відведення та очищення комунальних стічних вод, а також розширення централізованого водовідведення на всю громаду. Також необхідно зменшити ризики для довкілля - досягнути нормативного стану стічних перед їх скиданням у водні об'єкти. На першому етапі буде проведено реконструкцію окремих вузлів інфраструктури водовідведення та очищення стічних вод. На наступних етапах, буде потрібно модернізувати решту каналізаційних мереж, оскільки 24% цих мереж перебуває в зношеному аварійному стані.	Реалізувати проєкт реконструкції каналізаційної насосної станції з добудовою блоку повного біологічного очищення стічних вод продуктивністю 200 куб.м/добу; Досягнути нормативного стану зворотних вод перед їх скиданням (згідно з дозволом на скидання зворотних вод); Зменшити втрати води у мережі водовідведення до 5%; встановити вимірювальну апаратуру для обліку зворотних вод та контролю їх показників; інші результати проєкту, що характеризують зелену трансформацію; інші результати	На першому і другому етапах - 172,714 тис євро (6 млн грн станом на початок 2021 року)		Вже наявний проєкт «Реконструкція КНС-1 з добудовою блоку повної біологічної очистки стічних вод по технології BIOTAL продуктивністю 200 куб.м/добу з введенням першої черги продуктивністю 100 куб.м/добу в с. Бритівка Шабівської сільської ради Білгород-Дністровського району Одеської області»; Правила охорони поверхневих вод від забруднення зворотними водами, затверджені постановою КМУ від 25 березня 1999 р. N 465; Вимоги до водокористувачів згідно з Водним кодексом;	2023-2032

Найменування проекту	Опис проекту, його обґрунтування	очікувані результати проекту (з дотриманням правила SMART)	Орієнтовна потреба у фінансуванні	пропоновані джерела фінансування, а також партнери	Рамкові умови реалізації проекту (вимоги та обмеження)	період реалізації (роки)
	Також будуть потрібне встановлення та обслуговування вимірювальної апаратури, що здійснює облік об'ємів скидання води, контроль за якістю і кількістю скинутих зворотних вод.	проекту, що характеризують інклюзивність.				
Охорона та захист земель від деградації і стале землекористування у громаді	Мета: вирішити нагальні проблеми із деградацією земель через зсуви, здійснити перехід до сталого землекористування. Етапи (або операційні цілі): 1) Експертиза існуючих проблем із абразією берегів та зсувами земель (різнопланова наукова та інженерно-технічна експертиза, із залученням кількох незалежних експертних організацій), отримання висновків та рекомендацій щодо шляхів та заходів захисту земель; 2) Розроблення і прийняття місцевої програми заходів з боротьби із зсувами та деградацією земель. Прийняття в рамках програми проєктної документації та реалізація проєктів; 3) Розроблення і прийняття плану дій з переходу до сталого землекористування, досягнення нульової деградації земель.	Розроблено і прийнято місцеву програму заходів з боротьби із зсувами та деградацією земель; Кількість і частка проєктів і заходів, реалізованих відповідно до прийнятої програми; Зменшено або усунуто негативний вплив руйнування берегів на стан земель та безпеку громади; Розроблено і прийнято план дій з переходу до сталого землекористування, досягнення нульової деградації земель на території громади; Стан виконання прийнятого плану дій; Стан реалізації робочих проєктів	Необхідні техніко-економічні розрахунки	FAO та її ініціатива Global Soil Partnership (https://www.fao.org/global-soil-partnership/); експертні організації – внутрішні (НАН України) та зовнішні – Joint Research Center при Європейській Комісії ЄС; Програма LIFE ЄС	Закон України «Про охорону земель»; Вимоги Земельного кодексу, Закону України «Про землеустрій», іншого земельного законодавства щодо проєктів землеустрою з метою захисту земель від зсувів, іншої деградації, консервації деградованих та малопродуктивних земель; Порядок консервації земель, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19 січня 2022 р. № 35	2023-2032

Найменування проекту	Опис проекту, його обґрунтування	очікувані результати проекту (з дотриманням правила SMART)	Орієнтовна потреба у фінансуванні	пропоновані джерела фінансування, а також партнери	Рамкові умови реалізації проекту (вимоги та обмеження)	період реалізації (роки)
		землеустрою щодо захисту земель від зсувів та іншої деградації				
Ландшафтна програма для сталого просторового розвитку і землекористування громади (Пілотний проєкт з ландшафтного планування)	Цей проєкт може впливати з попереднього, і виконуватися для реалізації 2-го і 3-го етапів (операційних цілей) попереднього проєкту. Завдання Ландшафтної програми: як збалансувати сільськогосподарські угіддя, які землі вивести з ріллі, де створити екологічно стабілізуючі угіддя – полезахисні лісосмуги, захисні насадження (протиерозійні, берегозахисні); управління територією з метою зменшення та усунення деградації земель. Захист земель від ерозії, зсувів, втрати родючості ґрунтів. управління територією з метою охорони водних об'єктів – річок, водойм, водоносних горизонтів, що використовуються як джерела питного і господарсько-побутового водопостачання. Природоорієнтовані та інші заходи охорони. Ландшафтна програма не є офіційним документом, але може використовуватися як наукове (еколого-економічне)	Підготовлено ландшафтну програму і використано її як наукове обґрунтування при підготовці, програм, планів та проєктів землеустрою щодо захисту земель від деградації, охорони земель та сталого землекористування на території громади	Необхідні техніко-економічні розрахунки	експертні організації – внутрішні (НАН України) та зовнішні – Joint Research Center при Європейській Комісії ЄС; Програма LIFE ЄС	Вимоги законодавства щодо проєктів землеустрою та охорони земель. Керівні документи у ЄС: Європейська зелена угода (Green Deal), Земельна стратегія ЄС – 2030. Щодо захисту земель від деградації: Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council establishing a framework for the protection of soil and amending Directive 2004/35/EC/* COM/2006/0232 Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - Thematic Strategy for Soil Protection [SEC(2006)620] [SEC(2006)1165] /* COM/2006/0231.	2023-2025 (період виконання три роки)

Найменування проекту	Опис проекту, його обґрунтування	очікувані результати проекту (з дотриманням правила SMART)	Орієнтовна потреба у фінансуванні	пропоновані джерела фінансування, а також партнери	Рамкові умови реалізації проекту (вимоги та обмеження)	період реалізації (роки)
	обґрунтування при розробленні містобудівної документації та у землеустрої. Особливості проекту: наукова ємність, наукова і технічна інноваційність, зв'язок з цілями сталого розвитку (сталий розвиток міст і громад, відповідальне споживання та виробництво, захист екосистем суші, опосередковано може сприяти іншим цілям сталого розвитку), зв'язок з кліматичною політикою (сектор «землекористування, зміни у землекористуванні та лісове господарство»), мультисекторальність (зв'язок із містобудуванням, сільським господарством, лісовим господарством, охорона довкілля). Обґрунтування проекту: просторовий розвиток та землекористування на місцевому рівні мають забезпечувати можливість сталого розвитку, тобто, розвитку з урахуванням інтересів і потреб майбутніх поколінь. Екологічно нестабільні угіддя, а також господарська діяльність, що має значний вплив на довкілля, мають урівноважуватися з екологічно стабільними					

Найменування проекту	Опис проекту, його обґрунтування	очікувані результати проекту (з дотриманням правила SMART)	Орієнтовна потреба у фінансуванні	пропоновані джерела фінансування, а також партнери	Рамкові умови реалізації проекту (вимоги та обмеження)	період реалізації (роки)
	угіддями таким чином, щоб зберігалася здатність навколишнього природного середовища поглинати забруднення і шкідливі впливи, відновлювати природні ресурси, підтримувати на високому рівні біорізноманіття як незамінний фактор перетворень у природі. Планується розробити місцеву ландшафтну програму. Ландшафтна програма не є офіційним документом, проте, розробляється із залученням науково-технічного потенціалу, міститиме науково обґрунтовані рекомендації до управління територіями та в подальшому може використовуватися при розробленні містобудівної документації та землеустрою. Метою ландшафтної програми є забезпечення сталого просторового розвитку, такого управління територіями та землями, що дозволяє підтримувати екологічний баланс, запобігати деградації природних ресурсів (земель, місцевих водних об'єктів), скороченню біологічного та ландшафтного різноманіття. Очікується, що у ландшафтній програмі, розробленій з метою					

Найменування проекту	Опис проекту, його обґрунтування	очікувані результати проекту (з дотриманням правила SMART)	Орієнтовна потреба у фінансуванні	пропоновані джерела фінансування, а також партнери	Рамкові умови реалізації проекту (вимоги та обмеження)	період реалізації (роки)
	сталого просторового розвитку, буде запропоновано показники оптимального співвідношення різних угідь для збалансування ландшафтів і забезпечення високої асиміляційної здатності навколишнього природного середовища, еколого-економічне обґрунтування впорядкування угідь, можливості виведення з обігу та консервації деградованих земель, схему розвитку екологічної мережі.					
Розбудова на місцевому рівні інфраструктури об'єктів управління відходами, з метою створення нових логістичних ланцюгів, підвищення рівня екологічної безпеки в управлінні відходами та переходу до циркулярної економіки	забезпечити на місцевому рівні спроможність і потужності для ланцюга різноманітних операцій поводження з відходами. Це можуть бути установки і потужності, що дозволяють сортувати відходи, переробляти їх та утилізувати, знижувати рівень їх небезпечності та зменшувати обсяги захоронення. До потенційних об'єктів відносяться: сортувальні центри, станції компостування органічних відходів (в т.ч. сільськогосподарських), заводи з механіко-біологічної переробки ТПВ, з переробки відпрацьованих нафтопродуктів або оброблення інших небезпечних відходів, з виробництва енергії з відходів	Кількість нових (збудованих) об'єктів з інфраструктури управління відходами; Обсяги відходів, щодо яких здійснюється оброблення, перероблення, утилізація на нових (збудованих) об'єктах; Частка відходів, що утворюються у громаді та захоронення яких на полігонах попереджено (не здійснюється) завдяки	Необхідне передінвестиційне планування та техніко-економічне обґрунтування		Законодавство про управління відходами (з урахуванням нещодавно прийнятих змін). Керівні документи ЄС: Директива 2008/98/ЄС Про відходи	2023-2032

Найменування проекту	Опис проекту, його обґрунтування	очікувані результати проекту (з дотриманням правила SMART)	Орієнтовна потреба у фінансуванні	пропоновані джерела фінансування, а також партнери	Рамкові умови реалізації проекту (вимоги та обмеження)	період реалізації (роки)
	(твердих, рідких), установки з утилізації біогазу з полігону для розміщення відходів. Може розглядатися установки з перероблення відпрацьованих пневматичних шин; з паерероблення та повторного використання відходів деревини, пластику і бетону, що утворилися внаслідок вибухів та руйнувань. Подрібнені матеріали можна повторно використовувати як наповнювачі. Пластик і дерево можуть служити матеріалами для виготовлення зовнішніх будівельних конструкцій (сайдингових панелей), якими облицьовують фасади.	переробленню чи утилізації на нових (збудованих) об'єктів з інфраструктури управління відходами; Логістичні ланцюги та економічний ефект від інфраструктури управління відходами на території громади;				

5.2 Рекомендації щодо проектування та будівництва очисних споруд

Проектна пропозиція

Назва проекту:

Модернізація та розширення інфраструктури з відведення та очищення комунальних стічних вод, для Шабівської сільської територіальної громади (Одеська область).

Обґрунтування проекту:

У громаді експлуатуються технічно застарілі, небезпечні в екологічному відношенні комунальні споруди з відведення та очищення комунальних стічних вод. Залежність у громаді від цієї системи висока: відсоток підключення мешканців громади до централізованого водовідведення складає 77%.

Існує гостра необхідність у модернізації комунальних споруд з відведення та очищення комунальних стічних вод, а також розширення централізованого водовідведення на всю громаду. Також необхідно зменшити ризики для довкілля - досягнути нормативного стану стічних перед їх скиданням у водні об'єкти.

На першому етапі буде проведено реконструкцію окремих вузлів інфраструктури водовідведення та очищення стічних вод. На наступних етапах, буде потрібно модернізувати решту каналізаційних мереж, оскільки 24% цих мереж перебуває в зношеному аварійному стані. Також будуть потрібне встановлення та обслуговування вимірювальної апаратури, що здійснює облік об'ємів скидання води, контроль за якістю і кількістю скинутих зворотних вод.

Стан до війни

З метою централізованого водовідведення, у громаді експлуатується каналізаційно-насосна станція. Період її експлуатації майже 40 років. Станція відпрацювала свій експлуатаційний та технологічний ресурс, обладнання застаріле та знаходиться в аварійному стані. Через незадовільний технічний стан водовідведення, стічні води потрапляють до підземних вод та гирла річки Дністер (Дністровського лиману), що впадає у Чорне море. Це несе загрозу довкіллю та здоров'ю населення.

Відсоток підключення населення громади до централізованого водовідведення складає 77%. Решта мешканців використовують непристосовані споруди (надвірні туалети, вигрібні ями).

З метою очищення стічних вод, розширення мережі водопостачання, у 2021 році Шабівською сільською радою було розроблено проект з реконструкції каналізаційної насосної станції №1 (с. Бритівка) та укладено договір підряду №106 від 16.11.2021 року з ТОВ «Білдінг інвест» на проведення будівельних робіт по об'єкту «Реконструкція КНС-1 з добудовою блоку повної біологічної очистки стічних вод по технології BIOTAL продуктивністю 200 куб.м/добу з введенням першої черги продуктивністю 100 куб.м/добу в с. Бритівка Шабівської сільської ради Білгород-Дністровського району Одеської області».

Для реалізації проекту реконструкції на даний час недостатньо фінансування.

Стратегічні цілі проекту:

- Відбудувати зношену інфраструктуру з відведення та очищення комунальних стічних вод за принципом “build back better”;
- Забезпечити перехід до нульового забруднення довкілля і до зелених технологій;
- збільшити охоплення громади централізованим водовідведенням та очищенням стічних вод, з дотриманням принципу інклюзії;
- Чиста вода та належні санітарні умови (ціль сталого розвитку).

Операційні цілі (етапи) проекту:

1. Залучити партнерів до реалізації вже підготовленого проекту реконструкції каналізаційної насосної станції з добудовою блоку повного біологічного очищення стічних вод. Можливо, буде потрібна додаткова експертиза наявного проекту реконструкції;
2. Реалізувати проект реконструкції, з досягненням переходу до нульового забруднення;
3. Залучити інвесторів і стратегічних партнерів до планування та реалізації проектів: модернізації та розширення мереж централізованого водовідведення; встановлення вимірювальної апаратури для обліку зворотних вод та контролю їх показників; модернізації водопостачання та водовідведення з урахуванням зелених технологій (чистих, кліматично нейтральних, ресурсозберігаючих) та інклюзивності.

Ризики:

- Спроможність громади до управління створеними потужностями та установками;
- Виникнення проблем, пов'язаних з земельними питаннями, необхідністю внесення змін до містобудівної документації та землеустрою.

Період виконання:

2023-2032.

Фінансова потреба: для досягнення операційних цілей №1 та 2 – 172,714 тис євро (6 млн грн станом на початок 2021 року), з них у 2021 році вже надано громаді у формі державної субвенції 57,571 тис євро (2 млн грн).

Для досягнення третьої операційної цілі потрібні фінансові і техніко-економічні розрахунки.

Територія, на яку проект матиме вплив:

Шабівська сільська територіальна громада, загальна чисельність населення 14928 осіб.

Орієнтована кількість отримувачів вигоди: орієнтовно 11 тис осіб громади (оскільки близько 77% мешканців підключені до централізованого водовідведення). Модернізація водовідведення створює можливості для збільшення в майбутньому цієї частки мешканців у громаді, що користуватимуться послугою водовідведення та доступом до санітарії.

Потенційні партнери:

Швейцарсько-український проект DESPRO «Підтримка децентралізації в Україні», в рамках програми «Вода в село».

ЮРИДИЧНА ОСНОВА – АКТУАЛЬНІ НОРМИ ЗАКОНОДАВСТВА

(станом на 1 листопада 2022 року)

[jms](#)

1) Конституція України (Розділ XI МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ)

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2) Закон України “Про засади державної регіональної політики” із змінами, внесеними згідно із Законом № 2389-IX від 09.07.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>

3) Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” із змінами, внесеними згідно із Законами №2292-IX від 31.05.2022, №2321-IX від 20.06.2022, №2392-IX від 09.07.2022, № 394-IX від 09.07.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

4) Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування»:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2493-14#Text>

5) Закон України “Про правовий режим воєнного стану” із змінами, внесеними згідно із Законами № 2124-IX від 15.03.2022, № 2126-IX, від 15.03.2022, № 2158-IX від 24.03.2022, № 2193-IX від 14.04.2022, № 2257-IX від 12.05.2022, № 2259-IX від 12.05.2022, № 2247-IX від 12.05.2022, № 2394-IX від 09.07.2022, № 2526-IX від 16.08.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

6) Закон України “Про основи національного спротиву” із змінами, внесеними згідно із Законами №2024-IX від 27.01.2022, № 2170-IX від 01.04.2022, №2237-IX від 03.05.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>

7) Бюджетний кодекс України – із змінами, внесеними згідно із Законами № 2118-IX від 03.03.2022, № 2127-IX від 15.03.2022, № 2134-IX від 15.03.2022, № 2192-IX від 14.04.2022, № 2390-IX від 09.07.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>

8) Податковий кодекс України – із змінами, внесеними згідно із Законами № 2118-IX від 03.03.2022, № 2120-IX від 15.03.2022, № 2139-IX від 15.03.2022, № 2142-IX від 24.03.2022, № 2173-IX від 01.04.2022, № 2192-IX від 14.04.2022, № 2214-IX від 21.04.2022, № 2260-IX від 12.05.2022, № 2261-IX від 12.05.2022, № 2273-IX від 22.05.2022, № 2284-IX від 31.05.2022, № 2290-IX від 31.05.2022, № 2308-IX від 19.06.2022, № 2325-IX від 21.06.2022, № 2330-IX від 21.06.2022, № 2480-IX від 29.07.2022, № 2516-IX від 15.08.2022, №2520-IX від 15.08.2022

10) Земельний кодекс України – із змінами, внесеними згідно із Законами № 2145-IX від 24.03.2022, № 2079-IX від 17.02.2022 №2247-IX від 12.05.2022, № 2321-IX від 20.06.2022, № 2530-IX від 16.08.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>

11) Лісовий кодекс України – із змінами, внесеними згідно із Законом №2321-IX від 20.06.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text>

12) Закон України «Про доступ до публічної інформації»:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2939-17#Text>

13) Закон України «Про публічні закупівлі» - із змінами, внесеними згідно із Законами № 2229-IX від 21.04.2022, № 2386-IX від 09.07.2022, № 2526-IX від 16.08.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text>

14) Закон України «Про запобігання корупції» - із змінами, внесеними згідно із Законами № 2280-IX від 31.05.2022, № 2322-IX від 20.06.2022, № 2381-IX від 08.07.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>

15) Закон України “Про ринок електричної енергії” – із змінами, внесеними згідно із Законами № 2371-IX від 08.07.2022, № 2479-IX від 29.07.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19#n1354>

16) Закон України “Про повну загальну середню освіту” – із змінами, внесеними згідно із Законами № 2157-IX від 24.03.2022, №2208-IX від 14.04.2022, № 2315-IX від 19.06.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#n977>

17) Закон України “Про професійну (професійно-технічну) освіту” – із змінами, внесеними згідно із Законами № 2153-IX від 24.03.2022, № 2312-IX від 19.06.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

9) Господарський кодекс України – із змінами, внесеними згідно із Законами № 2253-IX від 12.05.2022, № 2389-IX від 09.07.2022, №2463-IX від 27.07.2022, № 2479-IX від 29.07.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/436-15#Text>

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text>

18) Закон України “Про інвестиційну діяльність” – із змінами, внесеними згідно із Законом № 2254-IX від 12.05.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#n224>

19) Закон України «Про господарські товариства»

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1576-12#Text>

20) Закон України “Про оренду державного та комунального майна” – із змінами, внесеними згідно із Законом № 2181-IX від 01.04.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-20#n458>

21) Закон України “Про будівельні норми” – із змінами, внесеними згідно із Законом № 2254-IX від 12.05.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1704-17#n3>

22) Закон України “Про регулювання містобудівної діяльності” – із змінами, внесеними згідно із Законами № 2139-IX від 15.03.2022, №2254-IX від 12.05.2022, № 2259-IX від 12.05.2022, № 2392-IX від 09.07.2022, № 2530-IX від 16.08.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>

23) Закон України “Про землеустрій” – із змінами, внесеними згідно із Законами № 2145-IX від 24.03.2022, № 2247-IX від 12.05.2022, № 2321-IX від 20.06.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>

24) Закон України “Про охорону земель” – із змінами, внесеними згідно із Законами № 2247-IX від 12.05.2022, № 2321-IX від 20.06.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>

25) Закон України “Основи законодавства України про охорону здоров’я” – із змінами, внесеними згідно із Законами № 2347-IX від 01.07.2022, № 2379-IX від 08.07.2022, № 2494-IX від 29.07.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>

26) Закон України “Про державні фінансові гарантії медичного

32) Закон України “Про благодійну діяльність та благодійні організації” - із змінами, внесеними згідно із Законами № 2107-IX від 03.03.2022, № 2173-IX від 01.04.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>

33) Закон України "Про Державний бюджет України на 2021 рік":

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1082-20#Text>

34) Закон України "Про Державний бюджет України на 2022 рік" - із змінами, внесеними згідно із Законами № 2118-IX від 03.03.2022, № 2120-IX від 15.03.2022, № 2135-IX від 15.03.2022, № 2218-IX від 21.04.2022, № 2280-IX від 31.05.2022, № 2290-IX від 31.05.2022, №2385-IX від 09.07.2022, № 2481-IX від 29.07.2022, № 2517-IX від 15.08.2022, № 2549-IX від 30.08.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text>

35) Постанова Кабінету Міністрів України від 27 січня 2016 р. №70 {Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ ...№ 327 від 20.03.2022, № 419 від 09.04.2022, № 920 від 19.08.2022} “Про порядок підготовки, реалізації, проведення

jms

обслуговування населення” – із змінами, внесеними згідно із Законами № 2347-IX від 01.07.2022, № 2471-IX від 28.07.2022, №2494-IX від 29.07.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text>

27) Закон України “Про реабілітацію у сфері охорони здоров’я” – із змінами, внесеними згідно із Законами № 2347-IX від 01.07.2022, №2494-IX від 29.07.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#n265>

28) Закон України “Про фахову передвищу освіту” – із змінами, внесеними згідно із Законами № 2153-IX від 24.03.2022, № 2157-IX від 24.03.2022, № 2471-IX від 28.07.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#n1258>

29) Закон України “Про вищу освіту” – із змінами, внесеними згідно із Законами № 2153-IX від 24.03.2022, № 2157-IX від 24.03.2022, № 2471-IX від 28.07.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#n1169>

30) Закон України “Про державну допомогу суб’єктам господарювання” – із змінами, внесеними згідно із Законами № 2134-IX від 15.03.2022, № 2175-IX від 01.04.2022, № 2313-IX від 19.06.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18#Text>

31) Закон України “Про гуманітарну допомогу” - із змінами, внесеними згідно із Законами № 2118-IX від 03.03.2022, № 2228-IX від 21.04.2022}

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text>

моніторингу та завершення реалізації проєктів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/70-2016-%D0%BF#n15>

36) Постанова Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2021 р. № 1324 {Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 811 від 19.07.2022} “Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проєктів у рамках Програми з відновлення України”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1324-2021-%D0%BF#n10>

37) [Постанова Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2016 р. № 646](#) {Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ ... № 768 від 07.07.2022} “Про затвердження Порядку створення, ведення та доступу до відомостей Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/646-2016-%D0%BF#n8>

38) Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 “Про введення воєнного стану в Україні”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>

39) Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 67/2022 “Про невідкладні заходи щодо фінансового забезпечення функціонування держави в умовах воєнного стану”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67/2022#Text>

40) Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 68/2022 “Про утворення військових адміністрацій”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2022#Text>

41) Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 69/2022 “Про загальну мобілізацію”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/69/2022#Text>

42) Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 70/2022 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 24 лютого 2022 року “Про введення в дію плану оборони України та Зведеного плану територіальної оборони України”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/70/2022#Text>

43) Постанова Правління Національного банку України від 24.02.2022 № 22 “Про особливості підтримання ліквідності банків у період дії воєнного стану”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0022500-22#Text>

44) Постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2022 р. № 153 “Про окремі питання щодо забезпечення здійснення імпорту”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2022-%D0%BF#Text>

45) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2022 р. № 181-р “Питання запровадження та забезпечення здійснення заходів правового режиму воєнного стану в Україні”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/181-2022-%D1%80#Text>

46) Постанова Кабінету Міністрів України від 25 лютого 2022 р. №156 “Про випуск облігацій внутрішньої державної позики “Військові облігації”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-2022-%D0%BF#Text>

47) Постанова Кабінету Міністрів України від 2 березня 2022 р. № 185 “Деякі питання здійснення публічних закупівель товарів, робіт

48) Закон України від 3 березня 2022 року №2114-IX “Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2114-20#Text>

49) Постанова Кабінету Міністрів України від 09 червня 2021 р. №590 {Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 188 від 04.03.2022, № 210 від 06.03.2022, № 240 від 10.03.2022, № 308 від 17.03.2022, № 322 від 19.03.2022, № 346 від 21.03.2022, № 381 від 29.03.2022, № 420 від 09.04.2022, № 469 від 19.04.2022, № 520 від 03.05.2022, № 572 від 13.05.2022, № 613 від 20.05.2022, № 765 від 07.07.2022, № 831 від 22.07.2022, № 978 від 27.08.2022, № 996 від 07.09.2022} “Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-%D0%BF#n38>

50) Закон України від 15 березня 2022 року №2132-IX “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності у сфері довілля та щодо цивільного захисту на період дії воєнного стану і у відбудовний період”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2132-20#Text>

51) Закон України від 15 березня 2022 року №2137-IX “Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України “Про електронні комунікації” щодо підвищення ефективності досудового розслідування “за гарячими слідами” та протидії кібератакам”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2137-20#Text>

52) Закон України від 15 березня 2022 року №2136-IX “Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>

53) Постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 р. № 332 “Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-2022-%D0%BF#n54>

і послуг для задоволення нагальних потреб функціонування держави в умовах воєнного стану”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-2022-%D0%BF#n5>

55) Закон України від 24 березня 2022 року №2145-IX “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-20#Text>

56) Закон України від 24 березня 2022 року №2157-IX “Про внесення змін до деяких законів України у сфері освіти”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2157-20#Text>

57) Закон України від 24 березня 2022 року №2143-IX “Про ратифікацію Гарантійної угоди (Додаткове фінансування для протидії COVID-19 в рамках Проекту доступу до довготермінового фінансування) між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2143-20#Text>

58) Закон України від 24 березня 2022 року №2147-IX “Про внесення змін до Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" щодо запровадження комплексного огляду системи соціального захисту ветеранів війни”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-20#Text>

59) Закон України від 24 березня 2022 року №2153-IX “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв’язку з внесенням змін до Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту””

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2153-20#Text>

60) Постанова Кабінету Міністрів України від 26 березня 2022 р. № 380 “Про збір, обробку та облік інформації про пошкоджене та знищене нерухоме майно внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/380-2022-%D0%BF#n22>

61) Закон України від 01 квітня 2022 року №2168-IX “Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення допоміжними засобами реабілітації осіб, постраждалих внаслідок військової агресії Російської Федерації проти України”

54) Постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 р. № 326 “Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2022-%D0%BF#n12>

64) Закон України від 21 квітня 2022 року №2220-IX “Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування сфер зайнятості та загальнообов’язкового державного соціального страхування на випадок безробіття під час дії воєнного стану”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2220-20#Text>

65) Закон України від 21 квітня 2022 року №2215-IX “Про дерадянізацію законодавства України”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2215-20#Text>

66) Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2022 р. №495 “Деякі заходи з формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/495-2022-%D0%BF#Text>

67) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2022р. №327-р “Про затвердження плану заходів забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/327-2022-%D1%80#Text>

68) Закон України від 3 травня 2022 року №2233-IX “Про ратифікацію Угоди між Україною, з однієї сторони, і Європейським Союзом та Європейським співтовариством з атомної енергії, з іншої сторони, про участь України у Рамковій програмі з досліджень та інновацій "Горизонт Європа" та Програмі з досліджень та навчання Європейського співтовариства з атомної енергії (2021-2025), комплементарній до Рамкової програми з досліджень та інновацій "Горизонт Європа”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-20#Text>

62) Закон України від 14 квітня 2022 року №2193-IX “Про внесення змін до деяких законів України щодо надання соціальних послуг у разі введення надзвичайного або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2193-20#Text>

63) Указ Президента України від 21 квітня 2022 року № 266/2022 “Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/2022#Text>

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2233-20#Text>

69) Закон України від 12 травня 2022 року №2246-IX “Про внесення змін до деяких законів України щодо безперебійного виробництва та постачання сільськогосподарської продукції під час воєнного стану”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-20#Text>

70) Закон України від 12 травня 2022 року №2247-IX “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2247-20#Text>

71) Закон України від 12 травня 2022 року №2254-IX “Про внесення змін до деяких законів України щодо першочергових заходів реформування сфери містобудівної діяльності”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2254-20#Text>

72) Закон України від 12 травня 2022 року №2253-IX “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту прав працівників”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2253-20#Text>

73) Закон України 12 травня 2022 року № 2259-IX “Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2259-20#Text>

74) Указ Президента України від 17 травня 2022 року № 344/2022 “Про невідкладні заходи щодо об'єднання зусиль для підтримки України”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2022#Text>

75) Указ Президента України від 17 травня 2022 року № 345/2022 “Про визначення збитків, завданих Україні внаслідок війни”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/345/2022#Text>

76) Указ Президента України від 18 травня 2022 року № 346/2022 “Про робочу групу з розробки та впровадження міжнародно-правових механізмів відшкодування шкоди, завданої Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації”

80) Постанова Кабінету Міністрів України від 27 травня 2022 р. № 634 “Про особливості оренди державного та комунального майна у період воєнного стану”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/634-2022-%D0%BF#Text>

81) Закон України від 19 червня 2022 року №2312-IX “Про внесення змін до Закону України “Про професійну (професійно-технічну) освіту” щодо окремих аспектів підготовки кваліфікованих робітників в умовах воєнного стану та відновлення економіки”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2312-20#Text>

82) Закон України від 19 червня 2022 року №2315-IX “Про внесення зміни до розділу Х “Прикінцеві та перехідні положення” Закону України “Про повну загальну середню освіту” щодо врегулювання окремих питань освітньої діяльності в умовах воєнного стану”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2315-20#Text>

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/346/2022#Text>

77) Закон України від 22 травня 2022 року №2267-IX “Про внесення змін до статті 30-1 Закону України “Про охорону дитинства” щодо законного представництва деяких категорій дітей під час дії надзвичайного або воєнного стану в Україні”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2267-20#Text>

78) Закон України від 22 травня 2022 року №2271-IX “Про внесення змін до Закону України “Про лікарські засоби” щодо обмеження обігу лікарських засобів, виробництво яких розташовано на території Російської Федерації або Республіки Білорусь, а також щодо вивезення лікарських засобів з України”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2271-20#Text>

79) Закон України від 22 травня 2022 року №2278-IX “Про ратифікацію Договору гарантії (Проект “Україна - Підвищення стійкості енергосистеми для європейської інтеграції енергомережі (Встановлення гібридних систем з виробництва електроенергії в ПрАТ “Укргідроенерго”) між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку та Договору гарантії (Проект “Україна - Підвищення стійкості енергосистеми для європейської інтеграції енергомережі (Встановлення гібридних систем з виробництва електроенергії в ПрАТ “Укргідроенерго”) між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку, що діє в якості виконавця від імені Фонду чистих технологій”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2278-20#Text>

83) Закон України від 19 червня 2022 року №2313-IX “Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання розвитку українського книговидавництва і книгорозповсюдження”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2313-20#Text>

84) Закон України від 19 червня 2022 року №2307-IX “Про внесення зміни до розділу 6 “Прикінцеві та перехідні положення” Закону України “Про Український культурний фонд”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2307-20#Text>

85) Закон України від 20 червня 2022 року №2322-IX “Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text>

86) Закон України від 20 червня 2022 року №2320-IX “Про управління відходами”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text>

87) Закон України від 21 червня 2022 року №2325-IX “Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо перегляду окремих пільг з оподаткування”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2325-20#Text>

88) Закон України від 21 червня 2022 року №2330-IX “Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення сприятливих умов для діяльності індустріальних парків в Україні”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2330-20#Text>

89) Постанова Кабінету Міністрів України від 21 червня 2022 р. № 738 “Деякі питання надання грантів бізнесу”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-2022-%D0%BF#Text>

jms

90) Постанова Кабінету Міністрів України від 24 червня 2022 р. № 736 “Про реалізацію експериментального проекту щодо надання на конкурсних засадах фінансової підтримки стартапам в Україні, у

99) Закон України від 09 липня 2022 року №2392-IX “Про внесення змін до деяких законів України щодо створення умов для запровадження комплексної термомодернізації будівель”

тому числі в сфері інформаційних технологій”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/736-2022-%D0%BF#Text>

91) Постанова Кабінету Міністрів України від 24 червня 2022 р. № 739 “Деякі питання надання грантів для переробних підприємств”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/739-2022-%D0%BF#Text>

92) Закон України від 01 липня 2022 року №2347-IX “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення надання медичної допомоги”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2347-20#Text>

93) Закон України від 01 липня 2022 року №2352-IX “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2352-20#Text>

94) Постанова Кабінету Міністрів України від 01 липня 2022 р. № 741 “Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо забезпечення реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/741-2022-%D0%BF#Text>

95) Закон України від 08 липня 2022 року №2381-IX “Про внесення змін до Закону України “Про запобігання корупції” щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2381-20#Text>

96) Закон України від 09 липня 2022 року №2389-IX “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20#Text>

97) Закон України від 09 липня 2022 року №2390-IX “Про внесення змін до розділу VI “Прикінцеві та перехідні положення” Бюджетного кодексу України щодо посилення гнучкості місцевих бюджетів та підвищення оперативності прийняття рішень”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2392-20#Text>

100) Закон України від 09 липня 2022 року №2394-IX “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо уточнення повноважень суб’єктів забезпечення цивільного захисту та імплементації норм міжнародного гуманітарного права у сфері цивільного захисту”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2394-20#Text>

101) Закон України від 18 липня 2022 року №2398-IX “Про ратифікацію Угоди про грант Фонду Е5Р (Проект “Енергоефективність громадських будівель в Україні”) між Україною та Європейським інвестиційним банком та Угоди про надання інвестиційного гранту (Проект “Енергоефективність громадських будівель в Україні”) між Україною та Європейським інвестиційним банком”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-20#Text>

102) Закон України від 18 липня 2022 року №2421-IX “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання трудових відносин з нефіксованим робочим часом”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2421-20#Text>

103) Закон України від 19 липня 2022 року №2434-IX “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення регулювання трудових відносин у сфері малого і середнього підприємництва та зменшення адміністративного навантаження на підприємницьку діяльність”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2434-20#Text>

104) Постанова Кабінету Міністрів України від 22 липня 2022 р. №824 “Деякі питання отримання, розподілу, використання та обліку гуманітарної допомоги для задоволення потреб енергетики в умовах воєнного стану”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/824-2022-%D0%BF#Text>

105) Постанова Кабінету Міністрів України від 22 липня 2022 р. №821 “Про затвердження Порядку проведення

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2390-20#Text>

98) Закон України від 09 липня 2022 року №2393-IX “Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення механізму регулювання викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2393-20#Text>

107) Закон України від 27 липня 2022 року №2454-IX “Про щомісячну грошову виплату деяким категоріям громадян”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2454-20#Text>

108) Закон України від 27 липня 2022 року №2459-IX “Про внесення змін до деяких законів України щодо врегулювання простроченої заборгованості у період дії воєнного стану в Україні”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2459-20#Text>

109) Закон України від 27 липня 2022 року №2457-IX “Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування інтегрованих інформаційних систем у сфері освіти”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2457-20#Text>

110) Закон України від 28 липня 2022 року №2470-IX “Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері активної протидії агресії у кіберпросторі”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2470-20#Text>

111) Закон України від 28 липня 2022 року №2468-IX “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо сприяння процесам релокації підприємств в умовах воєнного стану та економічного відновлення держави”

моніторингу рівня безпеки об’єктів критичної інфраструктури”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/821-2022-%D0%BF#Text>

106) Закон України від 27 липня 2022 року №2463-IX “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей діяльності фінансового сектору у зв’язку із введенням воєнного стану в Україні”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2463-20#Text>

116) Закон України від 29 липня 2022 року №2494-IX “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення доступності медичної та реабілітаційної допомоги у період дії воєнного стану”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2494-20#Text>

117) Закон України від 29 липня 2022 року №2479-IX “Про особливості регулювання відносин на ринку природного газу та у сфері теплопостачання під час дії воєнного стану та подальшого відновлення їх функціонування”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2479-20#Text>

118) Закон України від 29 липня 2022 року №2486-IX “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення вимог цивільного захисту під час планування та забудови територій”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2486-20#Text>

119) Постанова Кабінету Міністрів України від 29 липня 2022 р. № 879 “Деякі питання фінансування робіт з відновлення зруйнованого майна та інфраструктури”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/879-2022-%D0%BF#Text>

120) Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2022 р. № 891 “Про реалізацію експериментального проекту щодо взяття на державний облік (зняття з обліку і коригування відомостей про об’єкт) об’єктів, які справляють або можуть справити шкідливий вплив на здоров’я людей і стан атмосферного повітря, видів та обсягів забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферне повітря, в електронній формі”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/891-2022-%D0%BF#Text>

121) Указ Президента України від 8 серпня 2022 року № 568/2022 “Про Координаційну раду з питань захисту та безпеки дітей”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2468-20#Text>

112) Закон України від 29 липня 2022 року №2490-IX “Про внесення змін до статті 10-1 Закону України “Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей” щодо рівних можливостей матері і батька, які є військовослужбовцями, на догляд за дитиною в особливий період”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2490-20#Text>

113) Закон України від 29 липня 2022 року №2488-IX “Про внесення зміни до пункту 5 статті 8 Закону України “Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей” щодо системи переходу від військової кар’єри до цивільного життя”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2488-20#Text>

114) Закон України від 29 липня 2022 року №2477-IX “Про ратифікацію Фінансової угоди “Програма підтримки професійно-технічної освіти в Україні” між Україною та Європейським інвестиційним банком”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2477-20#Text>

115) Закон України від 29 липня 2022 року №2493-IX “Про внесення зміни до статті 7 Закону України “Про передачу об’єктів права державної та комунальної власності” щодо передачі з державної у комунальну власність цілісних майнових комплексів підприємств водопровідно-каналізаційного господарства”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-20#Text>

124) Закон України від 15 серпня 2022 року №2520-IX “Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо сприяння розвитку волонтерської діяльності та діяльності неприбуткових установ та організацій в умовах збройної

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/568/2022#Text>

122) Закон України від 15 серпня 2022 року №2516-IX “Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо звільнення від оподаткування благодійної допомоги, виплаченої на користь членів сімей поранених та загиблих учасників бойових дій під час участі у відсічі збройній агресії та забезпеченні національної безпеки України”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2516-20#Text>

123) Закон України від 15 серпня 2022 року №2519-IX “Про внесення змін до Закону України “Про волонтерську діяльність” щодо підтримки волонтерської діяльності”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2519-20#Text>

[jms](#)

133) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2022 р. №798-р “Про виділення коштів з резервного фонду державного бюджету на компенсацію витрат за липень 2022 р. за тимчасове розміщення внутрішньо переміщених осіб, які перемістилися у період воєнного стану”

агресії Російської Федерації проти України”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2520-20#Text>

125) Закон України від 15 серпня 2022 року №2518-IX “Про гарантування речових прав на об’єкти нерухомого майна, які будуть споруджені в майбутньому”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2518-20#Text>

126) Закон України від 16 серпня 2022 року №2526-IX “Про внесення змін до Закону України “Про публічні закупівлі” та інших законодавчих актів України щодо здійснення оборонних та публічних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2526-20#Text>

127) Закон України від 16 серпня 2022 року №2530-IX “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення умов для відновлення та розвитку електронних комунікаційних мереж”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2530-20#Text>

128) Постанова Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2022 р. № 977 “Деякі питання, пов’язані з компенсацією за тимчасове розміщення (перебування) внутрішньо переміщених осіб”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/977-2022-%D0%BF#Text>

129) Закон України від 6 вересня 2022 року № 2561-IX “Про внесення змін до деяких законів України щодо оптимізації деяких питань примусового відчуження та вилучення майна в умовах правового режиму воєнного стану”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2561-20#Text>

130) Закон України від 6 вересня 2022 року № 2573-IX “Про систему громадського здоров’я”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text>

131) Закон України від 7 вересня 2022 року № 2581-IX “Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення системи екстреної

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2022-%D1%80#Text>

134) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2022 р. №800-р “Про залучення позики від Міжнародного банку реконструкції та розвитку як третього додаткового фінансування для реалізації інвестиційного проекту “Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/798-2022-%D1%80#Text>

135) Постанова Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2022 р. № 1030 “Деякі питання ідентифікації об’єктів підвищеної небезпеки”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1030-2022-%D0%BF#Text>

136) Указ Президента України від 15 вересня 2022 року № 651/2022 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 вересня 2022 року “Про пропозиції до проекту Закону України “Про Державний бюджет України на 2023 рік” по статтях, пов’язаних із забезпеченням національної безпеки і оборони України””

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651/2022#Text>

137) Закон України від 20 вересня 2022 року №2600-IX “Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з об’єктами нерухомого майна, які будуть споруджені в майбутньому”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2600-20#Text>

138) Закон України від 20 вересня 2022 року №2601-IX “Про внесення змін до Закону України “Про географічні назви” щодо удосконалення діяльності, пов’язаної із встановленням, унормуванням, обліком, реєстрацією, використанням та збереженням географічних назв”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2601-20#Text>

139) Закон України від 20 вересня 2022 року №2614-IX “Про Національний реєстр викидів та перенесення забруднювачів”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2614-20#Text>

140) Закон України від 21 вересня 2022 року №2618-IX “Про внесення змін до розділу XX “Перехідні положення” Податкового кодексу України щодо ставок акцизного податку на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану”

допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2581-20#Text>

132) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2022р. №792-р “Про внесення зміни до плану основних заходів цивільного захисту на 2022 рік”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/792-2022-%D1%80#Text>

141) Закон України від 21 вересня 2022 року №2622-IX “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування служби зайнятості, соціального страхування на випадок безробіття, сприяння продуктивній зайнятості населення, у тому числі молоді, та впровадження нових активних програм на ринку праці”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2622-20#Text>

142) Указ Президента України від 29 вересня 2022 року № 675/2022 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 вересня 2022 року “Про охорону, захист, використання та відтворення лісів України в особливий період”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675/2022#Text>

143) Указ Президента України від 30 вересня 2022 року № 679/2022 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 вересня 2022 року “Щодо дій України у відповідь на спробу Російської Федерації анексувати території нашої держави, з метою гарантування безпеки євроатлантичного простору, України та відновлення її територіальної цілісності”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679/2022#Text>

144) Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2022 р. № 1094 “Про внесення змін до Порядку компенсації витрат за тимчасове розміщення (перебування) внутрішньо переміщених осіб”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1094-2022-%D0%BF#Text>

145) Закон України від 6 жовтня 2022 року № 2653-IX “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства з питань проходження служби цивільного захисту”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2653-20#Text>

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2618-20#Text>

149) Постанова Кабінету Міністрів України від 14 жовтня 2022 р. № 1168 “Про внесення змін до Порядку надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1168-2022-%D0%BF#Text>

150) Закон України від 18 жовтня 2022 року №2678-IX “Про внесення зміни до Закону України “Про військовий обов’язок і військову службу” щодо особливостей призову на строкову військову службу та діяльності призовних комісій під час дії воєнного стану”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2678-2022-%D0%BF#Text>

151) Закон України від 18 жовтня 2022 року №2682-IX “Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту соціальних, трудових та інших прав фізичних осіб, у тому числі під час воєнного стану, та спрощення обліку робочих місць для осіб з інвалідністю”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2682-2022-%D0%BF#Text>

152) Постанова Кабінету Міністрів від 21 жовтня 2022 р. № 1203 “Деякі питання діяльності агенцій регіонального розвитку”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1203-2022-%D0%BF#Text>

153) Постанова Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2022 р. № 1199 “Про затвердження Порядку маркування в особливий період будівель та споруд, транспортних засобів, які підпадають під дію норм міжнародного гуманітарного права, відповідними розпізнавальними знаками (емблемами)”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1199-2022-%D0%BF#Text>

146) Закон України від 6 жовтня 2022 року № 2655-IX “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо перших кроків дерегуляції бізнесу шляхом страхування цивільної відповідальності”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2655-20#Text>

147) Постанова Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2022 р. № 1147 “Про внесення змін до Порядку здійснення координації діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань додержання режимів на державному кордоні”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1147-2022-%D0%BF#Text>

148) Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2022 р. № 1156 “Деякі питання фінансування підтримки малого та середнього бізнесу”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1156-2022-%D0%BF#Text>

154) Постанова Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2022 р. № 1195 “Деякі питання використання коштів для задоволення потреб евакуйованих осіб та осіб, які проживають в деокупованих населених пунктах”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1195-2022-%D0%BF#Text>

155) Постанова Кабінету Міністрів України від 1 листопада 2022 р. № 1227 “Про внесення змін до Порядку пільгового іпотечного кредитування внутрішньо переміщених осіб за рахунок коштів гранту, наданих Кредитною установою для відбудови (KfW)”

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1227-2022-%D0%BF#Text>

ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

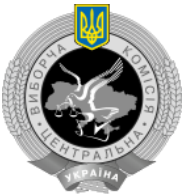
<https://www.president.gov.ua/> ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ
/ Офіційне інтернет-представництво

<https://www.rada.gov.ua/> Верховна Рада України /
Офіційний веб-портал парламенту України

<https://www.kmu.gov.ua/> Урядовий портал / Єдиний
веб-портал органів виконавчої влади України

<https://www.cvk.gov.ua/> Центральна виборча
комісія / Офіційний веб-сайт

<https://decentralization.gov.ua/> Портал
«Децентралізація» – головний інформаційний
портал реформи місцевого самоврядування та
територіальної організації влади
(децентралізації), створений у березні 2014 року
за технічної підтримки швейцарсько-українського
проекту «Підтримка децентралізації в Україні»
(DESPRO).

<https://atu.decentralization.gov.ua/>
АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ
УКРАЇНИ/АТЛАС/ ІНТЕРАКТИВНА МАПА

САЙТ:
УСТРІЙ

<https://www.oporaua.org/> Сайт / Громадянська
мережа "ОПОРА"

[офіційний веб-сайт \(https://shabivska-gromada.gov.ua\)](https://shabivska-gromada.gov.ua/)

[Головна сторінка - Shabo.ua](#)

[Колекції - Shabo.ua](#)

ПОДЯКИ

Команда Проєкту висловлює щиру вдячність українському народу за стійкість у відсічі Збройним Силам України у протидії збройній військовій агресії російської федерації, які надали свою допомогу, експертизу, послуги, технічну і логістичну підтримку.

Команда Проєкту щиро дякує підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID).

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ

Агентство США з міжнародного розвитку USAID

<https://www.usaid.gov/>

Компанія Кімонікс Інтернешнл Інк.(Chemonics International Inc.)

01034, Україна, м. Київ, вул. Ярославів Вал, буд. 14а, 3-й поверх

<https://chemonics.com/>

ГО “Мережа захисту національних інтересів “АНТС”

Україна, м. Київ, пров. Шевченка 13

info@ants.org.ua

<https://ants.org.ua/>

Шабівська сільська рада

Адреса: 67770, Одеська обл., Білгород-Дністровський р-н, с. Шабо, вул. Центральна, буд. 63

Е-Mail адреса: shabo.rada@gmail.com

Контактні телефони: ЦНАП: 04849 98160, 04849 98250,

Секретар: 04849 98320; Загальний відділ: 04849 98170,

Відділ соціального захисту: 04849 98210;

Земельний відділ: 04849 98610

[офіційний веб-сайт \(https://shabivska-gromada.gov.ua\)](https://shabivska-gromada.gov.ua)